

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 881

6. OŽUJKA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Virtualna povezanost vojvođanskih Hrvata

Kultura na Facebooku

6

Radni sastanak s vinarima
i vinogradarima

**Pomoć Hrvatske
gospodarstvenicima**

8

DSHV-ova promemorija glede
aktualnog društvenog položaj
Hrvata u Srbiji uoči predstojećih
izbora na svim razinama

**Gruba kršenja
Sporazuma
o zaštiti manjina**

12

Vlč. Vinko Cvijjin,
urednik katoličkog lista *Zvonik*

**Svaki broj *Zvonika*
je izazov**

20

Vrtići u prigradskim naseljima
Grada Subotica

**Otvora se vrtić
u Žedniku**

29

Objavljen dvobroj časopisa
Nova riječ za 2019. godinu

**U znaku suvremene
književnosti
i baštinskih prinosa**

43

Slaven Pečerić, hokejaš

**Tisuće kilometara
radi hokeja**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić
(zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić,
Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Nezvani gosti

Trenutačno, godišnje iz Srbije u zemlje Zapadne Europe emigrira oko jedan posto radno sposobnog stanovništva. Taj trend bit će nastavljen i neće ga zaustaviti povećanje plaća, već ga jedino mogu usporiti reforme koje će od Srbije napraviti pristojnu zemlju. Toliko pristojnu da može po institucionalnoj uređenosti biti rame uz rame sa zemljama Srednje Europe. Kako se ta pristojna zemlja ne može napraviti preko noći egzodus mladog i kvalificiranog stanovništva bit će nastavljen i u narednih pet godina. I ako ste sada pomislili da je ovo paušalna ocjena nekog oporbenog političara izrečena u predizbornoj kampanji, u krivu ste. Gore napisano izrekao je prvi čovjek Fiskalnog savjeta **Pavle Petrović**. A on govori uvijek odmjereno, argumentirano, nikada u funkciji dnevne politike. »Analize koje smo proveli ukazuju kako gospodarski rast Srbije sistematski najviše usporavaju visoka korupcija i nedovoljna vladavina prava. Privatni sektor zbog visoke korupcije ulaže novac u kanale koji će im omogućiti dobivanje privilegiranog položaja na tržištu, umjesto da sredstva usmjeravaju u osvajanje novih tehnologija, kupovinu suvremene opreme, obuku uposlenika. Slično tome, domaći privatni sektor nije stimuliran da investira u zemlju u kojoj vladavina prava nije na odgovarajućoj razini«, riječi su spomenutog Pavla Petrovića. Surovo istinite, pa su se valjda zato i mogle čuti i pročitati tek u malom broju medija. Tvrdi dalje Petrović – iseljavanje stanovništva zapadnog Balkana nije u prvom redu uzrokovano malim plaćama već na iseljavanje prije svega utječe to koliko je dobro uređena država.

I to je to. Živjeti u normalnoj i uređenoj državi. To bi se valjda trebalo podrazumijevati? Ili mi živimo u nekom paralelnom svijetu u kome je normalno da se posao dobiva »u stranci«, u kome je normalno da vam stranački aktivisti (oni koji su dobili ili još čekaju posao u stranci) kucaju na vrata čisto da bi provjerili kako pred izbore dišete. Kada smo već kod te famozne kampanje od vrata do vrata, slušam prije nekoliko dana kako ta kampanja nije naša izmišljotina, već način političkog djelovanja i u razvijenim demokracijama. Ne sporim da je tako, ali mi i zemlje koje su demokraciju razvijale stoljećima svakako nismo isto. Ne vjerujem da su u tim zemljama, prema kojima okrećemo glavu, ti koji kucaju na vrata ucijenjeni radnim mjestom, poslom za stalno ili bilo čime i ne vjerujem da oni s druge strane vrata strijepe kakve će biti posljedice njihovih odgovora. Samo to nas razlikuje. Sjetite se toga kada vam, ako već nisu, nezvani gosti pokucaju na vrata.

Z. V.

Izborna skupština MO DSHV-a Sonta i Podružnice DSHV-a Južno Podunavlje, Sonta

Mandati Renati Kuruc i Željku Pakledincu

Istoga dana, u četvrtak, 27. veljače, u maloj dvorani Mjesne zajednice održane su izborne skupštine MO DSHV-a Sonta i Podružnice DSHV-a Južno Podunavlje, Sonta. Kako je predsjednik MO **Andrija Adin** zbog teškog zdravstvenog stanja odsutan iz Sonte, prvu sjednicu otvorila je zamjenica predsjednika **Renata Kuruc**.

»Iza nas je dosta teško razdoblje. Bolest našega predsjednika svima nam je bila psihološki balast, nedostajalo nam je njegovo iskustvo, nedostajao nam je i on kao čovjek. Izgubili smo i dosta članova, moramo realno sagledati stanje i sukladno s tim reagirati, kako bismo predstojećoj izbornoj kampanji naše stranke dali svoj puni doprinos. Ni politička zbivanja u našoj sredini nisu nam pogodovala, međutim, uspjeli smo opstati i vjerujem da smo na putu pune konsolidacije«, rekla je zamjenica predsjednika MO.

U nastavku sjednice, na prijedlog članstva, za predsjednicu sondačke MO jednoglasno je izabrana **Renata Kuruc**, za zamjenicu **Biserka Adin**, a osim njih, u Odbor MO izabrani su **Andrija Andrašić**, **Ana Tudor** i **Tijana Butković**. Izvješće o radu MO u prethodnom razdoblju i plan rada u narednom prezentirala je **Renata Kuruc**. Nakon jednoglasnog usvajanja i kratke stanke, u nastavku je održana i izborna skupština Podružnice DSHV-a Južno Podunavlje Sonta.

Radu skupštine nazočio je i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**. »Raduje me vaš broj i vaša upornost i dosljednost. Nadam se da ćete i u narednom razdoblju dati svoj puni doprinos

u ostvarivanju interesa naše zajednice. Očekujem i da će se u MO Sonta puno više nego do sada poraditi na tješnjem povezivanju i koordiniranom djelovanju stranke, Crkve i KPZH-a *Šokadija*. Vajska je jako dobar primjer kako to treba raditi«, rekao je među ostalim **Žigmanov**, pozdravljajući domaćine. Kandidaturu za dužnost predsjednika Podružnice u narednom razdoblju istaknuo je jedino dosadašnji predsjednik **Željko Pakledinac**.

»Iza nas je politički vrlo turbulentno razdoblje na svim razinama. Dosadašnji koalicijski partneri su imali puno svojih problema, puno prelijetanja članstva u vladajuću stranku, pa više ne možemo govoriti o kvaliteti suradnje. Raduje me što je trend pristupanja članova drugim opcijama mimoišao našu Podružnicu, pa u novu izborni ciklus ulazimo s jasnim planovima i nadam se da ćemo se u narednom razdoblju uspješno izboriti za politički status koji zaslužujemo«, rekao je, među ostalim, predsjednik Podružnice.

Nakon prezentacije svojega životopisa i izvješća o radu Podružnice u prethodnom razdoblju, te predloženog programa rada u naredne četiri godine, **Pakledinac** je jednoglasno izabran na dužnost predsjednika u narednom mandatnom razdoblju. Osim njega, Odbor Podružnice će tvoriti još **Renata Kuruc**, **Biserka Adin**, **Andrija Andrašić**, **Ana Tudor** i **Jakob Balog**, svi iz Sonte, **Dario Bošnjak** i **Ivica Straćinski** iz Vajske, te **Ivan Majić** i **Mihajlo Perak** iz Odžaka.

Ivan Andrašić

Izborna skupština Podružnice DSHV-a Srijem

Stari-novi predsjednik

Na izornoj skupštini Podružnice DSHV-a Srijem, koja je održana 26. veljače u Srijemskoj Mitrovici, za predsjednika je ponovno izabran dosadašnji predsjednik **Krunoslav Đaković**. U odbor ove podružnice verificirani su mandati **Damira Pismetrovića**, **Zlatka Načeva** i **Petra Pifata**, a za nove članove odbora su izabrani **Dario Španović**, **Zlatko Radanović** i **Darko Vuković**.

Izlaslanike Podružnice Srijem, kao dio organizacijskog okvira DSHV-a koji pokriva dvije mjesne organizacije u Srijemskoj Mitrovici i Novom Sadu s pripadajućim Petrovaradinom, pozdravio je predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

»Zbog složenosti prilika u Srijemu vidimo da je politički život u Srijemskoj Mitrovici i u Petrovaradinu još uvijek nedovoljno razvijen i raširen. To ne znači da zajednica nije živa. Na ovom prostoru još uvijek bilježimo najveći postotak ili učestale nasrtaje na objekte koji pripadaju hrvatskoj zajednici ili na pojedince. Nama će Srijem uvijek biti ne samo na srcu, nego i u našem djelovanju. Pozivam sve Srijemce da posve hrabro kao i do sada nastave davati prinose na opstanku zajednice u suradnji s Crkvom, s društvima i s političkom strankom. U izazovima pred kojima smo odgovorimo onako kako bismo trebali odgovoriti kao građani s punim kapacitetom, s pravima i odgovornošću«, poručio je **Žigmanov**.

Kao najvažnije aktivnosti u planu rada u narednom periodu **Đaković** je najavio angažman na ponovnom okupljanju mladeži

DSHV-a, aktivan rad unutar HNV-a, te zadatak da kroz izbore osiguraju pozicije s kojih će moći djelovati kako bi mogli činiti dobro hrvatskoj zajednici.

»Vjerujem da ćemo i ubuduće zajedništvom i jedinstvom uspjeti nešto postići za hrvatsku zajednicu. Cilj nam je da se izborimo za neke pozicije i da motiviramo mlade da nam se priključe. Ako mladi nisu politički zastupljeni, imaju dodatni motiv da idu odavde. Mi ćemo se potruditi da barem tim pozicioniranjem motiviramo ljude da ostanu«, istaknuo je **Đaković**.

Jedno od pitanja postavljeno na izornoj skupštini odnosilo se i na rješenje imovinsko-pravnog statusa Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici.

»Prema trenutno važećim zakonima Hrvatski dom se ne može vratiti hrvatskoj zajednici. Rješenje tog problema je prešlo na politiku, na čemu sam se zahvalio predsjedniku DSHV-a. Hrvatski dom je na državnoj razini bio jedna od tema sastanka s predstavnicima državne vlasti. Na prijedlog da ga dobijemo na korištenje bez nadoknade nismo pristali. Obećano nam je da će nam Hrvatski dom biti vraćen u dogledno vrijeme«, odgovorio je **Krunoslav Đaković**.

Od ukupno 30 delegata, koliko je pozvano na skupštinu, nazočio je 21.

S. D.

DSHV izlazi na izbore

Na sjednici Vijeća DSHV-a, koja je održana u utorak, 3. ožujka, donijeta je odluka o izlasku DSHV-a na predstojeće izbore u Srbiji. Za ovu odluku glasovalo je 27 članova vijeća DSHV-a, a dva su bila protiv. »Prva odluka je da izlazimo na izbore na svim razinama – na lokalne, pokrajinske i republičke. Druga odluka je da počinjemo pregovore sa svim izbornim listama s kojima smo do sada surađivali. Podružnice i mjesne organizacije u svojim lokalnim sredinama također pregovaraju o koalicijskim listama. Nakon pregovora i dogovora s političkim partnerima bit će donijeta odluka o tome s kim će DSHV biti u koaliciji na predstojećim izborima«, kaže predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Izbori u Srbiji 2020. godine

Predsjednik Skupštine Vojvodine **István Pásztor** raspisao je izbore za zastupnike u Skupštini AP Vojvodine za nedjelju, 26. travnja.

Pásztor je, nakon raspisivanja izbora, pozvao građane da izađu na izbore i ispune svoje građansko pravo i izaberu tko će ih predstavljati.

»Pozivam građane da 26. travnja iskoriste svoje građansko pravo i daju glas po svojoj želji. Vi ste jedini koji imate pravo odlučiti tko će vas u narednom razdoblju predstavljati u pokrajinskom parlamentu«, rekao je Pásztor, koji je imao poruku i za stranke, koalicije i grupe građana, podsjetivši ih na to da se u Skupštini Vojvodine njeguje visok nivo tolerancije i komunikacije i poručio im da se za glasove birača bore programima i argumentima.

Predsjednica Skupštine Srbije **Maja Gojković** raspisala je izbore za zastupnike skupština gradova i općina u Srbiji, koji će biti održani istoga dana kada i pokrajinski izbori, a kako je ranije najavljeno, u danu zaključenja našeg tjednika, 4. ožujka, predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** raspisat će parlamentarne izbore.

Z. S.

»Mi mislimo da je jedini pravi i mogući način suprotstavljanja aktualnom režimu Aleksandra Vučića izlazak na izbore«, istaknuo je Kostreš i dodao da će koalicija pokušati formirati jedinstvenu listu sa svim organizacijama u Beogradu i centralnoj Srbiji »koje se zalažu za iste vrijednosti, a koje mogu doprinijeti zajedničkom rezultatu«.

Z. S.

I manjinske liste ispod cenzusa imaju šansu dobiti zastupnike

Skupština AP Vojvodine usvojila je 2. ožujka tumačenje odluke o izboru pokrajinskih zastupnika.

Razjašnjava se kako šansu da dobiju pokrajinske zastupnike imaju i one stranke i koalicije nacionalnih manjina koje na predstojećim izborima ne osvoje tri posto glasova – koliko iznosi izborni cenzus.

U tom tumačenju piše: »Političke stranke nacionalnih manjina i koalicije političkih stranaka nacionalnih manjina sudjeluju u raspodjeli mandata i kada su dobile manje od tri posto glasova od ukupnog broja birača koji su glasali, pri čemu se prilikom raspodjele mandata primjenom sistema najvećeg količnika, količnici svih izbornih lista političkih stranaka nacionalnih manjina i koalicija političkih stranaka nacionalnih manjina uvećavaju za 35 posto«, prenosi list *Danas*.

Dodaje se da tu odredbu treba razumjeti tako da se pravilo po kojem se količnici izbornih lista političkih stranaka nacionalnih manjina i koalicija političkih stranaka nacionalnih manjina uvećavaju za 35 posto, odnosi samo na liste političkih stranaka nacionalnih manjina i koalicija političkih stranaka nacionalnih manjina koje su dobile manje od tri posto glasova.

Objašnjava se da količnici izbornih lista političkih stranaka nacionalnih manjina i koalicija političkih stranaka nacionalnih manjina koje su dobile više od tri posto glasova sudjeluju u raspodjeli mandata neuvećani.

Z. S.

Vojvođanski front izlazi na izbore

Potpisnici *Memoranduma o budućnosti Vojvodine* donijeli su 1. ožujka jednoglasnu odluku o udruživanju u predizbornoj koaliciji Vojvođanski front, koja će izaći na predstojeće lokalne, pokrajinske i parlamentarne izbore, priopćila je ta koalicija.

Za koordinatora Vojvođanskog fronta izabran je dužnosnik Lige socijaldemokrata Vojvodine **Bojan Kostreš**, koji je nakon sastanka izjavio da je jako je važno da Srbija ima »građansku, demokratsku, modernističku, proeuropsku i decentralističku alternativu nacionalističkom režimu Aleksandra Vučića i nacionalističkoj, centralističkoj i rusofilskoj samoproglašenoj bojkotskoj opoziciji okupljenoj oko Saveza za Srbiju«.

Pomoć Hrvatske gospodarstvenicima

»Svi znamo da Mađarska pomaže svoje državljane raznim poticajima preko Prosperitatea. Nadam se da će i Hrvatska prepoznati naše potrebe, te da će osnovati ovdje takvu fondaciju kako bi pomogli nama vinarima, ali i drugima«, kaže proizvođačica vina Anita Đipanov-Marjanović iz Monoštora

Hrvatsko nacionalno vijeće, u suradnji s Upravnim odjelom za poljoprivredu Vukovarsko-srijemske županije, organiziralo je radni sastanak za vinare i vinogradare iz Srbije u okviru prostorija Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* 28. veljače.

Na sastanku su predavanja održali stručnjaci iz Hrvatske, a prema riječima domaćina, predsjednika Izvršnog odbora HNV-a **Lazara Cvijina**, skupovi ovakvoga tipa se u budućnosti mogu očekivati i iz drugih grana poljoprivrede i gospodarstva.

20 vinara u registru

Na radnom sastanku, osim stručnjaka, sudjelovalo je i 15-ak vinara iz Monoštora, Subotice i njezine okolice – Tavankuta i Kelebije. Složili su se kako je edukacija poput ove korisna, ali i da bi im dobro došle subvencije iz matične države. Kao primjer za to naveli su fondaciju *Prosperitati* preko koje Vlada Mađarske donira sredstva osobama s mađarskim državljanstvom.

»Svi znamo da Mađarska pomaže svoje državljane raznim poticajima preko *Prosperitatea*. Nadam se da će i Hrvatska prepoznati naše potrebe, te da će osnovati ovdje takvu fondaciju kako bi pomogli nama vinarima, ali i drugima«, kaže proizvođačica vina **Anita Đipanov-Marjanović** iz Monoštora i dodaje kako su ove godine najavljeni veći poticaji države za vinarstvo i vinogradarstvo u odnosu na prijašnje, koji su bili značajno manji u odnosu na druge grane poljoprivrede.

Ističe i da somborski vinari nemaju često priliku za usavršavanjem te su zbog toga išli na predavanja i u Hrvatsku.

»Potrebna su nam ovakva predavanja, jer Poljoprivredna stručna služba Sombor na godišnjoj razini održi jedno ili niti jedno. Puno se veća pozornost daje ratarstvu ili stočarstvu, kojim se i bavi veći broj ljudi. Ovakav način edukacije je puno bolji od čitanja s interneta, jer ovdje govore stručnjaci. Baš zbog toga smo prošle godine sestra i ja išle na nekoliko sličnih predavanja u Kneževu Vinogradu«, navodi Đipanov-Marjanović.

Anita Đipanov-Marjanović

Petar Čuvardić

Petar Čuvardić iz Subotice vinarstvom i vinogradarstvom se bavi već 30 godina i kaže kako je svaka edukacija dobro došla.

»Svako savjetovanje donosi nešto novo. Ima puno toga i na internetu, ali živa riječ je nešto drugo, kontakt s ljudima i proizvođačima...«, navodi Čuvardić.

Poput drugih, i Čuvardić aplicira na različite natječeaje za subvencioniranje podizanja i unaprjeđivanja proizvodnje, kako preko Ministarstva poljoprivrede u Srbiji, tako i preko mađarske fondacije *Prosperitati*, a kaže da bi koristio i poticaje koje bi Hrvatska davala.

Cvijin navodi kako je ovakav sastanak samo jedan u nizu, a da je osim uspostavljanja suradnje i edukacije cilj HNV-a kompletiranje registra gospodarstvenika u koji je do sada upisano 20-ak vinara iz Srbije. Prema njegovim riječima, popis proizvođača u određenom sektoru predstavlja polaznu točku za prijedlog Prosperitetnog fonda s kojim će se obratiti hrvatskoj Vladi.

Europska iskustva

Sastanak je organiziran u suradnji s pročelnikom Upravnog odjela za poljoprivredu Vukovarsko-srijemske županije **Andrijom Matićem** koji kaže kako je ovoga puta njegova zadaća bila da europska iskustva Hrvatske u vinarstvu i vinogradarstvu prenese pripadnicima hrvatske zajednice u Srbiji.

»Cilj je da im kažemo probleme i izazove s kojima se suočavamo, kakva rješenja donosimo, kao i potpore koje uživamo zbog naših organizacijskih i drugih postignuća. Osim toga, čut će kako se dobro pripremiti za skora europska sredstva«, navodi Matić.

Iako u Vojvodini ima vinogradarske proizvodnje, jedan od predavača na skupu izv. prof. dr. sc. **Mato Drenjančević** s Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Sveučilišta *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku kaže kako je ona prisutna na netipičnim vinogradarskim položajima.

»Kod vas ima vinograda na područjima i nižim od 140 m nadmorske visine, što u Hrvatskoj nije slučaj jer je provedena regionalizacija vinogradarske proizvodnje i jasno je definirano gdje se može uzgajati vinova loza, a gdje ne. Tako mala nadmorska visina neprimjerena je u ovim agroekološkim uvjetima, jer su ondje zimske temperature ekstremno niske zbog kojih loza strada«, kaže dr. sc. Drenjančević.

Osim dr. sc. Drenjančevića, koji je održao predavanje na temu »Zlatna žutica vinove loze«, o vinskoj ometnici govorila je i viša stručna savjetnica za hortikulturu u Ministarstvu poljoprivrede – Uprave za stručnu podršku poljoprivrednicima Ilok, dipl. ing. agr. **Božica Dolić**, te dipl. ing. agr. **Sandra Banožić** iz Vukovarsko-srijemske županije na temu »Udruživanja proizvođača grožđa i vina na području Vukovarsko-srijemske županije«.

Na sastanku su nazočili i predstavnici Poljoprivredne stručne službe Subotica.

J. D. B.

Gospodarstvenici koji još uvijek nisu upisani u Registar gospodarstvenika HNV-a mogu to učiniti pozivom na broj telefona Vijeća 024-554-623 kod Lazara Cvijina.

DSHV-ova promemorija glede aktualnog društvenog položaj Hrvata u Srbiji uoči predstojećih izbora na svim razinama

Gruba kršenja Sporazuma o zaštiti manjina

Strahujemo da sve navedeno može ostaviti trajne negativne posljedice po budućnost Hrvata u Srbiji

U vrijeme relativno napetih hrvatsko-srpskih odnosa, slobodan sam ukazati na činjenicu kako je u posljednjih nekoliko mjeseci društveni položaj Hrvata u Srbiji u znatnome usloženjen i otežan. Štoviše, došlo je do grubog kršenja cijelog niza odredaba iz Međudržavnog sporazuma o zaštiti manjina koji je Srbija potpisala s Hrvatskom, a u nekim slučajevima riječ je i o suspenziji.

Usvojene izmjene Zakona o izboru narodnih zastupnika i Zakona o lokalnim izborima u Narodnoj skupštini Srbije 8. veljače te izmjene pokrajinske regulative o izboru zastupnika u Skupštinu Vojvodine od 21. veljače predstavljaju očit dokaz nespremnosti srbijanskih vlasti da dosljedno i u cijelosti provedu Međudržavni sporazum o zaštiti manjina. Podsjećanja radi, u njemu izričito stoji da će potpisnice omogućiti političkim predstavnicima nacionalnih manjina »sudjelovanje u predstavničkim i izvršnim tijelima na način da će unutarnjim zakonodavstvom osigurati: zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim i izvršnim tijelima na lokalnoj razini te zastupljenost u predstavničkim tijelima na regionalnoj i državnoj razini u Republici Hrvatskoj, odnosno na pokrajinskoj i državnoj u Republici Srbiji«. Institut zajamčenih mandata usvojenim izmjenama ponovno nije omogućen, pa će se politička reprezentacija i sudjelovanje Hrvata u procesima donošenja odluka opet svesti na neizvjesne ishode predizbornih koaliranja. Drugim riječima, izmjenama ovih zakona kao da se htjelo dodatno onemogućiti ostvarenje principa demokratske participacije nacionalnih manjina u procesima donošenja odluka u Srbiji i osnažiti simulativnost s ciljem da se institucionalni okvir za integraciju nacionalnih manjina obesmisli.

Potpora Bunjevcima nehrvatima

Druga linija negativnih procesa očituje se u osnaženoj podršci, i finansijskoj i političkoj, institucijama onih Bunjevaca koji niječu pripadnost hrvatskom narodu. Konkretno, Srbija je iz Pro-računskog fonda za nacionalne manjine 2019. godine zajednici Bunjevaca nehrvata, koja je četiri puta brojčano manja, dodijelila sedam puta više finansijskih sredstava za istu vrstu manifestacije koju imaju i Bunjevci Hrvati. Grad Sombor, suprotno zakonima, financira rad nacionalnog vijeća Bunjevaca nehrvata. Kada je riječ o politici priznanja, na svim priredbama Bunjevaca nehrvata nazoče predstavnici vlasti, koji u svojem obraćanju

šalju pozitivne poruke, dok istodobno iznimno rijetko registramo istu praksu na manifestacijama koje priređuju Hrvati. Također, bilježimo učestalost slučajeva u kojima se vrši nasilna dekokroizacija Šokaca – primjerice, proslava 700 godina spomena Berega i muzejski postav u Franjevačkom samostanu u Baču, što su priredile lokalne, regionalne i republičke vlasti. Odluke lokalnih vlasti Bača, Indije i Sombora o uvođenju hrvatskog kao službenoga jezika u četiri naselja, donesene prije više od godinu dana, ne provode se, a lokalne vlasti ne daju informacije o tome kada će se početi provoditi. Kao novost u nastupu pojedinih predstavnika Bunjevaca nehrvata, koji su u koalicijskom odnosu s vladajućom strankom u Srbiji – Srpskom naprednom strankom, i uživaju njihovu podršku, bilježimo šovinistička stanovišta spram Hrvata s pozicija ideologije četništva, koja ne nailazi ni na kakvu osudu. Sve spomenuto je izravno suprotno članku 2., stavku 3. spomenutog Sporazuma.

Etnički motivirano nasilje

Usporedo s tim povećan je broj registriranih slučajeva etnički motiviranog nasilja (prijetnje **Zvonku Rakariću**, slučaj **M. V.** u Majdanpeku, oštećenje Hrvatskog doma u Novom Slankamenu, obijanje prostorija i otuđenje imovine hrvatskog društva u Ljubi), grafiti mržnje spram Hrvata u Novom Sadu i Beogradu, osnažen govor mržnje na društvenim mrežama, kontaktiraju se i zastrašuju članovi i simpatizeri DSHV-a od strane struktura vezanih uz vlast (Pančevo), oboren Twitter nalog predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova** (7. siječnja), revizija novije povijesti i otkrivanje spomen-ploče **Mladenu Bratiću**, javno djelovanje osuđenika za zločine nad Hrvatima u Vojvodini **Vojislava Šešelja**. Velika većina navedenih nasrtaja na Hrvate nije pratila i primjerena reakcija mjerodavnih tijela. Sve skupa pridonosi da je kompromitirana bit prvog članka Sporazuma.

U području obrazovanja, Grad Subotica i Vlada Vojvodine aktivno sprječavaju i onemogućavaju donošenje ključnih dokumenata nužnih za osnutak obrazovnog centra za Hrvate, čime se krše ne samo propisi iz domaćeg zakonodavstva, već se grubo osporava nekoliko članaka Sporazuma. U tome aktivno sudjeluju i predstavnici Saveza vojvođanskih Mađara, u čemu vidimo dodatni problem. Pojedini predstavnici vlasti čak odbijaju javno se očitovati o razlozima opstrukcije spomenutih tijela vlasti. Također, ni jedna razina vlasti ne financira aktivnosti u

području obrazovne reforme za nastavu na hrvatskom jeziku, što umnogome otežava njezinu uspješnost. Financiranje obrazovne reforme moralo bi biti cjelovito, što u Srbiji nije slučaj jer se financira samo njezina provedba za nastavu na srpskom jeziku.

Pasivno držanje institucija

U području kulture, napose kada je riječ o zaštiti materijalne i nematerijalne baštine vezane uz Hrvate u Vojvodini, ne bilježimo niti jedan značajniji pomak – i dalje smo svjedoci pasivnog držanja svih meritornih institucija. Štoviše, svjedoci smo postupaka koji na teško razumljiv način otimaju kulturnu baštinu Hr-

vata (upis *Dužijance* u srbijanski registar nematerijalne kulturne baštine, procesi standardizacije novoštokavskog ikavskog dijalekta, koji pripada hrvatskoj jezičnoj baštini). Najnoviji slučaj otežavanja rada hrvatskih udruga kulture vidimo u odluci Grada Subotice koja je čak za sedam puta uvećala zakup prostora Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo*. Ista gradska vlast, bez ikakvog javno iznesenoga objašnjenja, nekoliko godina ne donosi odluku za podizanje spomenika mjesnim hrvatskim prvacima – poprsja svećeniku i pjesniku **Aleksi Kokiću** i narodnom preporoditelju biskupu **Ivanu Antunoviću**. Posebni problem predstavlja nespremnost vlasti da se napokon riješi problem prostora za rad hrvatskih udruga kulture. Primjer Beograda je razočaravajući, ulazak u posjed dijela rodne kuće bana **Josipa Jelačića** sadrži farsične elemente, a povratak hrvatskih domova u Srijemskoj Mitrovici i Rumi kao da se čini nemogućim. Sve je to izravno suprotno članku 6. Sporazuma.

Tijelo manjinske samouprave – Hrvatsko nacionalno vijeće, premda proaktivno djelujući u artikuliranju interesa i ostvarivanju prava Hrvata u Srbiji, zbog novim zakonom oduzetih nadležnosti, nemoćno je u pozitivnom rješavanju navedenih problema. Dodatno otežavajuće djeluje činjenica da postojeći model financiranja HNV-a od strane tijela državnih vlasti omogućuje

upošljavanje samo tri osobe, što je jedva dovoljno za formalno administriranje složenog poslovanja, nedovoljno za borbu s navedenim zapriečavanjima, a gotovo nemoguće za provedbu aktivnosti koje će pridonositi razvoju hrvatske zajednice. S druge strane, visoka podzastupljenost Hrvata u tijelima koja donose odluke te u tijelima uprave na svim razinama također pridonosi nerješavanju navedenih problema.

Isključeni u bilateralnoj suradnji

Ovom prigodom istaknut ćemo kako je poznato da institucije i organizacije Hrvata u Srbiji imaju bogatu i razgranatu mrežu suradnje s institucijama i organizacijama srpske zajednice iz Hrvatske, čime dajemo naš prinos relaksaciji i razvoju ukupnih hrvatsko-srpskih odnosa. Ipak, sa žaljenjem konstatiramo da ista nije, sukladno danim obećanjima, i financijski podržana, nego se održava uz financiranje iz osobnih resursa Hrvata iz Srbije. Dodatni je problem što se bilateralna suradnja lokalnih i regionalnih vlasti s istima u Hrvatskoj odvija s našom apsolutnom isključenošću zbog nespremnosti da budemo zastupljeni te smo i glede toga na gubitku. To nije slučaj s predstavnicima Srba iz Hrvatske, koji su prisutni u tijelima vlasti na svim razinama.

U svezi s tim treba istaknuti i činjenicu kako više od dvije godine između Srbije i Hrvatske nije bilo bilateralnog susreta na najvišoj razini, što uvelike otežava europsku perspektivu Srbije. Štoviše, strahujemo da su odnosi na najnižoj razini u proteklih nekoliko godina, čemu su izravno pridonijele relativno česte negativne poruke koje šalju pojedini srbijanski državni prvaci. Bojimo se da je to ostavilo negativne posljedice po društveni položaj hrvatske zajednice – odnedavno imamo status najomraženijeg naroda u Srbiji.

Na koncu, ali ne i manje važno, reći ćemo kako su dopisnici državnih medija iz Hrvatske rijetko i površno pratili spomenute događaje i procese, čime je uskraćeno pravo na istinu ne samo javnosti u Hrvatskoj nego je i vladajuća politička klasa ostala bez ovih važnih informacija. Tim prije se to pojavljuje kao problem, jer diplomatsko-konzularni predstavnici Hrvatske od odlaska veleposlanika **Gordana Bakote** iz Beograda, a bilo je to sredinom prosinca, nemaju gotovo nikakvu komunikaciju s ključnim pojedincima u zajednici, što smatramo neodrživim.

Sve navedeno bilježimo nepuna dva mjeseca prije održavanja izbora. Strahujemo da to može ostaviti trajne negativne posljedice po budućnost Hrvata u Srbiji. Odgovornost je i na Hrvatskoj – ona mora osnažiti i češće očitovati interes za naš društveni položaj. A što se tiče problema u provedbi Sporazuma za Hrvate u Srbiji, o međusobnoj zaštiti manjina, ukoliko se ne nađu učinkoviti mehanizmi za njegovu provedbu, možda bi valjalo razmisliti o njegovom daljnjem postojanju.

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Virtualna povezanost vojvođanskih Hrvata i njezini potencijali

Hrvatska kultura na Facebooku

U svjetlu težnji za povezivanjem raspršenih pojedinaca i mikro zajednica u okviru zajednice Hrvata u Vojvodini, uloga društvene mreže Facebook postala je, sada je to sigurno, nezamjenjiva. Čini se da su vojvođanski Hrvati u priličnoj mjeri prepoznali mogućnosti društvene mreže Facebook, najstarije i još uvijek dominantne u podneblju u kojem žive, te da je u priličnoj mjeri koriste. Motivi i očekivanja su im, zaključak je pri pokušaju sagledavanja Facebook scene među hrvatskim udrugama kulture, slični.

Interesiranja koja povezuju

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankute ima svoju Facebook stranicu od 2013.

»U međuvremenu, kako je Facebook uvodio promjene, a naše se aktivnosti granale, kreirali smo nove stranice«, kaže dopredsjednik tavankutske hrvatske udruge **Ivica Dulić**.

Danas je glavna stranica ove udruge ona koja nosi njezino ime, a uz nju postoji i stranica »Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame«. Promidžba ruralnoga brenda Tavankute nastoji se činiti putem stranice »Tavanut, misto di sunce grli Bačku«, koja informira o projektima, školskim aktivnostima, crkvenim i društvenim događanjima u selu, a administriraju je također članovi ove udru-

formiranja hrvatske Facebook scene, u čijem je centru Tavankut, vidi se i kod činjenice da svaka stranica i grupa ima više administratora. Iako je ukupan broj pratitelja tavankutskih hrvatskih stranica 10.080, a broj članova grupa 2.388, zbog preklapanja je teško reći koliki je to broj osoba.

»Pratitelji sadržaja su pretežno srednje i starije dobi«, primjećuje Dulić.

»Putem Facebooka su ljudi već povezani. Radi toga je puno lakše doći do ciljanog auditorija nego da se koristi neovisna internet-ska stranica«, kaže predsjednik i administrator Facebook stranice Hrvatskog kulturnog centra *Srijem* – Hrvatski dom **Krunoslav Đaković**.

Informacije koje se nude na ovoj stranici su po vrsti najbližije prosjeku onih koje se plasiraju putem većine vojvođansko-hrvatskih stranica: aktivnosti udruge i obavijesti. Učestalost objava, ipak, nije velika. Vrlo sličan je koncept koji primjenjuje predsjednica i administratorica Facebook stranice Udruge građana *Tragovi Šokaca* iz Bača **Stanka Čoban**.

»Stranica UG *Tragovi Šokaca* mi služi za objavljivanje događaja i fotografija iz našeg rada i aktivnosti. Tu objavljujem pozive na događanja, fotografije i video zapise s manifestacija, fotografije iz svoje zbirke starih fotografija nošnji, kao i stare fotografije Bača«, kaže Čoban.

Osim činjenice da tradicijske teme i one koje se tiču identiteta privlače veliki broj pratitelja, **Milorad Stojnić**, koji od 2009. godine administrira stranicu Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega kaže da su daleko najpopularnije objave na ovoj stranici (s najviše reakcija i komentara) one koje se tiču nastupa i drugih aktivnosti u kojima sudjeluju djeca. Isto iskustvo ima i administratorica stranice Hrvatske kulturne udruge *Antun Sorgg* iz Vajske **Amalija Šimunović**.

Puno posla za administratore

Pokazatelj jake želje za što boljim korištenjem Facebooka je činjenica da nerijetko jedna osoba administrira više od jedne stranice ili grupe. Menadžerica kulturnih aktivnosti u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković** je, među ostalim, administratorica jedne stranice civilne udruge (Hrvatska čitaonica, koja je formirana prije deset godina i po tome je najstarija na ovoj sceni), jedne stranice profesionalne institucije (ZKVH), te dviju grupa koje globalno informiraju o društvenome životu ovdašnjih Hrvata: »Kultura Hrvata u Vojvodini i Republici Srbiji« i »Hrvati u Vojvodini i Srbiji«.

»Administratori bi češće trebali gledati analitiku koja može služiti kao dobar pokazatelj što to moguće posjetitelje može privući

ge. Iako je Etno-salaš *Balažević* u vlasništvu *Gupca*, dosta posjetitelja ga doživljava kao posebnu cjelinu i turističku destinaciju, te ovo mjesto ima istoimenu inačicu na Facebooku (gdje je, primjerice, prijavljeno do sada čak 7.308 osoba). Konačno, *Matija Gubec* je organizator Seminara bunjevačkog stvaralaštva koji ima svoju zasebnu stranicu. Tavankut se na internetu okuplja i oko tri Facebook grupe koje je inicirao **Branko Ištvanić**, zagrebački redatelj rodnom iz ovog sela. Uz diferencirane teme, decentraliziranost in-

Naziv stranice	Broj pratitelja (2. 3. 2020.)
Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame	3.529
HKPD Matija Gubec	2.375
HKPD Silvije Strahimir Kranjčević	2.096
Bunjevačka povist i adeti	2.074
Tavankut, misto di sunce grli Bačku	1.973
HKC Bunjevačko kolo	1.871
Dužijanica	1.819
Seminar bunjevačkog stvaralaštva	1.737
KUDH Bodrog	1.491
Hosanafest	1.316
Kultura Hrvata u Vojvodini i Republici Srbiji	1.285

i tako zaključiti kakve bismo sadržaje i kako trebali kreirati», savjetuje Čeliković i dodaje: »Zbog zauzetosti drugim aktivnostima, to ipak nije moguće kada govorimo o stranicama koje ja uređujem. U analitici sam uočila kako neke objave doista pobuđuju veliku pažnju i imaju više tisuća pogleda. No, nije lako reći koji su razlozi tome, budući da su ti sadržaji vrlo raznorodni. Čini se kako je to posljedica dijeljenja sadržaja, napose ako se oni odnose na prostor dviju država, ili je sama tema popularna.«

Oko kojih se to tema najviše virtualno angažiraju korisnici Facebooka koji cijene sadržaje koji se tiču Hrvata u Vojvodini?

Ako bi se u dvije riječi mogle sublimirati značajke koje sadržajno povezuju informacije koje se dijele na ovim stranicama, te riječi bi bile: društvena dinamika. S jedne strane, to pokazuje i osnovnu namjeru kreatora ove socijalne mreže, a s druge, naše, lokalne, može dobro ukazivati na razinu međusobne povezanosti. Administratori stranice *homepage.rs* to vide i kao potvrdu da su ljudi »poprilično željni ujediniti se oko zajedničkih interesa, strasti i težnji, a to jača međusobne veze i ispunjava ljudsku potrebu pripadanja. Obrazac društvenoga angažmana ovdašnjih naših sunarodnjaka uz pomoć Facebooka je postao predvidiv i ustaljen: objavešćivanje na Facebooku – *like* – *share* – posjet događaju – čekanje da se objavi album – *like* albuma – *share* albuma – pregled fotografija – *like* onih na kojima su osobe ili motivi prema kojima gajimo pozitivne osjećaje. Ne razlikuje nas to od svih ostalih korisnika Facebooka, no izgleda da samim događajima, napose onima u domeni kulture i stvaralaštva, odavno daje dodatnu dimenziju. Iz takve prakse uhodalo se i »fotografiranje za face«, kao i, nerijetko, albumi na ovdašnjim hrvatskim stranicama s više stotina fotografija. Amalija Šimunović potvrđuje da je uhodana i praksa ovdašnjih Hrvata da koriste Facebook jače no što je to slučaj s ostalim oblicima komuniciranja.

»Hrvati našeg podneblja su putem Facebooka povezani s Hrvatima koji su iz ovih krajeva otišli, a rodbina i prijatelji su im još ovdje. Oni tako i dalje prate događanja ovdašnjih Hrvata«, kaže ona, potvrđujući i živost mnogih drugih stranica i grupa koje imaju gotovo pretežnu ulogu povezivanja ove vrste.

Time je integrativna uloga ove društvene mreže dobila dodatno snažnu dimenziju.

Pravila, savjeti i... vrijeme!

»Svjesni smo značaja društvenih mreža, zbog čega smo 2017. organizirali seminar na temu 'Društvene mreže i socijalni aktivizam – izazovi za kulturu Hrvata u Vojvodini'. Tada smo čuli i za

neka 'zlatna' pravila: moramo znati kome je stranica posvećena i koji cilj mora postići, te koje ćemo sadržaje plasirati za određene korisnike. Važno je paziti da sadržaji ne budu dosadni, suhoparni, stranica ne smije služiti izričito za samopromidžbu i treba nuditi inspirativne, intrigantne, zanimljive sadržaje koji će privući pozornost, a time ćemo i mi postići željeni cilj. Također je važno imati dinamiku objavljivanja da se ne dogodi da više dana ne bude objave. U ove se aktivnosti mora uložiti vrijeme, mora se planirati unaprijed. Sada to znamo, trudimo se i vjerujemo da će mlade generacije, koje imaju više vremena, znati iskoristiti pogodnosti društvenih mreža«, naglašava Katarina Čeliković.

Naravno, tu su i kritike. Ljudi bježe u virtualnost želeći se zaštititi, primjerice od negativnosti koju izaziva javna rasprava. Često se konflikti u virtualnom svijetu po svojoj brutalnosti ne razlikuju od onih u realnome. Ivica Dulić kaže da »ne postoje nikakva pisana pravila« za objavljivanje sadržaja na *Gupčevim* stranicama i grupama i da je »bitno da se sadržaji objavljuju tako da se ne ugrožava hrvatski nacionalni i kulturni identitet«. Katarina Čeliković, na pitanje o iskustvima u svezi objavljivanja informacija iz domene manjinske politike ovdašnjih Hrvata u grupi koju administrira, smatra da politika ne bi smjela biti izvan društvenih zbivanja i aktivnosti »jer smo svi o njoj ovisni«.

»Važno je dijeliti i takve informacije, ističem – informacije – kako bismo znali što se na tom planu događa. To uvijek ima više komentara nego druge vijesti, ali važno je ne dopustiti bilo kakve uvrede ili napade, napose ne na osobe. Držimo se takvih načela, a bilo je i nekih primjera koje smo morali blokirati«, kaže ona.

Amalija Šimunović iznosi posve suprotno iskustvo, napominjući da HUK *Antun Sorgg* ima samo jedno pravilo, a to je da se na njihovoj stranici »politički sadržaji ne objavljuju«.

Moderne opasnosti informiranja putem Facebooka, poput dezinformiranja, lažnih vijesti, govora mržnje i cenzure, tvrtka koja je stvorila ovog internetskog diva pokušala je riješiti populariziranjem grupa i djelomičnim prebacivanjem odgovornosti na moderatore grupa. One, međutim, nisu potpuno zaživjele kod ovdašnjih hrvatskih korisnika i njihovih poštovatelja. Zanimljiva su iskustva Katarine Čeliković, osnivačice i jedne od administratora grupe »Kultura Hrvata u Vojvodini i Republici Srbiji«. »Vidjeli smo potrebu uključivanja većeg broja administratora – kojih je ovdje osam, kako bi se njihovim objavama iz različitih mjesta Vojvodine (Srbije) dobila potpuna i objedinjena slika aktivnosti i događaja unutar ovdašnje hrvatske zajednice. Za ovakav angažman potrebno je puno vremena, ali i traži puno vještina i kompetencija – od onih jezičnih, pa do osjetljivosti za kvalitetu sadržaja. Stoga vidimo kako neki administratori i dalje objavljuju sadržaje na svojim stranicama ili grupama, ali ih rjeđe dijele i u ovoj zajedničkoj grupi«, kaže Čeliković.

Neke od najaktivnijih hrvatskih udruga nisu uopće prepoznale potrebu korištenja Facebooka (a, čini se, ni prezentirajuće potencijale interneta). One druge uspijevaju, po stanju koje se moglo utvrditi početkom ožujka ove godine, biti zanimljive za čak 35.202 pratitelja (s tim da ima dosta osoba koje prate više stranica ili su članovi više grupa). To je potencijal koji, čini se, ne mogu dostići ostali mediji, a i na koji ne mogu ne računati planeri sektora informiranja u okviru naše zajednice.

Marko Tucakov

Svaki broj Zvonika je izazov

*Vjerujem da Zvonik i danas zrcali vitalnost naše Crkve * Mislim da svaki izazov možemo svladati ukoliko smo spremni učiti, i ako nam nije ispod časti pitati za savjet * Kultura čitanja se malo promijenila, kao i način života. Sve je pomalo užurbano i sve se radi »usput«
* Na nama je odluka hoćemo li ovaj život »proživjeti« onako kako nas Bog poučava.*

Intervju vodio: Zvonko Sarić

U Katoličkom mjesečniku *Zvonik* nema tabloidizacije i površnosti, a o tome što karakterizira ovaj list te o ustrajnosti onih koji list stvaraju, distribuciji i financiranju razgovarali smo s urednikom vlč. **Vinkom Cvijinom**. Vlč. Vinko Cvijin je župnik u bačkim naseljima Vajska i Bođani u Vojvodini. Odrastao je na Bikovu kraj Subotice, svećeničku formaciju započeo je u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji i sjemeništu *Paulinum* u Subotici, a teološki studij završio je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu. U ovome razgovoru otkriva i što za njega znači biti vjernik.

HR **Kako ste sebe prepoznali u ulozi urednika Zvonika? Koji su Vas putevi doveli da se prihvatite te dužnosti? Je li biti urednikom Zvonika izazov?**

Zvonik su osnovali svećenici hrvatskog govornog područja, sada već davne 1994. godine. Stoga, mi smo ti koji biramo i imenujemo nekog od nas za urednika Katoličkog lista *Zvonik*. Tako su u ožujku 2018. godine, nakon što je vlč. **Siniša Tumbas Loketić** iz opravdanih razloga odstupio s mjesta urednika *Zvonika*, svećenici predložili, a nakon mog pristanka i imenovali mene za urednika. Prihvatio sam zato što nisam imao opravdanog razloga da odbijem. Smatram da bi tako trebalo biti i s ostalim službama u crkvi. Mislim da svaki izazov možemo svladati ukoliko smo spremni učiti, i ako nam nije ispod časti pitati za savjet. Na taj način sam započeo svoju uredničku službu, i hvala Bogu

i onima koji su me uputili na prave ljude, nisam pogriješio. Svaki broj *Zvonika* je izazov, jer svaki obrađuje neku temu i svaki me je u nečemu poučio. Biti urednikom *Zvonika* znači biti netko tko odgovara za njegov sadržaj, vodi tim koji smišlja koncepciju, pronalazi ljude koji će pisati, komunicira sa stalnim rubrikantima, organizira distribuciju po ovdašnjim župama i u Hrvatskoj, piše članke, prati događaje, razvija suradnju s drugim katoličkim časopisima, vodi financije i sve drugo što se nađe na putu. Naravno da sve to više ne radim sam, jer ima dobrih ljudi koji pomažu, ali na početku ih je trebalo pronaći.

HR **Što karakterizira Zvonik i o čemu on svjedoči? Je li Zvonik kroničar prije svega vjerskog, ali i kulturnog i društvenog života ovdašnjih Hrvata?**

Zvonik počiva na dva stupa. Prvi su izvještaji o događajima u našim župama, iz okolnih biskupija i opće crkve. Ti izvještaji jesu crkvenog ili kulturno-društvenog karaktera. Zbog toga *Zvonik* jest svojevrsni spomenar i kroničar života naših župnih zajednica i vjernika bačkih Hrvata. Drugi stup su duhovno formativne rubrike koje obuhvaćaju bitne grane teologije, preko kojih *Zvonik* tumači i približava našim čitateljima Božju Riječ i nauk Crkve, te potiče na svakodnevnu duhovnost. Izlazi na pedeset i dvije stranice jednom mjesečno, te se u njemu može pronaći kvalitetno duhovno štivo za vjernike od najmlađe do najstarije dobi.

Je li Zvonik zrcalo vitalnosti ovdašnje Katoličke crkve?

Svakako da je. Vjerujem da *Zvonik* i danas zrcali vitalnost naše Crkve. Mnogi će reći da je časopis kao medij zastario, ali to svakako ne znači da ne zrači vitalnošću. Vremena se mijenjaju, ali teme s kojima ćete se susresti u *Zvoniku* su itekako aktualne. Mislim da papir ili web prostor nisu presudni za vitalnost koliko za »prisutnost« među čitateljima, i to je jedna od stvari na kojima promišljamo i radimo. Naša biskupija je oduvijek obilovala kvalitetnim i vrijednim ljudima, bilo da su u kleričkom ili laičkom staležu. Tako je i danas.

Kome i kako zvone zvona Zvonika danas?

Zanimljivo pitanje, na koje nije lako odgovoriti. *Zvonik* zvoni svima, ali tko ga čuje? Mislim da se kultura čitanja malo promijenila, kao i način života. Sve je pomalo užurbano i sve se radi »usput«. Na sličan način možemo postaviti pitanje tko danas čita Sveto pismo? Čita ga onaj tko u njemu vidi vrijednost, tko u njemu čuje Riječi života, tko traži odgovor, tko traži način kako bi se Bogu približio. Vjerujem da je slično i sa *Zvonikom*. Potencijali katoličkih medija, kako ovdje u Srbiji, tako i u svijetu su veliki, ali puno toga ovisi o resursima.

Tko financira objavljivanje Zvonika? Ima li tu određenih problema?

Izdavanje *Zvonika* potpomaže Hrvatska biskupska konferencija, Uprava za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama Republike Srbije, te naši vjernici koji *Zvonik* kupuju i čitaju. Hvala Bogu, nismo više u dugovima, ali kao u svemu drugom, više financijskih resursa pomaže i olakšava rad.

Koliko je onih koji sudjeluju u stvaranju Zvonika? Rade li na dobrotvornoj osnovi? Potpisuju li tekstove i klerici i laici?

Koncepciju *Zvonika* osmišljava i uređuje osam članova uredništva. Od toga trojica su svećenici, a petero njih su laici. Funkcije u uredništvu koje su vezane za obradu i prijelom teksta su nagrađene mjesečnim honorarom, dok su ostale funkcije na dobrovoljnoj osnovi. Osim uredništva, u stvaranju *Zvonika* sudjeluju osobe koje pišu stalne rubrike i dopisnici koji šalju izvještaje iz župa. Sve skupa kada bi izbrojali, šesnaest svećenika sudjeluje u pisanju rubrika i dvadesetak laika koji uređuju svoje rubrike ili pišu izvještaje iz župa. Na kraju krajeva, svatko tko pošalje svoj tekst za *Zvonik* na neki način sudjeluje u njegovom stvaranju.

Organizira li Zvonik promocije po župama?

Za sada ne. Jednostavno, nemamo vremena. Svakome od nas koji smo u uredništvu *Zvonik* je drugi ili treći posao. Po pitanju promocije oslanjamo se na mjesne župnike. Na kraju krajeva, svećenici su osnovali *Zvonik*, oni biraju urednika, neki od njih i pišu vijesti ili rubrike. Svima nama je u interesu da se *Zvonik* sve više reklamira, a samim tim i više čita.

Kako približiti Zvonik mlađim naraštajima? Mislim pri ovom pitanju na prezentaciju na raznim digitalnim platformama...

Čini mi se da mladi više vole kratke, konkretne i životne tekstove. Tekstove koji predstavljaju nekog sveca ili duhovnog ideala kojeg oni mogu u svom odrastanju i sazrijevanju slijediti i od koga mogu učiti. Mislim da bi *Zvonik*, osim Facebook stranice, mladima bio mnogo bliži na Instagram platformi.

Je li Vam teško uskladiti Vaše župničke obveze uz dužnost urednika Zvonika?

Kako kad. Nekad se obveze u *Zvoniku* i u župama ne poklapaju, ali nekada je kaos. Pogotovo prosinac, siječanj i oko Uskrsa. Nije to samo problem kod mene, nego kod većine rubrikanata koji su također u gužvi tih dana. Ne mogu reći župljanima koji s pravom očekuju da im župnik posveti vremena da je *Zvonik* bitniji od njih, niti mogu reći »baš me briga hoće li *Zvonik* izaći«. Svakako tu treba uzeti u obzir putovanje do Subotice i bilo kamo gdje me služba urednika odvede. Nedavno sam bio u Zagrebu u posjetu *Katoličkoj mreži*. Bilo je zaista divno, poučno i potrebno iskustvo, ali me nije bilo tri dana u župi. Poslije toga sam išao u Prag na svećenički turnir u futsalu. To, recimo, nema veze niti sa župama niti sa *Zvonikom*, ali ima veze sa mnom. Živ sam čovjek, imam potrebu družiti se s dragim ljudima, volim se povući i provesti vremena bez ikakvih telekomunikacijskih sredstava, a nekad se želim posvetiti nečemu što me osobno zanima, a da nema veze sa *Zvonikom* ili sa župljanima. Nisu to žalopojke. Svaki urednik prije mene susretao se s ovakvim ili sličnim poteškoćama. Nekima je sigurno bilo i teže, samo što ih nitko nije pitao kako su se osjećali. Dakle, moguće je uskladiti sve, ali žrtva postoji.

Kako ocjenjujete situaciju u ostalim medijima, tiskanim i elektroničkim, koji se objavljuju – izlaze na hrvatskom jeziku u Srbiji?

Ne osjećam se nešto posebno kompetentnim ocjenjivati nešto što nije moje profesionalno polje djelovanja. Ja sam katolički svećenik, koji pored svoje dekretom dodijeljene službe, trenutno uređuje jedan vjerski časopis, koji stjecajem okolnosti izlazi na hrvatskom jeziku. Smatram da »hrvatski« spomen u Srbiji još dugo neće biti dočekan s ovacijama, bilo da se radi o mediju, političkom ili društveno-kulturnom djelovanju, bilo da je u pitanju crkveno djelovanje. Ako se jednom promijeni svijest naših naroda i politika naših država, možda bude i pozitivno.

Kakvo je Vaše mišljenje o novinarstvu danas i ovdje u Srbiji?

Novinarstvo zaista nemam prava niti kompetencije komentirati. Što se tiče »naših« medija, dovoljno je reći da od svih televizija pratim sadržaje N1 i Nova S televizije. Povremeno pogledam vijesti na hrvatskim kanalima. Od tiskanih »svjetovnih« medija čitam *Hrvatsku riječ*.

Što za Vas znači biti vjernik?

»Proživjeti« i »preživjeti« ovaj život s Bogom – to za mene znači biti vjernik. »Proživjeti« ovaj život s Bogom je pojednostavljena definicija vjere. Dakle, ako se »zovem« vjernikom, onda Božja Riječ bitno određuje moj referentni okvir prema svijetu, prema sebi i prema drugima. Bog je moj »roditelj« koji me odgaja, upućuje i savjetuje, ali prepušta meni da živim i biram hoću li poslušati ili ne. Mi pamtimo što su nas naši roditelji učili i često smatramo jako bitnim njihove riječi i postupke. Pogotovo pamtimo kad su nam govorili: »nemoj ovo« ili »radi ovo«. Isto tako je s našim odnosom s Bogom. Imamo zapovijedi koje nam govore da nešto ne radimo, i koje nam govore da nešto radimo. Na nama je odluka hoćemo li ovaj život »proživjeti« onako kako nas Bog poučava. Međutim, ovaj svijet je prepun ponuda i raznih sadržaja koji su za oči zamamljivi, a za mudrost poželjni. Eva i Adam su Boga »poznawali«, ali su svejedno zavedeni pali. I mi svećenici Boga »poznajemo«, Njega naviještamo, s Njime razgovaramo, pa opet zavedeni padamo. Zato mi riječ »preživjeti« ovaj život s Bogom katkad i previše znači.

Seminar za predstavnike nacionalnih vijeća nacionalnih manjina

Prepoznavanje i zaštita od diskriminacije

»Prepoznavanje i zaštita od diskriminacije« bila je tema seminara za predstavnike nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, na kojem je sudjelovao i dopredsjednik Povjerenstva za praćenje povrede manjinskih prava pri Hrvatskom nacionalnom vijeću **Goran Krnčević**. Seminar je u Beogradu organizirala institucija Povjerenika za zaštitu ravnopravnosti Republike Srbije.

Nacionalna vijeća su važni partneri institucije Povjerenika, naročito kada se radi o unaprijeđenju položaja pripadnika nacionalnih manjina i zaštiti od diskriminacije na temelju nacionalne pripadnosti i etničkog podrijetla. Na seminaru je predstavljen pravni okvir za zaštitu od diskriminacije, uloga institucije Povjerenika kao i mo-

Sastanku su nazočili predstavnici Razvojne agencije Vukovarsko-srijemske županije, Fonda za Europske poslove AP Vojvodine, predstavnici nacionalnih vijeća Hrvata, Slovaka, Rusina, Ukrajina-

ca, Mađara i predstavnici diplomacije Hrvatske i Srbije. U ime HNV-a sastanku je nazočio predsjednik Odbora za kulturu **Darko Sarić Lukendić**.

.....

Hrvatska riječ i na Instagramu

Sadržaje iz našeg tjednika *Hrvatska riječ* od nedavno možete pratiti i na Instagramu putem profila *hrvatska_rijec*. Priče iz aktualnoga broja prenosit ćemo putem ove platforme na drugačiji način, a objavljuvat ćemo i još neobjavljene vijesti i foto albume nakon važnih događaja. Osim objavljivanja fotografija, ispod svake ćemo u komentaru napisati osnovne podatke o njoj, a koristit ćemo i mogućnost tagiranja čime sam sadržaj postaje vidljiv i među onima koji nas ne prate.

Osim na Instagramu, online nas već redovito možete pratiti i preko našega sajta www.hrvatskarijec.rs te Facebook stranice *NIU Hrvatska rijec Subotica*.

J. D. B.

gućnosti koje nacionalna vijeća imaju u tom pogledu. Povjerenica za zaštitu ravnopravnosti **Brankica Janković** je istaknula kako očekuje od nacionalnih vijeća da nastave aktivno pratiti i ukazivati na slučajeve diskriminacije po nacionalnoj osnovi, jer je uočeno da broj ovakvih pritužbi u proteklih nekoliko godina stagnira i opada.

»Korisno je bilo sudjelovati na ovom seminaru, saslušati slučajeve iz prakse, analizirati postupanje sudova i Povjerenika, te razmatrati događaje i pitanja, koje su ostali sudionici iznosili«, kaže predstavnik HNV-a Goran Krnčević. Sudionici su upoznati i s brošurama *Analiza prakse postupanja Povjerenika za zaštitu ravnopravnosti po pritužbama za diskriminaciju na temelju nacionalne pripadnosti i Odnos predstavnika tijela javne vlasti prema diskriminaciji u Srbiji*.

Seminar je održan u okviru projekta »Jačanje lokalnih antidiskriminacijskih kapaciteta i institucionalnih kapaciteta Povjerenika za zaštitu ravnopravnosti«, podržanog od Veleposlanstva Kraljevine Norveške.

D. B. P.

.....

Prekogranični projekt

Dunav i manjine kao poveznica

Treći radni sastanak grupe za izradu prekograničnog projekta »Dunav nas spaja« održan je prošloga tjedna u Kuli. Na sastanku su dogovoreni naredni koraci kada je u pitanju prijedlog ovog projekta koji za cilj ima jačanje društvenog i ekonomskog razvoja prekograničnog područja kroz realizaciju aktivnosti kojima su nositelji nacionalne manjine.

Radni sastanci u HNV-u

Skupa možemo bolje i više

Utorak, 3. ožujka, u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici održana su dva radna sastanka na kom su teme bile izvannastavne aktivnosti za ovu kalendarsku godinu, te upis djece u prve razrede cjelovite nastave na hrvatskom jeziku, kao i na predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Na oba sastanka prisustvovali su predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, predsjednica Odbora za obrazovanje **Margareta Uršal**, asistentica u obrazovanju **Nataša Stipančević**, te predstavnici prosvjetnih radnika, roditelja, medija, Udruge *Naša djeca*, dok su se drugom sastanku pridružili i narodni zastupnik Skupštine Srbije i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** i predsjednik IO HNV-a **Lazar Cvijin**.

Izvannastavne aktivnosti

Na sastanku, koji je bio vezan za izvannastavne aktivnosti, Margareta Uršal je predstavila sve destinacije koje su ove godine u ponudi, a ima ih ukupno 23. Tako će učenici, bilo da pohađaju cjelovitu nastavu ili izučavaju spomenuti predmet, u svakom

nacije roditelji plaćaju samo dio cijene, a ostalo snosi Hrvatsko nacionalno vijeće, zahvaljujući donacijama i ljudima dobre volje iz Hrvatske koji nam pomažu», kaže Uršal i dodaje: »Važno nam je da sve ove informacije stignu do roditelja, jer je bilo slučajeva da roditelji nisu dobili informacije na vrijeme i samim time se nisu mogli odazvati na ove aktivnosti. Pred nama je sada izrada programa za svaku destinaciju, koja će onda biti poslana ravnateljima škola, te učiteljima i nastavnicima koji će to prosljediti roditeljima.«

Upis u prve razrede

Upis u prve razrede osnovne škole započinje 1. travnja i traje do 31. svibnja, a roditelji i u narednoj školskoj godini imaju pravo upisati svoju djecu na cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku, kao i na predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u onim školama gdje nema cjelovite nastave.

»Započeli smo s pripremama za upis djece u cjelovitu nastavu, ali od ove godine i za izborni predmet. S terena smo dobili informaciju da neke škole nisu provele ankete koje početkom školske godine svim školama pošalje Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice s izgovorom da se onda mora tiskati puno anketa. Škole su u obvezi tu anketu i provesti«, kaže Uršal.

Prezentirana je dosadašnja praksa, te presjek koliko djece ima u hrvatskim odjelima. Donesen je zaključak kako će se tijekom ovoga mjeseca intenzivno raditi na upisu budućih prvaša u cjelovitu nastavu, a u narednom mjesecu će akcent biti stavljen na upis djece ne predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. »Ove godine smo promijenili praksu, jer želimo uključiti više ljudi, želimo poslati poruku da može i drugačije, te da se svi upoznamo s problematikom na terenu, da djelujemo skupa i budemo jedni drugima potpora. Na ovakav način možemo sagledati određene probleme iz različitih kutova, te samim time biti i učinkovitiji«, kaže Uršal.

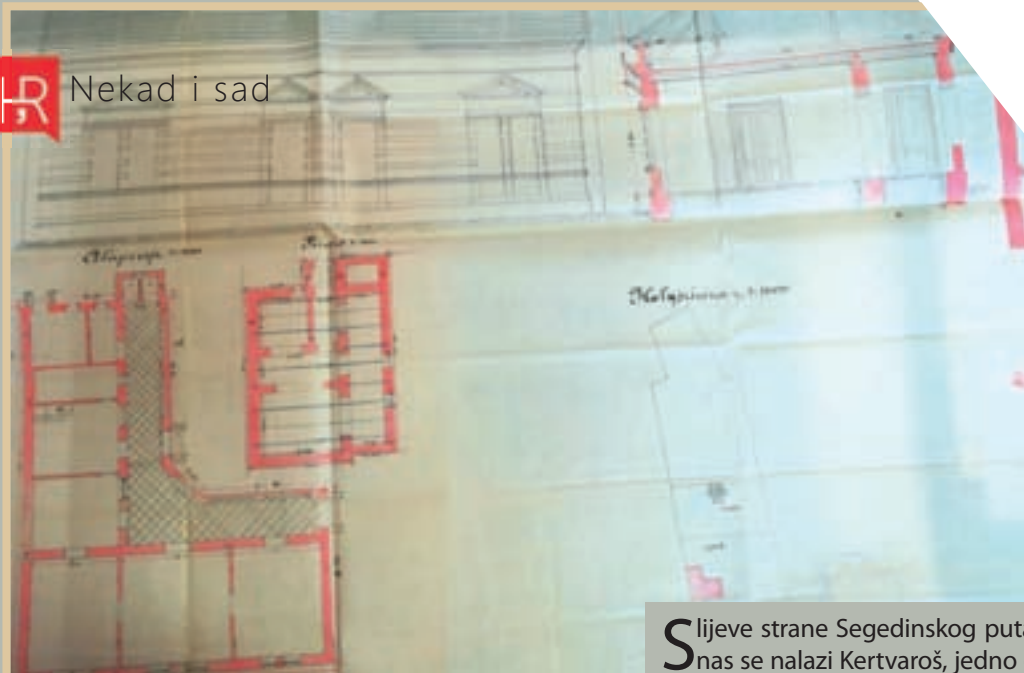
Na ovome sastanku formirane su manje skupine koje će raditi na izradi plakata i flajera za upis, kao i onih koji će provoditi dogovoreno na terenu.

Ž.V.

uzrastu moći negdje putovati. Ove kalendarske godine moći će se putovati na sljedeće destinacije: Vukovar – Zagreb – Split, Bratislavu, Zagreb – Samobor, Žrnovnica – Split, Novi Vinodolski, Bruška – Benkovac, Zagreb, Cres, Prvić, Osijek – Vukovar, Ilok, Monoštor, Petrovaradin – Srijemska Mitrovica, Rijeka, Biograd na Moru, Đakovo, Čakovec i Orahovica. U ponudi su se našle i neke nove destinacije u odnosu na prošle godine, a također su uključeni i novi programi, kao i niži razredi osnovnih škola. Na sastanku je bilo riječi i o kriterijima i uvjetima tko kamo može ići, kao i koji je okvirni broj učenika za određenu destinaciju, te kako se učenici mogu prijaviti i na koji način uplatiti dio koji roditelji sufinanciraju. »Ovim sastankom željeli smo okupiti širu strukturu kako bismo prezentirali i razgovarali o tome što smo pripremili u području izvannastavnih aktivnosti. Poslušali smo i mišljenja ljudi koji su na terenu, njihove eventualne nedoumice s kojima se susreću, te smo usuglasili kriterije. Za sve ove desti-

Kada je u pitanju aktualna školska godina 2019./20. svoje pravo školovanja na materinjem jeziku Hrvati koriste tek 4,18 posto, dok Mađari 79,16; Rumunji 54,87; Rusini 47,61 posto, a Slovaci 71,1 posto. Tako je ove godine u cjelovitoj nastavi u osnovnim školama 240 učenika, u srednjoj školi 198, dok je u vrtićima 101 dijete. Kada je u pitanju Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, ovaj predmet pohađa 492 učenika u 39 skupina.

Kuće uz Segedinski put

S lijeve strane Segedinskog puta, gledano u pravcu Palića, danas se nalazi Kertvaroš, jedno od tri subotička naselja nastala prije stotinu godina, kada se grad počeo širiti »s druge strane pruge«. U svim starim kartama područje današnjeg naselja s lijepim kućama i vrtovima nazivano je Segedinskim ili Paličkim vinogradima, s malo izgrađenih kuća. Niz građanskih kuća zanimljivih fasada uz put podignut je, ipak, znatno prije nastanka Kertvaroša, još na prijelazu iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće. To dokazuju sačuvani projekti u Povijesnom arhivu, među kojima su ovdje izdvojena dva, iz 1899. godine (za zainteresirane za uvid u ove zanimljive dokumente navodim signaturu gornjeg projekta: F2.ep.eng.0.14/1899). U projektima se vidi položaj ovih kuća u odnosu na Segedinski put.

Stariji Subotičani sjećaju se niza prizemnih kuća uz put ka Paliću, ali potraga za fotografijama iz vremena dok su još postojale za sada nije dala rezultate. Danas je izgled tog kraja, tj. niza objekata uz put, u potpunosti izmijenjen. Ostale su stare zgrade samo na početku puta, a potom slijedi dugi niz novijih objekata, građenih u sedmom desetljeću prošlog stoljeća i kasnije: Ekonomski fakultet, Studentski restoran, dvije devetokatnice, poslovni centar, višekatne stambene zgrade...

Iako u vrijeme projektiranja kuće dr. **Vladislava Manojlovića** (gornja fotografija) objekti po svemu sudeći u ovom kraju još nisu bili numerirani, te se takav podatak ne navodi u dokumentaciji, pouzdano je kasnije nosila broj 9. Oštećena je u bombardiranju u jesen 1944. godine, kada su nastale posljedice na još nekim objektima u susjedstvu.

Nastavljamo traganje za fotografijama ovog dijela Subotice u prošlosti.

Subotica na vodi (prva faza)

Nedavno je gradonačelnik Novog Sada, naravno član vladajućeg SNS-a, najavio izgradnju stambeno-poslovnog kompleksa na dijelu priobalja bačke strane grada. Obrazloženje je glasilo: »Da grad konačno iskoristi jedan dio koji je zapušten i zaparložen«. Gradonačelnik je još rekao: »Početak radova bio bi još ove godine, a poznat je i investitor. Vrijednost radova je 400 milijuna eura«. Jedino nije otkrio točnu lokaciju. Pretpostavke su da se radi o nekadašnjem brodogradilištu i njegovoj široj okolini: Kameničkoj adi i Ribarskom ostrvu. U javnosti glavnog grada naše Pokrajine ovaj projekt je odmah dobio naziv »Novi Sad na vodi«. Naravno, predtekst ovom imenu je »Beograd na vodi«, koji se već uveliko gradi. Mudro rukovodstvo najvećeg grada u Republici također je iskoristilo dio grada koji je bio zapušten, s legalnim i nelegalnim objektima. Isti sposoban i snalažljiv ured tadašnjeg gradonačelnika, kako bi ubrzao poslove i da se ne gnjave sa sudskim procesima s vlasnicima objekata, koji mogu trajati više godina, donijeli su radikalnu odluku

Sadašnji izgled brda od deponija

i preko noći su maskirani radnici porušili sve objekte i račistili teren. Ova munjevitá polupolijska akcija dobila je ime »Rušenje Savamale«. Akcija je bila toliko munjevitá i tajna da se do današnjeg dana ne zna tko je izdao naređenje, tko su bili izvršitelji. Kao u Beogradu, tako i u Novom Sadu dio stručne javnosti (bez vizija) iz raznoraznih razloga kritizira ovaj veliki i značajni projekt, ali nemam sumnju da će nakon parlamentarnih izbora problemi biti munjevitó riješeni, poput Beograda. Razmišljajući o ovim planovima, palo mi je na pamet da i mi možemo realizirati projekt budućnosti, koji sam po velikim uzorima nazvao »Subotica na vodi«.

Grad na dvije vode

Čitatelji *Hrvatske riječi*, koji ju kupuju, dobijaju ili ju moraju čitati iz službene obveze, u ovom broju imaju ekskluzivnu vijest, iz prve ruke, o najvećem projektu u najsjevernijem gradu Srbije. Lako je Beograđanima graditi »grad na vodi«, oni imaju čak dvije rijeke; Novosađani imaju Dunav (istina, »malčice« zagađen, no ni beogradske vode nisu sjajne kvalitete), a mi Subotičani ne-

mamo rijeku, no imamo jezero Palić, čija voda također nije baš sjajna. Ali, dok se predloženi projekt ostvari, nadam se da će s njom biti sve u redu, jer je to preduvjet uspjeha našeg projekta. Iz razloga da ne budemo samo prosti imitatori naša Subotica budućnosti bit će i na rijeci i na jezeru. Evo o čemu se radi: na obalama velikog Palića nema više devastiranih površina, jer se na noj (Muški štrand) već gradi grandiozni »wellnes i spa« centar. Ali zato mi imamo i prostor Malog Palića, bolje rečeno površinu koja je od nje ostala. I to je pravi zapušten, zaparložen, zamočvaren teritorij. Tu je predviđena realizacija prve faze ovog veličanstvenog projekta, u kojem će buldožeri odigrati ključnu ulogu, s tom razlikom što se tu ne moraju maskirati, nego mogu raditi u tri smjene. Oni će morati iskopavati zamočvareni dio, zatim dio gdje je gradsko smetlište; od ovih »iskopina« treba se formirati jedan mali brijeg oko armirano-betonske jezgre, koja je temeljena na šipovima zbog nosivosti tla. Ova jezgra treba biti visoka 80 metara, da bude viša od tornja Gradske kuće. U ovu jezgru, »stožeru« tornja, bit će smještene vertikalne komunikacije, liftovi, elevatori i požarne stepenice (kao, npr., u New Yorku). U podzemnom dijelu (u onom koji se nalazi u samom brijegu) bit će parking garaže u deset nivoa. U ulaznoj partiji, možemo je nazvati i prizemljem, bit će smještena pokrivena tržnica u tri nivoa, naravno u stilu »nove-secesije«. Na trećem katu ovog tržišnog centra bit će kafići, restorani čije terase će gledati na opet-formirani Mali Palić. Bit će omogućeno da se tu smjeste konzervirani ostatci nekadašnjeg kafića *Papillon*. Na samom novom brijegu gradit će se raskošne vile, za imućniji sloj stanovništva, za diplomatske predstavnike i poduzimače, koji će sudjelovati u ovom projektu. Uz pomoć umjetnog snijega ljubitelji skijanja će se na njenom jednom dijelu moći skijati, djeca sanjkati se, ne moraju putovati do Kopaonika. Na najvišem katu bit će panoramski restoran domaće vojvođanske kuhinje, npr. na terasi će se kuhati goveđi gulaš, čobanac, riblja čorba itd. u kotlićima, a kao turistička atrakcija bit će omogućeno da turisti i sami kuhaju.

Ekologija prije svega

Ovo je u suštini i ekološki projekt, jer će od brda otpada i šuta biti stvoren suvremeni, strogo kontrolirani deponij-brdo, pokriven zelenilom, travom, šibljem i drvećem. Na ozelenjenoj fasadi centralnog objekta-tornja bit će montirani suvremeni solarni paneli velike učinkovitosti, a na vrhu će biti jedna velika vjetrenjača koja će proizvoditi struju. Sve otpadne vode iz ovih zgrada bit će pročišćene u biološkim pročišćavima, koji će ujedno biti i vrtovi s raznim biljkama ugodni za boravak u njima, s malim intimnim kafićima za mlade. Od organskog mulja, koji se stvara u ovakvim prilikama, bit će proizvođen plin koji će se također koristiti za energetska opskrba zgrada. Ostatak mulja će se koristiti za gnojivu zelenila. Voda novog Malog Palića bit će čista i kondicionirana, skoro prozirna do dna i služit će za sve vrste sportova u vodi i na vodi. Prikaz druge faze projekta u idućem broju.

Prijestupni dan

Drugo lice SUBOTICE

Subotica se, kao i sva druga mjesta na ovome podneblju, u prigodničarskim tekstovima i govorima predstavlja kao grad bogate kulture, ukusne kuhinje i, naravno, gostoljubivih ljudi. Za razliku od drugih mjesta na ovome podneblju Subotica se redovito predstavlja i kao multinacionalni i multikonfesionalni grad u kom »skladno žive pripadnici više od dvadeset nacija«.

Iza ovih ispraznih i u biti samohvalisavih fraza – tko će u bedekeru ili javnom nastupu napisati ili reći za svoju sredinu da u njoj žive nekulturni ljudi, koji jedu bljutavu hranu i koji ne vole strance? – krije se, međutim, drugo lice Subotice. U njoj itekako žive ljudi koji u kriznim vremenima pred oči javnosti izbace šovinizam ili ksenofobiju koje njeguju u krugu svoje privatnosti.

Sjetimo se samo kolone – tada mahom srednjoškolaca i golobradih mladića – koja je prije dvanaest godina, neposredno nakon odluke Skupštine Kosova o nezavisnosti krenula od centra grada u obračun sa subotičkom džamijom: kamenice po njenim zidovima odzvanjale su kao zvona za uzbunu da nešto baš i nije posve istinito u priči o »skladnom životu pripadnika više od dva-

ko bio složen, mogao bi se nalaziti u »faktoru vrijeme«. Trebalo je, izgleda, vremena, pa da se početna ravnodušnost, možda čak i zbunjenost domicilnog stanovništva, preobliči i akumulira u otvorene izljeve netrpeljivosti kakvi su viđeni u subotu. Riječi **Saše Demića** iz neformalne grupe »Udruženi građani Subotice« da se djeca više ne mogu igrati na igralištima i otvoreno pismo gradskim, pokrajinskim i republičkim vlastima da migranti »upadaju u napuštene i nenapućene kuće i presreću građane« samo su eho onoga što se svakodnevno već dugo može čuti i vidjeti u ovdašnjoj javnosti, na čelu s i **Vučićevim i Orbánovim** miljenikom, predsjednikom Skupštine Vojvodine i Saveza vojvođanskih Mađara **Istvánom Pásztorom**, pri čemu transparent s natpisom »Stop migrantima« kao insekticid precizno odražava suštinu onoga što ne izgovaraju.

Ako je, međutim, vjerovati službenim podacima, iznesene tvrdnje mnogo su više plod hiperboliziranog straha od Drugoga i Drugačijega nego li realnosti. Policijski podaci, naime, kažu da u strukturi ukupnog broja kaznenih djela u Srbiji migranti čine tek 0,06%! Na temelju toga nije teško zaključiti tko u većini slučajeva pljačka, siluje ili ubija i od koga se treba više plašiti. Ako je, pak, vjerovati vlastitim očima, onda djeca na igralištima (naravno, u prisustvu starijih) nisu privid nego stvarnost. A ako se stvarno želi biti kršćanin – iza čega se kriju i Orbán i Pásztor i svi njihovi istomišljenici po ovom pitanju – onda za to nisu potrebni samo vanjski znaci poput simbola ili odlaska u crkvu. Osim vjere, potrebno je otvoriti i srce i dušu i pokušati proniknuti i u nutrinu onoga drugoga, onoga koji se u velikom broju slučajeva nema gdje vratiti, a ni nastaviti tamo kuda želi; onoga koji je zbog dugotrajnosti takve situacije očajan, frustriran i na rubu očaja i nerava. »Žednog napoji, gladnog nahrani, žalosnog utješi«, univerzalna je

formula empatije koja – ako se želi prihvatiti – omekšava i najtvrdje srce i dušu. Nije, naravno, ovo formula »drugog obraza« niti »kruha i kamena« nego postulat po kom se na pojedinca ne može gledati kao na cjelinu, jer ni – da citiramo izbjeglicu **Amaru** od prije pet godina – »svi prsti na ruci nisu isti«, a kamoli ljudi.

Na koncu, dvije su začuđujuće stvari, međusobno suprotstavljene, koje podjednako i zabrinjavaju i ohrabruju. Zabrinjava, naravno, sve veći antagonizam ovdašnjeg stanovništva i dobrog dijela političara prema migrantima, što u novonastaloj situaciji otvaranja turskih granica za izbjeglice lako s verbalne može prijeći i u konkretnije oblike netrpeljivosti. I to ljudi s ovih prostora, koji u svojoj prošlosti i sami imaju bogato izbjegličko iskustvo! S druge strane, odnos prema migrantima svakako je jedan od rijetkih svijetlih primjera aktualnih vlasti, za razliku od mnogih iz našeg okruženja. Pitanje je samo – dokle? Vučićeva nedavna najava da Srbija »neće biti parking za migrante« daje povoda za to.

Z. R.

deset nacija« u ovom gradu. Dok se krv ledila u žilama nakon razbijenih stakala na vratima i prozorima pekara ovdašnjih Albanaca, duše ljudi željnih mira su izgarale zbog mladosti ogrezle u netrpeljivost.

Događaj od prošle subote – ma koliko suštinski bio isti – u detaljima se unekoliko razlikuje u odnosu na onaj 2008., jer je skup protiv migranata na središnji gradski trg okupio i nacionalno, i konfesionalno, i generacijski, i statusno građane koji svoju ksenofobiju i netrpeljivost prema »obojenima« i islamu i inače svakodnevno ispovijedaju. Oko 500 građana, koliko ih se tog prijestupnog dana okupilo, tek je vrh ledenog brijega ispod kog se krije mnogo veća brojka slično ili istomišljenika o čemu sigurno svjedoče i Vaša (ako i sami niste jedna ili jedan od njih) iskustva, bilo kroz razgovor s poznanicima, bilo kroz čitanje komentara na temu izbjeglica i migranata na mnogim portalima.

Zašto se, međutim, skup protiv migranata dogodio sada, a ne prije četiri-pet godina kada je broj izbjeglica, mahom iz Sirije i s Bliskog istoka, u Subotici bio kudikamo veći? Odgovor, ma koli-

Održan protest protiv migranata

»Ne možete ih puštati na naše ulice«

Preko tisuću ljudi okupilo se protekloga vikenda u centru grada kako bi vlastima poslali poruku da ne žele migrante na ulicama, te da nisu zadovoljni kako rješavaju taj problem.

Jedan od sudionika protesta bio je **Nikola Perušić**. Kaže da nema ništa protiv ljudi koji su bili prinuđeni napustiti svoje domove i koji borave u centrima te ne remete život domicilnog stanovništva, ali da ne želi u svome gradu sumnjive skupine muškaraca koji uništavaju tuđu imovinu i unose nesigurnost. Isto tako, protestirao je i zbog nedovoljne brige nadležnih institucija za rješavanje ovoga problema.

Devastacija

»Jako se radujem što je skup bio nestranački, što su se Subotičani svih nacionalnosti samoorganizirano okupili da sačuvaju svoje naslijeđe, svoje vrijednosti. Nedopustivo je da na siromašne ljude iz grada, koji su u financijskim problemima, vlast šalje izvršitelje, oduzimaju im domove, a da se migrantima koji ne prihvaćaju zakone obećavaju ispražnjene kuće naših ljudi i pogodnosti i potpore kakve se ne nude građanima«, ističe Perušić.

Iako sam nije imao loše iskustvo s migrantima, kaže da je čuo puno primjera od njemu bliskih ljudi kojima su ušli u vikendice ili kuće u kojima ne žive i uništili imovinu. Izdvaja slučaj kada su migranti provalili u kuću u strogom centru grada ljudima koji su na privremenom radu u inozemstvu.

»Kada oni nemaju problem da ulaze i zauzimaju tuđu imovinu nekoliko stotina metara od tornja Gradske kuće, što očekujemo da će raditi po vikendicama i voćnjacima Kelebije, Čikerije... Mislim da bi se time trebala pozabaviti i hrvatska zajednica na sličan način kao što to radi mađarska«, kaže Perušić.

Veća kontrola

Protest protiv migranata organiziralo je neformalno udruženje *Udruženi građani Subotice* putem svoje Facebook stranice, a predstavnici kažu kako protestiraju protiv migranata jer su donijeli nesigurnost na ulice grada.

»Na našim ulicama više ne postoji ona sigurnost koju poznajemo od prije 20-25 godina kada je Subotica bila miran i siguran grad. To je sve zbog ilegalnih migranata koji nisu zavedeni i zdravstveno pregledani i dolaze iz zemalja u kojima nije bilo rata. Ne možete reći da su Maroko i Alžir zemlje u ratu, a njihove stanovnike imamo po ulicama«, rekao je **Saša Demić**.

Tijekom protesta pročitano je i otvoreno pismo koje su poslali svim nivoima vlasti, a u kojemu su zatražili odgovorniji pristup države ovome problemu.

»Tražimo da kanalizirate i ograničite kretanje ovih grupa dokle god se nalaze u gradu i okolici. Dnevno trebate objavljivati koliko migranata je ušlo na teritorij Države, Pokrajine i Grada. Objavite imaju li te osobe legitimacije i vodi li se evidencija tko su i otkuda su došli. Ovim osobama morate osigurati privremeni smještaj, objekte u kojima mogu biti adekvatno smješteni ako ih puštate. Ne možete ih puštati na naše ulice«, navodi se u otvorenom pismu.

J. D. B.

Prema podacima s kojima raspolaže Komesarijat za izbjeglice i migracije na dan upita, 3. ožujka, izvan prihvatnog centra na teritoriju Subotice nalazilo se oko 50 migranata, a unutar centra njih 119. Kako navode, mjesta u centru još ima, a predviđen je prije svega za smještaj obitelji.

Vrtići u prigradskim naseljima Grada Subotice

Otvara se vrtić u Žedniku

»Više puta smo mi roditelji prikupljali potpise i pisali peticije da se otvori vrtić i ne znam što se sve do sada čekalo«, kaže Marinko Mačković * Prigradsko mjesto u kojemu još uvijek nema cjelodnevno programa, a uočena je potreba je Mala Bosna

Predškolska ustanova *Naša radost* od ukupno 54 vrtića na teritoriju Grada Subotice cjelodnevni boravak djece u prigradskim naseljima ima svega u tri – *Kockica* u Bajmaku, *Petar Pan* u Tavankutu i *Jagodica* u Kelebiju. No, od prvoga travnja, ovome popisu dodat će se i *Delfin* u Žedniku.

Kako navode iz *Naše radosti*, u novootvoren vrtić *Delfin* u planu je da se upiše do 60-toro djece prvenstveno iz Žednika, a pravo na upis imaju sva djeca s teritorija Grada, pa tako i iz okolnih sela, Novi Žednik, Đurđin... Djeca će biti podijeljena u dvije odgojno-obrazovne grupe, jaslenu (od 11 mjeseci do tri godine) i mješovitu (od tri godine do polaska u školu).

Vrtić će biti na srpskom jeziku, na što je predsjednica Odbora za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća **Margareta Uršal** izrazila nezadovoljstvo, jer, kako kaže, u Žedniku postoji potreba za obrazovanjem na hrvatskom pa tako i vrtićima. Prema nje-

zinim riječima nekoliko godina unazad HNV pokušava otvoriti odjel na hrvatskome jeziku u Žedniku i prilikom upisa ima značajan broj zainteresiranih, no, kada dođe vrijeme polaska u školu, roditelji se predomisle.

Prostor na zakup

Zbog otvaranja vrtića jedan od zadovoljnih roditelja iz Žednika je **Marinko Mačković**. Iako su mu djecu do sada čuvali baka i djed, a ne privatne čuvarice, kaže da će im ovo značajno olakšati organizaciju radnog dana. Također navodi i da je vrtić u ovome mjestu trebao biti davno otvoren, jer je do sada pisano nekoliko peticija i potreba je velika.

»Radim kao poljoprivrednik, a supruga putuje u Suboticu svakog dana na posao i radi u smjenama. Sin će nam na jesen krenuti u predškolsko, tako da ćemo u vrtić upisati kćerku koja ima 17 mjeseci. Do sada su nam djecu čuvali baka i djed. Što se toga tiče imali smo sreće, jer su mnogi drugi bili prinuđeni skupo plaćati čuvarice iz sela. Više puta smo mi roditelji prikupljali

potpise i pisali peticije da se otvori vrtić i ne znam što se sve do sada čekalo», kaže Mačković.

Prema riječima tehničkog direktora PU *Naša radost* **Veljka Vojnića** potreba za vrtićem u Žedniku postoji od 2016. godine, a do sada nije bio otvoren jer nije bilo uvjeta za to.

Vrtić će biti smješten u novoizgrađenom objektu na adresi Vladimira Nazora 7, za koji je, kako Vojnić kaže, Grad Subotica dao suglasnost za zakup i koji je u postupku tehničkog prilagođavanja sukladno pravilnicima koje je izdalo Ministarstvo prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja.

Ostala je Mala Bosna

Otvaranjem vrtića u Žedniku, jedino prigradsko mjesto u kojemu nema cjelodnevnog programa, a uočena je potreba, je Mala Bosna. Vojnić ističe kako se radi na tome da se odgovori i ovoj potrebi, ali da za sada ne postoje tehničke mogućnosti i da zbog ograničenja broja zaposlenih imaju nedostatak radne snage.

U cilju otvaranja vrtića i u ovome selu se godinama prikupljaju potpisi mještana, a posljednje je organizirala **Jasmina Batić** prošle godine. Kaže da je na temelju broja roditelja koji su potpisali peticiju prošle godine bilo čak 25 djece od tri godine do polaska u školu koji bi išli u vrtić, što je proslijedila upravi *Naše radosti* te nije dobila nikakav odgovor. Ističe da je odgađanje otvaranja vrtića put u gašenje škole pa i sela, jer roditelji koji rade nemaju gdje ostaviti svoje dijete te ga vode u grad, gdje ga potom upisuju i u školu.

»Ljudi ili odustanu od posla, jer nemaju kod koga ostaviti dijete ili ih vode sa sobom u grad, što je posebno nezgodno ako radite u smjenama. Događa se da roditelji tu djecu onda upišu u gradu i u školu i tako nam se gasi škola. Navodno je jedan od razloga zašto se ne otvori vrtić nedostatak kuhinje u objektu gdje

ako je, kako nam je rekao tehnički direktor PU *Naša radost* Veljko Vojnić, inicijativa za otvaranje novog vrtića potekla od rukovodstva Mjesne zajednice Žednik, a na temelju peticije roditelja, odnosno drugih zakonskih zastupnika djece koja je dostavljena Ustanovi, iz ove MZ nismo uspjeli dobiti nikakvu informaciju. Kontaktirali smo predsjednika Savjeta MZ **Miloša Stankovića**, koji nam, nakon tjedan dana čekanja, nije odgovorio na pitanja.

je sada vrtić od četiri sata, ali to se sve može riješiti ako se hoće», kaže Batić.

Vojnić na to kaže kako je potrebno kompletan prostor preurediti i osposobiti, a ne samo kuhinju.

»Ovaj objekt pripada školi i ako je Osnovna škola *Ivan Milutinović* iz Male Bosne (jer objekt pripada njima) spremna riješiti prostorne i smještajne probleme, sukladno važećim pravilnicima i ako nam bude odobreno povećanje broja zaposlenih, možemo razmišljati o otvaranju cjelodnevnog boravka. Definitivno rješavanje zahtjeva nije u našim rukama», navodi Vojnić.

Iz škole kažu kako do sada nije bilo inicijative za proširenje prostora gdje je smješteno zabavište niti za njegovu prenamjenu, ali i da to ne mogu učiniti.

»Škola trenutačno ne raspolaže drugim prostorom osim postojećeg koji se koristi za zabavišnu djecu niti može mijenjati namjenu prostora koji se koristi za potrebe nastavnog procesa», rekla je pomoćnica ravnateljice **Slavica Otašević**.

U Maloj Bosni je organiziran vrtić u trajanju od četiri sata na srpskom jeziku, a sve do početka aktualne školske godine rad je bio organiziran i na hrvatskom.

J. D. B.

Granični prijelaz Bogojevo – Erdut

Prometna CRNA TOČKA

Granični prijelaz s Hrvatskom Bogojevo – Erdut jedan je od najprometnijih u Srbiji. Nalazi se između državne ceste Apatin – Odžaci i mosta na Dunavu, a državnu cestu i prijelaz dijeli tek nekoliko desetaka metara kolovoza

Na graničnom prijelazu Bogojevo – Erdut kolone teretnjaka sa srbijanske strane su svakodnevne i u vrijeme najvećeg prometa duge su i po nekoliko kilometara. Znači to da se promet na državnoj cesti Apatin – Odžaci odvija otežano i da se zbog teretnjaka, parkiranih na cesti, vozila u oba smjera kreću istom kolovoznom trakom. Ugrožava to sigurnost prometa, kako onog ka graničnom prijelazu tako i onog koji se odvija između općina Apatin i Odžaci. A dnevno je tijekom 2019. godine samo ka graničnom prijelazu prolazilo oko 260 teretnjaka i 1.100 osobnih vozila, uz više od tisuću vozila koja su samo u prolazu ovom cestom.

Gužve zbog teretnjaka

Koliko veliki broj teretnjaka otežava promet, ali i sam prelazak državne granice znaju najbolje oni koji zbog obitelji, posla ili iz drugih razloga granicu prelaze često.

»Uposlen sam u Hrvatskoj, svakodnevno putujem petnaestak kilometara od kuće do radnog mjesta i isto toliko nazad. U poduzeću u kojem radim uposlano je dosta Sončana. Zadovoljni smo i poslom i primanjima, međutim, velike probleme stvaraju nam gužve na graničnom prijelazu Bogojevo – Erdut. Mislim da je na srbijanskoj strani jako loše, da ne kažem nikako, riješen promet teretnjaka. Dešava se da kamioni, a veliki ih je broj, izazovu i višesatna zagušenja na granici, jer nemaju posebnu traku nego prolaze skupa s putničkim vozilima. Zbog

toga na posao moramo krenuti ranije, kako zbog eventualnog zastoja na granici ne bismo kasnili. Veći je problem povratak s posla, jer u to vrijeme gužve su skoro uobičajene, pa su skoro svakodnevna i naša osjetna kašnjenja s posla«, kaže Sončanin **Nenad L.**

»Suprug i ja živimo u Sonti, sin i kćerka sa svojim obiteljima u Hrvatskoj. Često putujemo kod njih, još češće obilaze oni nas. Ranije, dok nije preko ovoga prijelaza prometovalo toliko teretnjaka, stizali smo dosta brzo. Tijekom prošle godine dešavalo se da nam se, uz čekanje na granici, put duljine nepunih 40 km odulji i na nekoliko sati. Djeca su vrlo nezadovoljna ovim stanjem. Kažu, zapazili su da su najproblematičnije kolone kamiona, koje se stvaraju s obje strane mosta i na mostu, zbog slabe propusnosti na srbijanskoj strani. Vidljivo je i da gužvi znatno doprinose i kamioni koji niti ne prelaze granicu nego prometuju regionalnom cestom Odžaci – Apatin, pa ukoliko poštuju prometne propise, jednostavno naiđu na blokadu od prometala koja čekaju na prijelaz granice. Rješenje vjerojatno postoji, sin mi kaže da bi problem mogla eliminirati ili izgradnja jedne obilaznice, kojom bi prometovala vozila koja ne prelaze granicu, ili reguliranjem prometa na samom križanju kod graničnog punkta od strane prometne policije. Zapazio je da je većina vozača u gužvama vrlo nervozna, pa pomalo nasilnom vožnjom stvaraju nepotrebna začepjenja. Nadam se da ćemo doživjeti rješenje ovoga problema i tako češće uživati u društvu naših najmilijih«, kaže **Ana Miličić.**

»Od otvaranja graničnog prijelaza Erdut – Bogojevo često smo supruga i ja dolazili u šoping, bilo u Bogojevo, bilo u Sontu. Dosta potrepština u Srbiji nabavljamo po znatno povoljnijim cijenama nego kod kuće. Međutim, tijekom prošle godine kulminirale su gužve na granici, koje izazivaju brojni teretnjaci. Nije mi jasno kako se to ne može riješiti. Imam dojam da je, u vrijeme kad je prijelaz građen, nedostajalo puno pameti. Ne znam je li u pitanju (ne)stručnost angažiranih projekatana, ili, kao i puno puta do sada, političke začkoljice, jer mi nije jasno kako nije predviđeno upravo ovo što se danas dešava. Stoga smo supruga i ja skoro u cijelosti odustali od šopinga u Srbiji, jer ne možemo sebi priuštiti višesatna čekanja na granici«, kaže **Stipan Mijok** iz Vukovara.

Milijuni eura za novi prijelaz

Granični prijelaz s Hrvatskom Bogojevo – Erdut jedan je od najprometnijih u Srbiji. Nalazi se između državne ceste Apatin – Odžaci i mosta na Dunavu, a državnu cestu i prijelaz dijele tek nekoliko desetaka metara kolovoza. I tu je problem, jer je regionalna cesta kojom se odvija promet između Odžaka i Apatina postala zaustavna kolovozna traka za teretnjake koji čekaju graničnu kontrolu.

Načelnik Zapadnobačkog okruga **Dušan Marjan** kaže za *Hrvatsku riječ* da je u više navrata, u kontaktima s državnim tijelima naglašavao potrebu za što bržim, kvalitetnijim i funkcionalnim osposobljavanjem ovog graničnog prijelaza.

»Potpredsjednica Vlade i ministrica Ministarstva građevinarstva, prometa i infrastrukture **Zorana Mihajlović** je prilikom

posjeta Zapadnobačkom okrugu, zajedno s nadležnim tajnicima u Ministarstvu i ravnateljem JP-a *Putevi Srbije* dala čvrsto uvjerenje da će u suradnji s Ministarstvom financija učiniti sve kako bi tijekom godine krenulo rješavanje ovog problema. Također, i predsjednica Općine Odžaci **Latinka Vasiljković** razgovorala je s predstavnicima Uprave carine«, kaže Marjan.

Svjesni su problema i u Upravi carina, a po njima najveći problem je propusna moć ovog prijelaza, jer na ulazu i izlazu postoji samo jedna ulazna i izlazna traka preko koje se odvija promet i obavljaju carinski pregledi. To je problem, jer je od 2010. godine promet na tom graničnom prijelazu uvećan za čak šest puta.

»Uprava carina ne samo da je prepoznala problem već je poduzela i mjere za njegovo rješavanje zajedno s prijelazima Šid, Bezdan, Uvac i Bajina Bašta. Planska dokumentacija je kompletirana, a Općina Odžaci završila je eksproprijaciju zemljišta. Posao je nastavila Republička direkcija za imovinu, koja je od Uprave carina preuzela upravljanje graničnim prijelazima. Očekuje se da će građevinska dozvola biti dobivena tijekom ove godine. Ukoliko se osiguraju sredstva, izgradnja novog graničnog prijelaza mogla bi početi naredne godine«, navodi se u odgovoru koji je *Hrvatskoj riječi* dostavila Uprava carina.

Procjene su da će izgradnja novog prijelaza stajati između sedam i osam milijuna eura. Razlog je to što se traži način da se, u suradnji s hrvatskom stranom, ta sredstva osiguraju iz europskih fondova.

I. Andrašić, Z. Vasiljević

Hrvatski je službeni i u Starom Slankamenu

Nepotpuna primjena

Hrvatski jezik u službenoj je uporabi u Starom Slankamenu od ožujka prošle godine, ali na većini ustanova natpisi su i dalje samo ćirilični

Prema službenom popisu stanovništva iz 1991. godine u Starom Slankamenu živjelo je 223 Hrvata (38,78%). Po popisu stanovništva iz 2011. godine, 83 su Hrvati od ukupno 543 žitelja Starog Slankamena, što postotno iznosi 15,28%. Nakon posljednjih izmjena Zakona o službenoj uporabi jezika i pisma 2018. godine, hrvatski jezik je uveden u službenu uporabu i u ovom malom mjestu i ono je postalo jedino selo u istočnom Srijemu gdje je hrvatski jezik u službenoj uporabi zahvaljujući tome što je broj Hrvata veći od 15%. U skladu s tim Skupština općine Inđija 4. ožujka 2019. godine izmijenila je Statut. U članku 5. Statuta Općine Inđija se navodi: »Na teritoriju Općine u službenoj uporabi je srpski jezik i ćirilično pismo. Imena tijela koja vrše javna ovlaštenja, naziv Općine, naziv naseljenog mjesta, ulica i trgova i drugi topomini, ispisuju se, osim srpskog jezika i pisma u naseljenim mjestima: Slankamenački Vinogradi na slovačkom jeziku i pismu, u naseljenom mjestu Maradić na mađarskom jeziku i pismu, u naseljenom mjestu Stari Slankamen na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, iako je jezik tih nacionalnih manjina nije u službenoj uporabi u Općini«.

Stanje na terenu

Unatoč navedenom članku Statuta, stanje s terena govori posve drugačije. Naime, u Starom Slankamenu ploča na zgradi

mjesnog ureda ispisana je ćiriličnim pismom na srpskom jeziku. Slična je situacija i na ploči zgrade specijalne bolnice za neurološka oboljenja i posttraumatska stanja. Na latiničnom pismu su na putokazima pored ceste, osim ćiriličnog, latiničnim pismom i na engleskom jeziku ispisani nazivi pojedinih nositelja javnih ovlasti, Katoličke crkve, te turističkih destinacija u ovom mjestu. Odgovor na pitanje jesu li ispoštovane odredbe Statuta Općine Inđija koje se odnose na uporabu hrvatskog jezika, nažalost, nismo dobili. Zahtjev za pristup informaciji od javnog značaja uputili smo na adresu Općine Inđija 17. veljače, ali do zaključenja ovog broja našeg tjednika odgovor nismo dobili. Budući da Zakon o službenoj uporabi jezika i pisma jasno definira da se službenom uporabom jezika i pisma »smatra i uporaba pri ispisivanju naziva i ulica, naziva tijela, organizacija i tvrtki«, te da je u Starom Slankamenu ispunjen zakonski uvjet da se to i učini (15,28% Hrvata od ukupnog broja stanovništva), očito je da statutarne odredbe u ovoj općini nisu primijenjene potpuno.

Doseljavanje Hrvata

Dva naselja u Srijemu: Stari i Novi Slankamen u inđijskoj općini, smješteni su na desnoj obali Dunava, nasuprot ušću Tise. Stari Slankamen jedno je od najstarijih naselja u Srijemu (rimski Acuminum). Prvi put je zabilježen 1072. godine, a od XI. do

XV. stoljeća se spominje više puta. Turci su ga spalili 1521., ali je obnovljen. Slankamen je kao varoš 1702. godine opasan zidom. Već 1783. naselili su ga Hrvati, Slovenci, Česi i Nijemci i osnovali posebno naselje, kasnije nazvano Novi Slankamen. Na području Slankamena 1691. godine odigrala se velika bitka protiv Turaka, a o njenom značaju govori spomenik podignut 201 godinu poslije turskog poraza. Krajem 1745. godine čitav teritorij Srijema, pa tako i Slankamen, uključen je u Vojnu krajinu. Tada počinje doseljavanje obitelji iz Like i Dalmacije, kada stižu Slovaci i Nijemci iz raznih krajeva Austro-Ugarske. Tijesan prostor između Dunava i obronaka Fruške gore nije mogao primiti sve pridošlice. Slankamen se tako odvojio na dva mjesta; onaj prvi postao je Stari, a jugozapadno od njega u ravnici, došljaci su udarili temelje Novom. Tijekom narednih godina nastavljeno je doseljavanje novih obitelji iz Hrvatske i Vojvodine. Kolonizacija je nastavljena i poslije Drugog svjetskog rata, pa u Novom Slankamenu prevladava hrvatsko stanovništvo. U 19. stoljeću, točnije 1893. godine, pokrenuta je inicijativa od učitelja **Julija Havlika** za osnivanjem čitaonice, ali je tek 1902. i osnovana pod nazivom Hrvatska čitaonica. Čitaonica 1938. godine prerasta u Hrvatski seljački dom, a ovaj opet u Kulturno-prosvjetno društvo *Stjepan Radić*.

Bogata povijest

Povijest Slankamena je prebogata. Na njega i njegovu utvrdu Gradina, znanu još iz rimskog carstva, kako u knjizi *Kako je umirao moj narod* župnik i kroničar vlč. **Marko Kljajić** navodi,

»navaljivali su Huni, gazili je Goti i Avari, u osmom stoljeću osvojili Francuzi, pa poslije Bugari, Biznati, Ugri, Turci, Austrijanci... Ipak, Hrvati u Slankamenu znali su sačuvati svoju svijest, ponos i dostojanstvo«. Iako je Slankamen kao župa postojao već i prije 1039. godine, točni i sigurni podaci s redoslijedom župnika poznati su tek od 1755. kada je srijemski biskup **Nikola Đivović** ponovno uspostavio župu. Od te godine redovito su vođene župske matice latinskim jezikom, a od 1848. godine po nalogu bana **Jelačića** i biskupskog Ordinarijata, hrvatskim jezikom. Crkva, koja je posvećena svetom Nikoli biskupu, ispovjedniku i zaštitniku mornara i putnika, zajedničkom svecu Zapada i Istoka, proširena je i obnovljena doprinosom carice **Marije Terezi-**

Prostorije Mjesnog ureda s kojih je skinuta ploča sa službenim natpisom

Kako smo saznali u telefonskom razgovoru s uposlenicom mjesnog ureda u Starom Slankamenu, ploča s natpisom naziva mjesnog ureda je skinuta, jer objekt nije u funkciji. Sve poslove iz izvorne nadležnosti Opštine mještani Novog i Starog Slankamena i Slankamenačkih Vinograda mještani obavljaju u mjesnom uredu u Novom Slankamenu gdje je i ona uposlena.

.....
je, što se može vidjeti na tornju crkve. Blagoslovljena je nakon obnove od biskupa Đivovića 19. studenog 1759. godine. Za vrijeme biskupa **Ivana Paya**, Đivovićevog nasljednika, Slankamen broji 267 katolika. Do osnivanja župe u Novom Slankamenu 1862. godine župom svetog Nikole u Slankamenu upravljalo je deset upravitelja župe i župnika uz pomoć, kroz to vrijeme 16 kapelana. U ratnim devedesetim godinama filijalna crkva sv. Nikole u Starom Slankamenu doživjela je tri vandalska pohoda. U prvom navratu ispisana je različitim parolama, a u druga dva slomljeni su prozori na crkvi. Posljedica toga bio je odlazak ljudi, posebno mladih.

S. D.

Dojam i logika zdravog razuma o Beču kao najboljem gradu za život na svijetu

Ostajte ondje

Reći za Austriju da je uređena država – napose u usporedbi s ovim, hmmm... prostorima – je neka vrsta logičkog pleonazma, nešto poput genijalnog zaključka Boba Rocka da je bolje živjeti sto godina kao milijunaš nego sedam dana u bijedi. I svaki puta kada se ode u tu zemlju – kao, uostalom, i u većinu ostalih država Zapada i Sjevera – razlika se vidi već od prvih metara graničnoga prijelaza.

Reći, međutim, da je glavni grad Austrije najbolji za život u svijetu općenito nije samo plod subjektivnog hiperboliziranog divljenja svjetlostima ovog velegrada nego činjenica koju desetu godinu za redom (!) potvrđuju istraživanja i američkog Mercer

Čovjek prosto ne može a da se ne zapita kako se tolika masa stranaca tako dobro uklapa u sredinu u koju je došla sa svojim različitim navikama, uvjerenjima, kulturom... * Bečlije svojom otvorenošću i tolerancijom kulturološki asimiliraju pridošlice do razine da se ni opušak ne baca na ulici, iza čega se krije sustav koji svojom uređenošću i preciznošću određuje pravila ponašanja i jasno stavlja do znanja što je dopušteno, a što ne

Quality of Living Surveya i poznatog britanskog lista *Economist*. Deset godina Beč se, dakle, nalazi na prvom mjestu, ispred konkurencije zvane Zürich, Vancouver, München, Frankfurt, Kopenhagen, Basel, Sydney, Amsterdam, Berlin, Toronto, Melbourne... i to na temelju faktora kao što su politička stabilnost, stopa kriminala, zdravstvena zaštita, obrazovanje, stanovanje, rekreacija, javni prijevoz, infrastruktura, kulturna ponuda.... Usporedbe radi, najbolje rangirani grad iz okruženja s ovih lista je Ljubljana (74. mjesto), pa Budimpešta (76.), Zagreb (98.), te Beograd (139.).

Bljesak za osjetila

Treba, međutim, otići do Beča i uvjeriti se u ono što indeksi suhe statistike seizmički precizno bilježe i što ga već jedno desetljeće drži na vrhu kvalitativne ljestvice životnih uvjeta. Prva i najveća prepreka na tom putu čeka vas, naravno, na graničnom prijelazu Horgoš – Röszke: ako ste imali sreće na prvom, velika je vjerojatnoća da ćete iz vama nepoznatih razloga (recimo, ne-

razumljivo sporog rada granične policije ili pak detaljan pregled prtljage) živce tanjiti na drugom. Ali, čim se obave te »formalnosti«, sve se zaboravi još i prije raskrižja za Segedin, pa preostalih četiri-četiri i pol sata do Beča prolete kao na traci.

Za ljude iz manjih gradova i mnogo manje razvijenih sredina (kakve su svakako Subotica i Srbija, primjerice) već prvi kontakt s Bečom višestruki je osjetilni izazov kom se ne možeš oduprijeti sve vrijeme boravka. Zaista je teško reći što prvo pada u oči: njegov kozmopolitski duh, uređenost, arhitektura... Ali, pođimo redom i na temelju ponovljenog iskustva pokušajmo dočarati subjektivni doživljaj kojega potvrđuju i ranije navedeni parametri.

Zaista vas bez daha ostavlja način na koji je u Beču riješeno pitanje prometa, jer djeluje kao da je svaka ulica pokrivena nekim od četiri vrste gradskog prijevoza. Idete li nekom od pet linija metroa, 29 tramvajskih, 129 autobusnih ili vlakom (da, vlakom!) na različita odredišta s kraja na kraj grada (i to s presjedanjima) možete stići za manje od sata. Pri tomu se na svakoj (ali doslovce svakoj) stanici nalaze ne samo jasno iscrtane prometne linije na mapi grada nego i obavijesti za koju se od njih kamo morate

kretati ako je riječ o križanju linija (dolje, gore ili ravno), što vam daje ne samo osjećaj sigurnosti nego i kao da oduvijek poznajete ovaj grad. Iako za naše uvjete skupa pojedinačna vožnja (2,4 eura), značajno se može uštedjeti kupovinom dnevne, dvodnevne, trodnevne (17 eura), tjedne, mjesečne (35 eura) ili godišnje karte, i to na automatu koji vam uz odabranu kartu vraća kusur precizan u eurocent. Ono što također fascinira, a tiče se prometa, je svakako briga Bečlija o svojim ugroženim kategorijama stanovništva, jer se uz svaki prilaz metrou, autobusnoj ili tramvajskoj stanici, na rubovima pločnika i na semaforima nalaze debele, hrapave bijele linije kao upozorenje slijepima da je prijelaz preko njih opasan. Kako inteligentno i plemenito, a ne staje puno! O kulturi vozača mogu se pričati bajke. Iako je promet i više nego li frekventan, kršenje propisa ovdje je isto što i elementarna nekultura. Upravo iz tih razloga (poštovanja propisa) pješak se osjeća sigurnije među stotinama automobila, kamiona, tramvaja ili autobusa u Beču nego li u nekoj ulici na periferiji Subotice.

Znanje njemačkog, ma koliko poželjno bilo, nije nužno čak i ako živite u Beču, jer većina domicilnog stanovništva govori engleski i bez vidljivih znakova predrasuda će vam na tom jeziku odgovoriti i pomoći ako treba. To se vidi i čuje na svakom koraku: u prodavaonici, kafiću, na ulici... Ono što je u vezi s jezicima također i više nego li zanimljivo svakako je činjenica da je i Beč, kao i svaki kozmopolitski grad, mali Babilon. Čuje su tu na svakom koraku arapski, turski, mađarski, albanski... a o srpskom ili hrvatskom ne treba puno trošiti riječi: svuda i uvijek. Iako nema preciznih podataka, mnoge procjene govore o tome da u Beču stalno ili privremeno živi između dvjesto i tristo tisuća ljudi s prostora bivše Jugoslavije, što čini desetak-petnaestak posto ukupnog stanovništva ovoga grada. Čovjek prosto ne može a da se ne zapita kako se tolika masa ljudi (uključujući i druge strance)

tako dobro uklapa u sredinu u koju je došla sa svojim različitim navikama, uvjerenjima, kulturom... Dojam u obliku odgovora (ili obratno) mogao bi naizgled biti još apsurdniji: Bečlije svojom otvorenošću i tolerancijom kulturološki asimiliraju pridošlice do razine da se ni opušak ne baca na ulici. Iza toga, naravno, krije se sustav koji svojom uređenošću i preciznošću određuje pravila ponašanja i jasno (čak i bez naizgled vidljivih oznaka) stavlja do znanja što je dopušteno, a što ne.

Cijene su, naravno, uvijek zanimljiva tema. Ako se u obzir uzme da je minimalna plaća zaposlenog oko 1.200 eura (mnogi naši rade upravo za te novce), onda najam stana od četrdesetak kvadrata za dvije osobe po cijeni od 750 eura i nije tako puno, jer su u njega uključeni i svi režijski troškovi. Garderoba, prehrambeni proizvodi, kućanski aparati i slično tek su nešto skuplji u odnosu na nas, a često se na akcijama može naići čak i na jeftinije proizvode, što, ukoliko se racionalno troši, ostavlja sasvim dovoljno prostora za solidnu uštedu, posebno onima koji mjesečno zarađuju po dvije ili tri tisuće eura.

Opuštena ozbiljnost

Što se samih Bečlija tiče, o njima samo na temelju viđenog: načelno kulturni, zadovoljni i opušteni svijet. To ne potvrđuje samo njihova (većinska) predusretljivost prema strancima, zadivljujuća briga o tjelesno hendikepiranim osobama i zavidna kultura ponašanja nego i odnos prema kućnim ljubimcima. Malo se gradova na ovim prostorima (vjerojatno nijedan) može pohvaliti igralištima za pse, a ono se u Beču nalazi na samom ulazu u Volksgarten. Na nekih 150-200 metara od prelijepog kompleksa palača Hofburg – u kom su rezidencije nekoć imali Habsburgovci, a danas predsjednik Austrije – vlasnici dovode svoje pse na veliko, lijepo uređeno i ograđeno igralište, sve pokriveno »nećim mekanim«, poput opalog lišća u jesen. I kada smo već kod Hofburga, recimo i to da je posve normalna slika da su usred gradske prometne vreve na širokim ulicama zajednički »učesnici u saobraćaju« kočije s turistima i tramvaji, automobili...

Ipak, možda najbolju sliku karaktera Bečlija ovih dana daje globalno prisutna priča o koronavirusu. Iako je u Beču zabilježen slučaj zaraze jednog bračnog para ovom bolešću (koji su odmah stavljeni u karantenu), niti na ulicama niti u metrou gotovo da se ne mogu vidjeti ljudi s maskama na licu. Nema, naravno, ni najeze u trgovine ili ljekarne za nabavu vode, osnovnih namirnica ili medicinskih sredstava kao što nigdje nema niti znaka panike od nadiruće pandemije. Čak i kratki boravak na Stephansplatzu ili Prateru uvjerit će vas da su pretjeranom strahu od nove bolesti puno više podložniji stranci (turisti, kojih je mnogo, mnogo) nego li domicilno stanovništvo. Takvu sliku daju i ovdášnji mediji svojim korektnim izvještavanjem i ozbiljnim, ali ne i paničnim pristupom: od navođenja primjera pozitivnih testova na zarazu, preko opisa bolesti, njenih simptoma i preporuka građanima do najava predstavnika države i stručnih službi što (će) činiti ukoliko se koronavirus raširi.

I što na koncu, na temelju i više nego li uočljivog masovnog odlaska ljudi s ovih prostora u inozemstvo, ali ponajviše na temelju viđenog u Beču, reći? Možda to da nije teško zamisliti da će netko čuvenoj **Šantićevoj** pjesmi dodati preimenovanu verziju pod nazivom – *Ostajte ondje!* Zarad vlastite budućnosti.

Zlatko Romić

Hrvatska riječ, ZKVH i Preprek na Sajmu knjiga

NOVI SAD – NIU *Hrvatska riječ* i ZKVH iz Subotice i HKUPD *Stanislav Preprek* iz Novog Sada predstaviti će svoja najnovija izdanja na ovogodišnjem Sajmu knjiga u Novom Sadu.

Predstavljanje NIU *Hrvatska riječ* i ZKVH-a bit će održano danas (petak, 6. ožujka) na središnjoj sajamskoj bini, s početkom u 14 sati. NIU *Hrvatska riječ* predstaviti će knjige *Mala Katica Katarine Firanj* i *Nepodnošljiva lakoća umiranja Franje Kašika*, a ZKVH će predstaviti novi dvobroj časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ*.

HKUPD *Stanislav Preprek* se predstavlja u nedjelju, 8. ožujka, također na središnjoj sajamskoj bini s početkom u 14 sati. Oni će predstaviti zbirku kratkih priča *Preprekova jesen 2019.* kao i knjigu pjesama na čakavskom narječju *A, ča Mladena Franje Nikšića*.

Predstavljanje ovih nakladnika je organizirano uz potporu resornih tajništava AP Vojvodine, na čijem štandu će se, među ostalim, moći vidjeti i različite knjige i publikacije iz hrvatske manjinske zajednice. Manifestacija se održava na Novosadskom sajmu, a ulaz je besplatan.

Predstavljanje monografije i topoteke u Bregu

BEREG – ZKVH organizira predstavljanje monografije *Tradicijaska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* u utorak, 10. ožujka, s početkom u 18 sati u *Šokačkoj kući* u Bregu. Domaćin je HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević*.

Knjiga je plod terenskog etnološkog istraživanja šokačkih Hrvata koje su obavili studenti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju pod mentorstvom prof. dr. sc. **Milane Černelić** uz organizacijsku podršku ZKVH-a.

Nazočnima će također, uz poziv na suradnju, biti predstavljen projekt virtualne arhivske zbirke *Baština Hrvata u Srbiji* na međunarodnoj suradničkoj digitalnoj platformi *Topoteka* (<https://hrvatisrbija.topoteka.net/>). Riječ je o projektu ZKVH-a, koji, u suradnji s ICARUS-om, provodi u cilju prikupljanja različite vrste arhivske građe, ponajprije fotografija iz obiteljskih zbirki koje svjedoče o baštini Hrvata u Srbiji.

(ZKVH)

Ansambl Hajo u Lisinskom

ZAGREB – Ansambl *Hajo* iz Subotice nastupit će na koncertu *Starogradske pjesme u Lisinskom* koji će biti održan u srijedu, 11. ožujka, u toj poznatoj zagrebačkoj dvorani. Oni će skupa s violonistom **Emilom Gabrićem Paganinijem** (koji je također podrijetlom iz Subotice) biti pratnja najboljem pjevaču starogradske pjesme u Hrvatskoj **Zdravku Bugarinu**. Uz to, predstaviti će se i samostalno s nekoliko pjesama. Gosti koncerta bit će i **Vera Svoboda, Marčela Frančesko, Adam Končić i Krunoslav Kićo Slabinac**.

»Otputujmo zajedno u davno prošla vremena, kada su se ljubavna pisma pažljivo pisala perom i tintom, te nakon dugog putovanja stigla voljenoj osobi«, riječi su kojima se najavljuje ovaj koncert.

Monografija o somborskoj župi

SOMBOR – Monografija *Spomenica Župe Presvetog Trojstva u Somboru*, čiji su autori svećenici **Stjepan Beretić, Gábor Drobina i Josip Pekanović**, bit će predstavljena idućeg mjeseca, 4. travnja, u somborskoj župnoj crkvi Presvetog Trojstva (Trg cara Lazara 2). Nakladnici ove knjige, koja je nastala o spomen 250 godina izgradnje somborske barokne ljepotice, su Rimokatolička župa Presveto Trojstvo iz Sombora i Katoličko društvo *Ivan Antunović* iz Subotice. Tiskana je u zasebnim izdanjima na hrvatskom i mađarskom jeziku na 251 stranici. Autor fotografija je Gábor Drobina, kapelan na službi u ovoj župi.

M. T.

Prijave za izbor najljepše Hrvatice u nošnji

TOMISLAVGRAD/ZAGREB – 7. Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske bit će održana 3. srpnja u Tomislavgradu, BiH. Na dosadašnjim revijama i izboru sudjelovale su predstavnice hrvatskih zajednica iz svijeta, pa tako i iz Srbije. Cilj ovoga programa jest susret i povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta u svrhu promicanja zajedničke tradicijske kulture. Djevojke, natjecateljice za najljepšu, moraju biti u dobi od 18 do 32 godine. Ukoliko želite sudjelovati na ovoj manifestaciji, zatražite pozivno pismo ili više informacija na mail: folklor@matis.hr.

Smotru organiziraju Udruga za očuvanje i promicanje hrvatske tradicijske kulture u BiH *Stećak* i Hrvatska matica iseljenika.

Objavljen dvobroj časopisa *Nova riječ* za 2019. godinu

U znaku suvremene književnosti i baštinskih prinosa

Slijedom uređivačke koncepcije, dvobroj časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* za 2019., u sunakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ* na više od 330 stranica donosi raznovrstan sadržaj kroz devet cjelina, a obogaćen je i grafičkim prilozima **Darka Vukovića** iz Petrovaradina. Časopis donosi sadržaje u znaku suvremene književnosti i baštinskih prinosa.

Prva cjelina *Beogradski krug hrvatskih pjesnika* predstavlja poeziju sedmero pjesnika, različitih prosedea i generacija koji stvaraju u glavnom gradu Srbije. To su pjesnici: **Marko Kljajić, Ljiljana Crnić, Miroslav Pendelj, Danijela Lukinović, Ivan Sokač, Marija Brzić i Zvonimir Franjo Vuk.**

Pjesništvo Rusina

Nova riječ nastavlja s praksom prikazivanja književnosti naroda s kojima na ovim prostorima stoljećima živimo. Stoga u tematu *Suvremeno pjesništvo Rusina iz Vojvodine* prikazuje isječak iz književnosti vojvođanskih Rusina – izbor iz suvremene rusinske poezije, u izboru novinarkinje i pjesnikinje **Olene Plančak Sakač** (četiri autora, dok je uredništvo *Nove riječi* uvrstilo i nju): **Irina Hardi Kovačević, Nikola Šanta, Olena Plančak-Sakač, Tamara Hrin Rončević i Saša Sabadoš.**

Stalni suradnik *Nove riječi* **Neven Ušumović** prikazuje Međunarodne pogranične susrete *Forum Tomizza* u istoimenoj cjelini, čija je dvadeseta obljetnica proslavljena 2019. godine u Umagu, Kopru, Trstu i Puli. *Riječ* je o manifestaciji koja je započela kao književno-znanstveni skup posvećen talijanskom i istarskom piscu **Fulviju Tomizzu** (Materada kraj Umaga, 1935. – Trst 1999.) da bi se tijekom godina razvila u dijaloški prostor za aktualne i povijesne društvene probleme suživota u Istri i široj regiji. Kako ova manifestacija posebnu pozornost posvećuje autorima i djelima koji doprinose razvoju tolerancije, nude jasne perspektive za razumijevanje manjinskog kulturnog položaja, te potiču suosjećajnost za Drugog i za socijalno ugrožene i isključene, na *Forumu Tomizza* sudjelovao je i niz intelektualaca iz Srbije. Ovdje se nalaze dva teksta koje potpisuju **Milan Rakovac** i **Neven Ušumović.**

Građa i interpretacije

U poglavlju *Građa hrvatske književnosti u Vojvodini i interpretacije* časopis objavljuje tri značajna rada u kojima se obrađuje i

interpretira starija hrvatska književnost, od nepoznatih zapisa bećaraca i bunjevačkih narodnih pjesama do nepoznatih činjenica iz života **Matije Evetovića**. **Josip Dumendžić** je skupio i zapisao u svom radu *Bećarce iz sela Bođani*, **Vlasta Markasović** autorica je teksta *Memorija panonskoga prostora u 'Bunjevačkim narodnim pismama'* (1971.) **Ive Prčića**, a **Vladimir Nimčević** piše i otkriva *Mladi pjesnik i ideolog Matija Evetović (1894. – 1972.) – manje poznate činjenice.*

Stalna rubrika *Kritička čitanja književnoga nasljeđa* donosi šest radova o književnosti Hrvata u Vojvodini. **Mirko Ćurić** autor je rada *Antun Gustav Matoš kao dramatičar i kao sonetist*, **Vlasta**

Novinc nam piše o srijemskom književniku i prevoditelju u tekstu *Iso Velikanović – Srijemac i Hrvat – povodom 150. godišnjice rođenja*, **Marko Tucakov** otkriva manje poznatog pjesnika u radu *Kad se pomiješaju vino i stihovi – ukratko o pjesmama Đure Palaića*, **Brvojkica Mihanović-Salopek** potpisuje prikaz *Sanjam pusti široki šor – o ediciji Izabrana djela Miroslava S. Mađera*, **Darko Baštovanović** piše o *Doprinosu djela Vojislava Sekelja analitičkoj misli Hrvata u Srbiji*, a temat završava radom **Tomislava Žigmanova** *Temeljne odrednice i značajke hrvatske književnosti u Vojvodini.*

Nova riječ za 2019. iz pera svog suradnika **Lajče Perušića** predstavlja i *Zavičajnu književnost iz zagrebačkog rakursa* u tri rada: *Marko Vukov – pobjednik nade*, *Kad se ćutnja raspukne* i *Kratka priča u Hrvata u Vojvodini – osvrt na knjigu 'Suvremena vojvođansko-hrvatska kratka priča'.*

Nastavljajući predstavljanje *Hrvatskog nakladništva u nultom desetljeću*, priređivač **Neven Ušumović** opisuje i donosi izbor deset prozaičkih naslova objavljenih u 2007. godini.

Najbogatija je stalna rubrika *Čitanja književne produkcije* koja je plod i bogate nakladničke djelatnosti Hrvata u Vojvodini (Srbiji) te ovu produkciju čita i opisuje deset suradnika u 26 prikaza knjižnih naslova: **Klara Dulić Ševčić, Davor Bašić Palković, Mirjana Crnković, Ivana Petrekanić Sič, Ivana Andrić Penava, Zlatko Romić, Filip Čeliković, Zoltan Sič, Katarina Čeliković i Vojislav Temunović.**

Tradicionalno *Nova riječ* bilježi bogatu godišnju aktivnost u devetoj cjelini *Kulturno-društveni dokumentarij* (prosinac 2018. – studeni 2019.) koji je zabilježila **Bernadica Ivanković.**

(ZKVH)

Nova knjiga: Dražen Prčić, *Subotica – Priča o fotografiji, Minerva, Subotica*

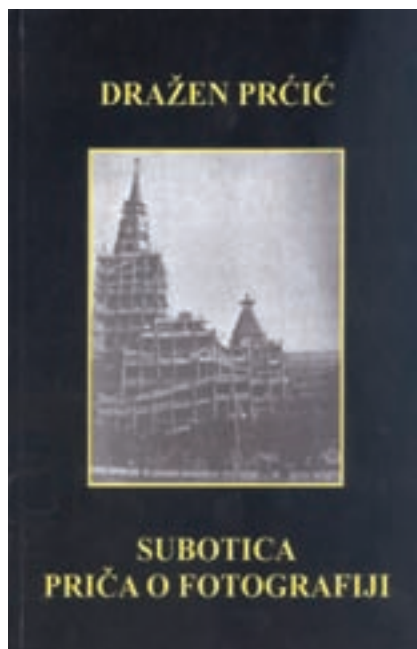
Mozaike iz gradske prošlosti

Subotički novinar i pisac **Dražen Prčić** pokretač je i autor rubrike *Priča o fotografiji* u vojvođanskom tjedniku *Hrvatska riječ*. Rubrika postoji neprekidno od 2009. godine. Veliki dio njegovih tekstova iz ove rubrike, uz nove specijalno pisane za ovo izdanje, donosi Prčićeva najnovija knjiga *Subotica – Priča o fotografiji* koja je u nakladi subotičke *Minerve* izašla ovih dana.

Knjiga sadrži sedamdesetak priča o fotografiji. Kako i naslov knjige sugerira, sve su tematski vezane za Suboticu a kronološki pokrivaju razdoblje od sredine 17. stoljeća do 70-ih godina prošloga stoljeća.

Arhivski savjetnik **Stevan Mačković** je u predgovoru knjige zapisao kako je namjera autora da na način popularnog i pitkog prezentiranja povijesti spriječi zaborav na neka druga vremena i ljude.

»Nema drugog vremeplova osim povijesti kao discipline sa svojim alatima i povijesnim izvorima kao svjedočanstvima koja nam pokušavaju približiti ono što je prohujalo i prošlo. A na stranicama ove knjige mozaik iz prošlosti Subotice oživljava i prikazuje nam se kroz oko kamere i autorovo viđenje«, bilježi Mačković.

Osim brojnih osoba (među kojima su i poznate ličnosti poput političara **Josipa Vukovića Đide**, pionira kinematografije **Aleksandra Lifke** ili slikara **Martina Džavića**), obitelji i događaja, u knjizi su zastupljene i priče o znamenitim subotičkim građevinama (Gradska kuća, Gradska knjižnica, nekadašnji Pravni fakultet, crkve i Sinagoga, Ženski štrand i Velika terasa na Paliću...). Posebno mjesto zauzeo je sport, Nogometni klub *Bačka*, nogometaš **Nesto Kopunović Netoj**, letač **Ivan Sarić**, tenis, hazena kao preteča rukometa. Dio tekstova vezan je i za autorovu obitelj, budući da je praunuk subotičkog arhivara i osnivača NK *Bačka* **Martina Horvackog**, te sin književnika **Milivoja Prčića**.

»Knjigu posvećujem Subotici i Subotičanima, živima i onima kojih više nema među nama. Fotografije možda mogu izbledjeti, ali sjećanje na ovaj pisani način ostaje vječno«, zapisao je autor na početku knjige.

Dražen Prčić (*Subotica*, 1967.) objavio je 16 knjiga, od kojih 15 romana. Neka djela su mu prevedena na engleski, talijanski, njemački i mađarski jezik.

D. B. P.

Godišnja skupština HLU Croart iz Subotice

Nastavak brojnih aktivnosti

S25 likovnih programa, koje su ili organizirali ili u njima sudjelovali, za HLU *Croart* iz Subotice protekla je godina bila uspješna, ocijenjeno je na prošlotjednoj godišnjoj skupštini te udruge. I ove godine planiraju dosta aktivnosti, prije svega organizaciju novih saziva njihovih međunarodnih likovnih kolonija *Stipan Šabić* (jubilarni, deseti saziv) i *Panon Subotica* te nastavak suradnje s udrugama u okruženju, odnosno sudjelovanje na likovnim kolonijama u Hrvatskoj (Belišće, Vinkovci, Vugrovec), Mađarskoj (Dušnok i Koljnof) i Srbiji (Stanišić, Šid, Vajska, Lemeš). Najavljena je i izložbena aktivnost udruge: izložbe radova nastalih na kolonijama *Stipan Šabić* i *Panon*, kao i već redovito sudjelovanje u nacionalnoj manifestaciji *Noć muzeja*. Na skupštini su također usvojena i izvješća o radu te financijskom poslovanju udruge u prošloj, 2019. godini.

Udruga *Croart* okuplja tridesetak likovnih autora (amaterskih i akademskih) i ljubitelja likovne umjetnosti.

H. R.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Sonćani u topoteci

Baština Hrvata u Srbiji

Fotografije i drugi arhivski dokumenti koje su Sonćani 11. veljače dali za topoteku *Baština Hrvata u Srbiji* skenirani su i mogu se vidjeti na virtualnoj platformi koju je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s ICARUS-om otvorio krajem 2019. godine. Topoteka *Baština Hrvata u Srbiji* se nalazi na adresi <https://hrvatisrbija.topoteka.net>. Topoteka je sada bogatija za pedesetak arhivskih dokumenata o nekadašnjem životu šokačkih Hrvata u Sonti za koje se sa sigurnošću može reći kako bi bili zaboravljeni bez ovakvih objava, navode u ZKVH-u.

Među ostalim, na fotografijama možemo vidjeti običaje kao što su obilaženje, čuvari Božjeg groba, nošenje Betlema, svatovi, bukljaši, groždebali, otpusno pismo iz logora i mnogo toga drugoga. Na ustupljenoj građi u ZKVH-u zahvaljuju **Ivanu Andrašiću, Agati Rižanj, Stipanu Andrašiću, Antunu Jakšiću, Zvonku Tadijanu**, a slijedi obrada i objava građe koju su ustupile i druge osobe.

Osim građe iz Sonte, zahvaljujući suradniku **Josipu Dumendžiću Meštru** objavljeno je i nekoliko zanimljivih fo-

tografija iz povijesti Bođana, a ističe se i vrlo vrijedna fotografija interijera *Subotičke matice* iz 1935. godine (o kojoj u ovom broju tjednika, na stranici 39 donosimo cjelovitu priču).

Poziv na suradnju u ovom zajedničkom vrijednom projektu kojim se čuva kulturno nasljeđe otvoren je za sve koji imaju i žele podijeliti slično arhivsko gradivo, poručuju iz ZKVH-a.

H. R.

UG Urbani Šokci Sombor

Predstavljanje udruge u Hrvatskoj

U druga građana *Urbani Šokci* iz Sombora predstavila je sredinom ovog tjedna u Etnološkom centru baranjske baštine u Belom Manastiru Zbornik radova s međunarodnog okruglog stola *O Šokcima je rič* 2016.- 2019. Uz Zbornik radova priređena je i izložba starih vjenčanih fotografija iz Monoštora, Berega, Sonte i Baranjskog Petrovog Sela.

Novo gostovanje u Hrvatskoj *Urbani Šokci* imat će 15. ožujka u Gajiću kada će također biti priređeno predstavljanje ovog Zbornika. U organizaciji ove udruge u Somboru će 24. ožujka gostovati **Petar Elez**, pjesnik iz Vukovara. Nakon toga, 26. ožujka, slijedi gostovanje u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu gdje će se predstaviti udruga, a program će upotpuniti svojim nastupom *ŽPS Kraljice Bodroga* iz Monoštora.

»Za 15. svibnja možemo najaviti međunarodni okrugli stol *O Šokcima je rič* a tema je vezana za Šokce s prostora Podunavlja. Zadovoljni smo prijavljenim brojem sudionika, prije svega s naših prostora, jer smo temu ove godine vezali za šokačko Podunavlje. Posebno nas raduje sudjelovanje mladih autora. Prateći program bit će izložba fotografija oglašja i pokrivala za glavu koju ćemo realizirati zajedno s UG *Tragovi Šokaca* iz Bača. Odvojili smo okrugli stol od *Dana hrvatske kulture*, kako bi do kraja godine uspjeli tiskati Zbornik radova s ovogodišnjeg okruglog stola«, kaže **Marija Šeremešić**, predsjednica UG *Urbani Šokci*.

Ona najavljuje i da je u tijeku rad na knjizi *Monoštor u povijesti* 3 i priprema kuharice sa starim monoštorskim receptima.

Z.V.

Važna godišnjica za bačke Hrvate

Prvi broj *Bunjevačkih i šokačkih novina* izašao je 19. ožujka 1870. godine. To je vrlo važan datum, jer je pokretanjem tih novina ujedno započeo i nacionalni preporod podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca

Ove godine obilježavamo 150. godišnjicu pokretanja *Bunjevačkih i šokačkih novina*. Prvi broj je izašao 19. ožujka 1870. godine. To je vrlo važan datum, jer je pokretanjem tih novina ujedno započeo i nacionalni preporod podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca). Nekoliko je povijesnih uzroka zašto je narodni preporod podunavskih Hrvata (bunjevačkih i šokačkih Hrvata) započeo u Bačkoj tri desetljeća nakon preporoda koji su u Hrvatskoj pokrenuli **Ljudevit Gaj** i njegovi suradnici. Prvo, nacionalni pokret Hrvata od početka je imao brojne prepreke. Povijest tuđinskog osvajanja hrvatskih zemalja dovela je do toga da su Hrvati početkom 19. stoljeća bili snažno međusobno podijeljeni. Regionalni (dalmatinski, dubrovački, bosanski, slavonski) i subetnički (bunjevački, šokački) identiteti ojačali su na štetu hrvatskog narodnog identiteta toliko da su primjerice Dalmatinci gotovo potpuno izgubili svijest o tome da su Hrvati i da je središte srednjovjekovne hrvatske države bilo upravo u Dalmaciji. Zbog toga su se i bunjevački Hrvati u Bačku doselili kao Bunjevci i Dalmatinci iako su došli s prostora koji je bio središte hrvatskog naroda. Naravno, u tome su veliku ulogu imale države koje su vladale hrvatskim zemljama. Mletačka je Republika bila presudno odgovorna za to što je u Dalmaciji nestalo hrvatsko ime, kao što je i u zapadnoj Bosni (Turskoj Hrvatskoj) hrvatsko ime nestalo zbog osmanlijskih osvajanja, a u Slavoniji su Mađari poticali slavonski regionalizam, nadajući se da će tako lakše asimilirati Slavonce. Tako je ime Hrvat početkom 19. stoljeća uglavnom doživljavano kao ime kojim su se označavali stanovnici središnje Hrvatske.

Prilike u Podunavlju

Srećom, Hrvati su tada imali Ljudevita Gaja koji je odlučio pokrenuti ujedinjenje pod ilirskim imenom. Na tu je ideju došao zato jer je Ilirik bio stari naziv za hrvatske zemlje iz antičkog vremena, a hrvatski su svećenici još od kraja srednjeg vijeka Hrvate često nazivali Ilirima. Gaj je shvatio da je ilirsko ime u tome trenutku bilo ono koje bi svim Hrvatima bilo prihvatljivo. Doista, regionalna rascjepkanost ubrzo je prevladana, ali je uspjeh Gajeva pokreta zabrinuo Mađare, pa je već 1843. godine ilirsko ime bilo zabranjeno. Ipak, ilirsko ime odigralo je svoju ulogu i od tada hrvatski nacionalni pokret nastavlja svoj put okupljanjem oko hrvatskog imena.

Ugarsko Podunavlje bilo je područje u kojem je hrvatski nacionalni pokret imao najviše problema, jer su u njemu Hrvati

nazivani i Bunjevcima i Šokcima i Racima i Ilirima i Dalmatincima i Bošnjacima, a hrvatsko ime kao da se nije smjelo koristiti. Doduše, među podunavskim Bunjevcima i Šokcima već je tada bilo prisutno i hrvatsko ime. Primjerice, u Novom Sadu postojalo je Hrvatsko Selo (njem. Croatendorf), a u Budimu je dio podgrađa nazivan Horvátváros. Ipak, državne vlasti i akademske institucije redovito su izbjegavale Hrvate nazivati Hrvatima.

Situacija je već 1830-ih izgledala potpuno izgubljenom. Slavonski franjevac **Kajo Agjić** pisao je 1836. Ljudevitu Gaju da je naročito zabrinjavajuća situacija u Bačkoj među Bunjevcima. »Hoće ljudi da Mađari postanu!«, piše fra Kajo tada. Međutim, ta je izjava ipak bila pretjerana, a poznato je da je upravo fra Agjić slao Gajeve *Ilirske narodne novine* svojem redovničkom subratu **Marcelinu Doriću** u Baju. Usprkos Agjićevim i Dorićevim nastojanjima Gajev hrvatski narodni preporod nije imao veći odjek među podunavskim Hrvatima. Bunjevci i Šokci su i u svojem najjačem uporištu, u Bačkoj, bili tada još uvijek neorganizirani, a u Budimpešti i okolnim mjestima bili su brojčano premali. Mađarska revolucija 1848. godine još je više pogoršala položaj

bunjevačkih i šokačkih Hrvata u ugarskom Podunavlju. Neupitno je da je sukob Mađara s Hrvatima tada još više onemogućio podunavske Hrvate u želji da se izjašnjavaju Hrvatima i da pokrenu hrvatski preporod u svojem kraju. Osim toga, za velike stvari potrebni su veliki lideri, a bio je potreban i pravi trenutak. Taj trenutak dogodio se tek dvadeset godina nakon sloma Mađarske revolucije.

Središnja osoba preporoda

Središnja osoba hrvatskog narodnog preporoda u Bačkoj bio je **Ivan Antunović**. Može se tvrditi da bunjevački i šokački Hrvati i danas zahvaljuju vlastitu etničku opstojnost na ovim prostorima upravo temeljima koje je izgradio Ivan Antunović.

Biskup Antunović rođen je 19. lipnja 1815. godine u Kunbaji od oca **Jose** i majke **Mande**, rođene **Petrić**, koja je bila rodom iz Čavolja. Kunbaja je bila poznata kao mjesto u kojem su imale svoje posjede bunjevačke plemićke obitelji **Guganovića**, **Antunovića** i **Latinovića**. Ivanov otac Joso umro je još dok je naš biskup bio dječarac, što je moglo znatno ugroziti i njegovu sudbinu. Međutim, tada ga je pod svoje uzeo rođak **Albert Antunović**, kasniji podžupan Bačke županije. Albert je u mladom Ivanu prepoznao veliki potencijal, pa ga je poticao na školovanje. Mladi je Ivan prvo pohađao gimnaziju u Subotici, a zatim nastavio školovanje u Kalači, Pečuhu i Segedinu. U Segedinu je 1834. godine stupio u bogosloviju i započeo studij, a nakon dvije godine došao je među klerike kalačke nadbiskupije. Ivan Antunović je brzo napredovao u svećeničkim krugovima: 1842. imenovan je župnikom bogate aljmaške župe, 1851. postao je vicearhiđakonom bačaljmaškog okruga, a 1859. kalačkim kanonikom. Svećenici su tada imali veliki utjecaj u društvu, pa i u političkom životu. Antunović je bio upućen na javno djelovanje već i zbog toga što je bio plemić, a do 1848. godine Ugarska je bila još uvijek organizirana kao staleško društvo u kojem su plemići vodili glavnu političku riječ.

Ivan Antunović (1815. - 1888.)

Digitalizirane i dostupne na portalu ZKVH-a

U suvremenom digitaliziranom obliku, *Bunjevačke i šokačke novine* dostupne su na portalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata www.zkvh.org.rs u sekciji *Digitalizirana baština*, podsekcija *Periodika*. Novine je digitalizirao vlč. **Josip Štefković** 2015. godine povodom 200. obljetnice rođenja biskupa Ivana Antunovića.

Mladi svećenik Antunović u to je vrijeme imao prilike vidjeti kako se mnogi bunjevački plemići pomađaruju. Međutim, on se nije želio pomađariti. Smatrao je da budućnost ugarskog društva leži u etničkoj toleranciji i suživotu raznih ugarskih naroda. Tako je i nastupao tijekom Mađarske revolucije 1848./49. godine kao župnik svih svojih vjernika – bunjevačkih Hrvata, Mađara i Nijemaca. Taj tolerantni stav mnogi su cijenili, pa je 1861. godine Ivan Antunović bio imenovan i za privremenog podžupana Bačke županije.

Prijelomna 1869. godina

Danas još uvijek ostaje pomalo tajnovito kako je krajem 1860-ih godina hrvatska preporodna ideja stigla među bačke Bunjevce i Šokce. Ipak, valja naglasiti da je u isto vrijeme preporodni val stigao i među Hrvate u Istri, te u Bosni i Hercegovini. To postupno širenje preporoda iz središta prema periferijama hrvatskog etničkog prostora zapravo je vrlo razumljivo, jer društveni procesi imaju svoju logiku i svoj slijed. Očito je trebao doći pravi trenutak. Osim toga, velike prekretnice uvijek vode neki lideri koji se pojave u sudbonosnim trenucima, a Ivan Antunović nastupio je tada na povijesnu scenu kao da se čitav život pripremao za ono što je slijedilo.

Godine 1869. na Veliku Gospu razaslao je Ivan Antunović prvi »Poziv Bunjevcima i Šokcima« za utemeljenje njihovih pučkih novina. U tome pozivu Antunović je napisao: »Mene je prava Bunjevka rodila i zato donle neću da virujem, dok se ne osvidočim da i vi ostali blagog ovog naroda sinovi, koji ste na persih Bunjevakah, Šokicah i Bošnjakinjah odhranjeni, otacah vaših trudom i kervavim znojem izučeni, žestoki bol ne osićeate, kad gledate gdi oni vaši rodjaci, na čijih ramenih ste se na jedan ili drugi odličan svitovni ili cerkveni stališ uzdigli: u neznanstvu gine, brojem i imovinom se gubi, jer ne imaju tko bi im knjige znanstva sadanjeg svita otvorio i nauku potrebnu udilio, da se njeva lipa narav razvija, umitnost ovećava«. Antunović je zapravo želio reći da je svjestan kako njegov narod propada, jer nema mogućnosti ostvarenja vlastitog prosperiteta u području kulture, prosvjete i znanosti. Preporod je bio nužan. Trebalo je dokazati sebi i drugima da imamo snage opstati, a preporodni pokret u Hrvatskoj već je postavio temelje moderne hrvatske nacije. Ti su temelji davali mogućnost opstanka i Bunjevaca i Šokaca u ugarskom Podunavlju. Ali na tome putu postojale su brojne prepreke.

Kod većeg dijela bačkih Bunjevaca i Šokaca Antunovićev je »Poziv« izazvao oduševljenje. Na drugoj strani, bilo je puno i onih koji nisu imali hrabrosti ili nisu željeli podržati preporodni pokret. Može se reći da su stariji i ugledniji bili suzdržani, ali podršku su Antunoviću dali mladi intelektualci – svećenici, odvjetnici i učitelji: pop **Blaž Modrošić**, pop **Josip Mandić**, fra **Stipan Vujević**, fra **Lovro Lipovčević**, **Ambrozije Šarčević**, **Augustin Mamužić**, **Beno Petrekanić**, **Gavro Mrković Dželatov** i **Stipan Grgić Krunoslav**. Neke od njih biskup je Antunović još kao mlade učenike predano pomagao savjetom i novcem, a oni su mu u tome ključnom trenutku vratili istom ljubavlju i posvećenošću. Tako je Antunović 1869. godine s četom mladih intelektualaca krenuo u pokretanje nacionalnog preporoda podunavskih Hrvata.

dr. sc. Robert Skenderović,
Hrvatski institut za povijest, Zagreb – Slavonski Brod

Dr. Marinko Stantić: *S Kristovim križem*

Suvremeni vodič kroz smisao patnje

Da molitva križnoga puta, ta dugostoljetna korizmena pobožnost koju Crkva prepoznaje kao veliku pomoć vjerniku u korizmi, nije samo razmatranje jedne za drugom postaje nego i Isusov odgovor na smisao patnje pokazuje knjižica koju je početkom ovogodišnje korizme objavio dr. **Marinko Stantić**. Današnji šandorski župnik predlaže moliteljima križnoga puta da zaista zastanu kod svake od četrnaest postaja i da oslušnu jecaj Boga ispod križa. Svaki je, po Stantićevom osobnom doživljaju Kristove muke, prožetom iskustvom četrnaestogodišnjega pastoralnoga djelovanja u Somboru i Subotici, namijenjen pojedinim oblicima ljudske patnje. Isus u ovom križnom putu, iako trpi snažnu fizičku bol, razgovara s moliteljem, nesebično ulazeći u njegovu životnu situaciju i intervenirajući božanskom utjehom. Suvremene patnje modernoga osamljenoga čovjeka, obiteljske i osobne, Isus ne samo da promatra i razumije nego i utapa u krv koja teče iz njegovih rana. Krivo osuđeni i klevetani, siromašni i odbačeni, neodlučni i oni koji lako odustaju, bračni parovi koji razmišljaju prekinuti zajedništvo, roditelji čija su djeca skrenula s ispravne životne staze i oni čija su djeca daleko, u tuđini, oni koji trpe alkoholičare, oholi, ali i oni nesebični koji se daju za drugog, kreditni dužnici, samohrane majke, cinici i beznadni, oni koji nemaju svoj stav i oni koji su izgubili dragog člana obitelji. Svima se njima (nama) Isus obraća i ove korizme. Prateći ga u Stantićevom prijedlošku križnog puta, vjernicima se pruža jednostavna prilika za razbistravanje mutnih dijelova svojega vjerničkog životnog puta.

Stantićevu knjižicu *S Kristovim križem*, koja sadrži uvodnu molitvu, četrnaest razmatranja postaja križnoga puta, završnu

molitvu i kratak životopis autora, objavilo je Katoličko društvo *Ivan Antunović*. Tehničko uređivanje, koje ju je oplemenilo izvanrednim fotografijama modernoga dizajna, potpisao je **Petar Gaković**, a lekturu **Mirjana Crnković**. Narudžba za tiskane primjerke može se poslati putem Facebook profila subotičke župe Marija Majka Crkve.

M. Tucakov

Korizmene večeri 2020. u Somboru

Duhovni centar sluga Božjega o. Gerarda **Tome Stantića**, koji djeluje pri samostanu otaca karmelićana u Somboru, priređuje i ove godine, kako to čini od 2000., korizmene večeri. Svakoga ponedjeljka tijekom korizme bit će organizirano korizmeno razmatranje koje će voditi oci karmelićani Hrvatske karmelske provincije sv. oca Josipa na drugu temu. Zajednička tema ovogodišnjega ciklusa korizmenih večeri je *Plodovi Duha Svetoga*. Dana 9. ožujka o. **Tiho Radan**, ravnatelj Duhovnog centra o. Gerarda i vicepostulator kauze za njegovu beatifikaciju, predstaviti će temu *Blagost*. Dana 16. ožujka o. **Branko Zebić** govorit će na temu *Vjernost*, a 23. ožujka o. **Jakov Kuharić** na temu *Radost*. Posljednjeg ponedjeljka u ožujku o. **Stjepan Vidak** govorit će o *Strpljivosti*, te će i završiti ovogodišnji ciklus na Veliki ponedjeljak, 6. travnja, razmatranjem na temu *Ljubav*. Korizmene večeri bit će održavane u Humanitarnoj udruzi *Gerhard* u Somboru (ulaz u Veliko katoličko groblje, Matije Gupca bb) i započinjat će u 19.30 sati.

**DUHOVNA OBNOVA
U ŽUPI "MARIJA MAJKA CRKVE"
SUBOTICA**

"Ja sam Kruh Živi"

petak, 13.3.2020. u 19,00 sati
subota, 14.3.2020. u 19,00 sati
nedjelja, 15.3.2020. sveta misa u 9,30 sati

predvodi
don DARIJO ĆORIĆ
župnik iz Kaštel-Novog kod Splita

Zaručnički tečaj

Zaručnički tečaj, kao priprava za sve one koji se namjeravaju vjenčati ove godine, kao i za starije od 18 godina, počinje 9. ožujka i traje tjedan dana. Početak je svakoga dana u 19.30 sati u Haram-bašićevoj 7 u Subotici.

Inicijativa

40 dana za život

Udruga *Želim živjeti* i Inicijativa *40 dana za život* i ove korizme pozivaju na molitveno bdjenje za nerođene osobe povrijeđene pobačajem, kao i za liječničko osoblje. Molitveno bdjenje je započelo 16. veljače ispred subotičke bolnice i trajat će sve do 5. travnja. Svakoga dana, svi oni koji žele, mogu se priključiti bdjenju od 6 do 8 sati, a nedjeljom od 10 do 12 sati. Od ove godine molitveno bdjenje je organizirano i u Novom Sadu ispred bolnice *Betanija* i to svakog dana od 6.30 do 9.30 sati.

Jerihonsko

bdjenje – Subotica

Molitvene zajednice i vjernici grada Subotice organiziraju *Jerihonsko bdjenje* – sedam dana i noći u molitvi i klanjanju pred Gospodinom. Bdjenje će trajati od 28. ožujka do 4. travnja u kapeli Crne Gospe u Franjevačkom samostanu u Subotici. Nakana za koju će se moliti je obnova života u Subotici.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Preobraženje

Druga korizmena nedjelja poziva nas da razmišljamo o događaju Isusova preobraženja (usp. Mt 17,1-9). Iako nam se ovaj događaj čini previše svečan za vrijeme pokore i obraćenja u kojem se nalazimo, on nas ipak svojom porukom potiče na promjenu koja je nužna kako bi na dostojan način proslavili Uskrs, ali i doživjeli susret s Uskrsnim u vječnosti.

Čudesni događaj na brdu

Na putu u Jeruzalem, gdje je pošao ispuniti svoje poslanje kroz muku, smrt i uskrsnuće, Isus doživljava preobraženje koje će ostaviti snažan dojam na njegove učenike i prenijeti još snažniju poruku za sve buduće naraštaje vjernika. To se dogodilo kada se s trojicom učenika, koji će kasnije postati stupovi Crkve, povukao na brdo u osamu. Tu im Otac otkriva tajnu Isusova bića, jer »zasja mu lice kao sunce, a haljine mu postadoše bijele kao svjetlost« (Mt 17,2). Tada je i glas s neba potvrdio da se u običnom krhkom ljudskom tijelu krije jednorodni Sin Božji. Tako je Otac uvjerio učenike tko je njihov Učitelj i otklonio svaku sumnju da je on onaj kojega narod izraelski stoljećima očekuje.

Dok je trajalo Isusovo preobraženje, učenicima su se ukazali Mojsije i Ilija. Kao što ni izbor učenika nije bio slučajna, tako nisu ni ukazivanja ova dva starozavjetna velikana. Mojsije je predstavljao Zakon, a Ilija Proroke koje je Isus došao ispuniti. Sin Božji svojim poslanjem među ljudima ispunjava Zakon i Proroke tako što u njima otkriva pravu volju Božju za čovjeka. Također, pojava Mojsija i Ilije potvrđuje da s Isusom Zakon i Proroci prestaju vrijediti na isti način kako su do tada vrijedili, jer će po njemu Bog sklopiti novi savez s čovjekom.

Isusovo preobraženje samo je nagovještaj njegove slave i potvrda njegove božanske biti. A Božje riječi koje su se začule: »Ovo je Sin moj ljubljeni! U njemu mi sva milina! Slušajte ga!« (Mt 17,5) potvrđuju čitavo njegovo djelovanje i učenje kao izraz Božje volje i ostaju trajni nalog svima koji će jednom čuti za Isusa i upoznati se s njegovim naukom.

Isus trojici učenika zabranjuje da o ovome događaju pričaju: »Nikom ne kazujte viđenje dok Sin Čovječji od mrtvih ne uskrsne« (Mt 17,9). Prije njegove konačne slave, u koju će ući

po uskrsnuću, treba se suočiti s najvećom kušnjom na svome zemaljskome putu, s mukom i smrću. To nikako ne može preskočiti, kao što ni učenici ne mogu ostati na brdu nego moraju sići. Njihov silazak s brda označava povratak u stvarnost; viđenje je trenutak koji ih treba osnažiti za ono što ih očekuje kada s brda siđu, za sve kušnje i nevolje života koje ih očekuju, a za koje će im trebati snažna vjera u Isusa Krista. Trenuci posebne Božje blizine samo su izvor snage za suočavanje s budućim događajima.

Molitvom do preobraženja

Evangelje o Isusovom preobraženju u ovo vrijeme korizme podsjeća nas da se i mi trebamo na neki način preobraziti. Naše preobraženje je obraćenje na koje smo pozvani, jer jedino ako se obratimo ispunit ćemo volju Božju za naš život. Važno je naglasiti da je Isus preobraženje doživio kada se povukao na brdo u osamu. Povlačenje u osamu, koje se više puta spominje u evanđeljima, značilo je da se Isus povlačio na molitvu, a za to je birao samotna mjesta, kako ga nitko ne bi ometao dok je razgovarao s Ocem. Dakle, i za naše preobraženje, odnosno obraćenje, važno je da se povučemo u osamu na molitvu. Za molitvu je potrebno odvojiti vrijeme i pronaći mjesto gdje nas nitko neće ometati. Jer, molitva nije recitiranje naučenih obrazaca, ona je razgovor s Bogom u kojem mi njemu povjeravamo sve što nam je na duši, ali i u tišini osluškujemo što nam on govori u dubini našega srca. Zato je važno da nas nitko i ništa ne ometa, te da imamo dovoljno vremena, kako bismo se mogli dobro sabrati i susresti s Ocem. Samo takva molitva je ona koja nas može mijenjati.

Također, onaj koji traži Boga u molitvi, sakramentima i raznim oblicima pobožnosti, doživjet će istinski susret s njim. Takvi trenuci susreta nas pune snagom za sve kušnje i nedaće koje u životu moramo podnijeti, osobito za one nedaće koje nas sustižu zbog toga što smo vjernici.

Stoga molitvom, pokorom i sakramentima, težimo ove korizme svome preobraženju. Isus nas želi preobražene, promijenjene; želi nas kao svoje suradnike u svijetu. Snagu i sposobnost za izvršenje takvoga zadatka možemo steći jedino ako trajno nastojimo mijenjati se na bolje i nikada ne prestanemo moliti.

Danas Čitanjem do zvijezda u subotičkoj Gimnaziji

Regionalna razina za srednjoškolce

Danas u podne bit će održana druga, regionalna razina natjecanja kviza znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* za srednje škole u Hrvatskoj na kojoj će sudjelovati i desetero učenika Gimnazije *Svetozar Marković* iz Subotice. To su **Luka Mrkaljević, Ana Sakač, Kristina Vu-**

ković, Josipa Dulić, Josipa Kujundžić, Dražen Vidaković, Tomislav Huska, Zdenko Ivanković, Luka Prčić i Daniel Kujundžić. Oni će skupa s još oko 330 srednjoškolaca iz Hrvatske popunjavati online kviz na temu »SF literatura za mlade«. Na ovu razinu natjecanja plasirao se i **Dario Vojnić Hajduk** iz Politehničke škole s multimedijским uratkom koji će pregledati stručno povjerenstvo.

Organizatori ovog kviza za poticanje čitanja su Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

Želimo im puno uspjeha u daljnjem natjecanju.

B. I.

Radionice u Gerontološkom centru u Subotici

LJUDI NIKADA NISU »prestari« za učenje

»Dugo sam razmišljala pokrenuti radionice koje bi se iz kuta etnologa bavile zanimljivim i aktualnim temama iz svakodnevnog života, kao što su običaji o 'blagdanima i svagdanima', odnos prema drugim i drugačijim ljudima, prirodi, životinjama i dr. Ljudi često žive i ponašaju se po inerciji i ne razmišljaju puno o ritualima koje obavljaju i njihovom značenju. Primjerice, uskoro nam dolazi Uskrs i znamo zašto kršćani

slave Uskrs, te što je tradicija o Uskrsu, jer je to 'oduvijek' tako bilo. Međutim, upitamo li se nekada zašto za Uskrs farbamo jaja, jedemo šunku i otkuda zec u cijeloj priči?«, kaže etnologinja i kulturna antropologinja dr. sc. **Aleksandra Prčić**, koja je nedavno u Gerontološkom centru u Subotici održala radionicu posvećenu običajima u pokladnom vremenu.

Sljedeća radionica koju planira održati s korisnicima Centra bit će posvećena Uskrsu i simbolima Uskrsa.

Slojevitost kulture

Etnologija je znanost koja se bavi ljudskom kulturom u najširem smislu. Otkrivanjem odgovora na svako »zašto?« spoznajemo koliko je zapravo kultura koju smatramo »našom« slojevita i do kuda joj sežu korijeni. Naime, običaji nisu jednom zauvijek dani, već se mijenjaju sukladno društvenim promjenama i prilagođavaju aktualnom trenutku i ljudskim potrebama. Neke tradicije zaboravljamo, a neke nove usvajamo, navodi Aleksandra Prčić.

»Promišljajući s kojom kategorijom ljudi bih najradije podijelila svoje znanje i slobodno vrijeme, shvatila sam da su to stariji ljudi jer mi se čini da su oni u suvremenom društvu najviše marginalizirani. Predložila sam ravnatelju Gerontološkog centra **Nenadu Ivaniševiću** svoju ideju i odmah dobila odobrenje za održavanje radionica. Iskreno mislim da ljudi nikada nisu 'prestari' za učenje, nego upravo suprotno: treniranje uma održava nas bistrima usprkos godinama

koje imamo. Radi toga u svijetu postoji niz sveučilišnih programa učenja za starije osobe. Etnološke teme posebno su zanimljive trećoj životnoj dobi, jer ovdje, osim što su u prilici čuti nešto novo, mogu aktivno sudjelovati u raspravi dijeleći vlastita životna iskustva i sjećanja. Pretpostavljala sam kako će korisnici Centra biti zahvalna publika, što se već nakon prve radionice pokazalo točnim, a ujedno su se pokazali i kao vrijedan izvor informacija. Uz pomoć andragogije Centra **Zlatinka Race-Jeremić** održala sam prvu radionicu koja je bila u vrijeme poklada, pa se i prva tema odnosila na maskenbal, odnosno običaje u pokladno vrijeme. Sljedeća radionica bit će posvećena Uskrsu i simbolima Uskrsa. Radionice su zamišljene tako da se uz predavanje i razgovor uradi i nešto praktično vezano za temu, što iste čini zanimljivijima. Iako ove radionice pripremam za odraslu populaciju, smatram da su teme zanimljive, te bi se mogle prilagoditi i za djecu i mlade ukoliko za to bude interesa», kaže Prčić.

Aktivni sudionici

Gerontološki centar u Subotici ima bogat kulturno-zabavni program i tijekom tjedna se redovito priređuju raznovrsna događanja za njegove korisnike, a povremeno se organiziraju prigodna gostovanja i predavanja kakvo je bilo i ovo na temu maškara.

»Naši korisnici su bili odlični slušatelji, ali i aktivni u radionici, a s obzirom na to da smo se i sami pripremali za maskenbal koji je sljedećeg tjedna održan, bili smo itekako pripremljeni za ovu temu«, kaže andragoginja i voditeljica kulturno-zabavnih aktivnosti Centra Zlatinka Race-Jeremić.

A kako su radionicu na temu maškara doživjeli oni kojima je bila namijenjena, doznali smo iz prve ruke...

Marija Maričić: »Budući da sam odrastala u Lačarku, selu koje je također na određeni način njegovalo običaj maškara, imala sam određenu predstavu o ovom lijepom narodnom običaju, ali sam na

osnovu ove radionice umnogome proširila svoje znanje na ovu temu. Predavačica je sve to sažela jednim lijepim jezikom i upoznala nas sa svim vrstama maškara diljem cijelog svijeta, a i mi smo se potom aktivno uključili u razgovor.«

Katica Melor: »Posebno me je oduševilo prikazivanje maski i pojašnjavanje njihove namjene, jer su mašakare vrlo zanimljiva tema kojom se i mi praktično bavimo na našem maskenbalu. Zanimljiva mi je bila i veza između poganskog i sadašnjeg vremena, te osvrt na suvremene rituale na poznatim karnevalima u Rio de Janeiru i Veneciji.«

D. P.

Katica Melor, Zlatinka Race-Jeremić i Marija Maričić

RECEPT NA TACNI

Juneći perkelt

Odlično je to što sam osvijestila koju ulogu u kvaliteti života igra hrana koju unosimo i koliko je važno unositi određene namirnice i koliko sam promijenila prehranu, pa manje jedem mesa, a više povrće, pa ne koristim bijelo brašno nego samo ona integralna, ne jedem slatkiše, puno vježbam, dosta se krećem, pijem mnogo tekućine, trudim se ne brinuti previše...

I slažem se ja sa svim tim, ali je to sve toliko svježije i toliko drugačije da sve što želim sada uraditi je pojesti dobar juneći perkelt. Ali onako, onaj pravi, bez integralnih dodataka nego onako kako sile i mađarski kuhari zapovijedaju.

Potrebno: 1 kg junetine / 300 g crnog luka / 3 čena češnjaka / ½ dl ulja / 2 lovorova lista / žličica soli / žličica papra / 2 žlice paprike / 150 g slanine / 2 dl kiselog vrhnja / 150 g krem sira / 4 žlice maslinovog ulja / veza peršinovog lista / pakiranje rezanaca.

Postupak: Luk sitno isjeckati i staviti na ulje da se prži. Kada luk omekša, dodati mu juneće meso narezano na kockice, začiniti ga i pržiti dok ne dobije tanku koricu. Preliti meso vodom i ostaviti da se krčka dok ne omekša. Pred kraj dodati začinske paprike.

Rezance skuhati, pa ih pomiješati sa slanicom prethodno proprženom na malo ulja, vrhnjem i sirom, pa sve posuti peršinom.

Dodatak: U prilikama kao što je ova, kada mi se jede pravi dobar juneći perkelt, volim umijesiti sama rezance i za to mi je potrebno 300 g brašna, 3 jaja i žličica soli.

Uz ovakvo jelo volim popiti čašu dobrog crvenog vina. Dobar tek!

Gorana Koporan

O knjizi *Pola veka subotičke popularne muzike*

Summarum glazbene epohe

»Zajedničkim snagama smo uspjeli dokumentirati 370 muzičkih, subjekata' koji će, razvrstani po svojim epohama, u knjizi ostati sačuvani od zaborava«, kaže autor knjige Tihomir Mišić

Početkom veljače Subotica je, zahvaljujući trudu **Tihomira Mišića** i njegovih suradnika, dobila summarum jedne glazbene epohe (od kraja 50-ih do novog milenija) u vidu knjige pod naslovom *Pola veka subotičke popularne muzike*. Na promociji u Gradskoj knjižnici bilo je dvostruko više ljudi nego mjesta za sjedenje, a prva tiraža knjige naprosto je razgrabljena u samo dva tjedna.

»Ideja za nastajanje ove knjige bila je želja i namjera da se od zaborava sačuvaju svi subotički glazbenici i grupe koji su aktivno djelovali u posljednjih pedeset godina. To nije enciklopedija, jer je za takvu vrstu pisane forme nužna precizna kronološka formulacija svih osoba i događanja, već pokušaj

sumiranja svih dostupnih podataka i saznanja o tzv. popularnoj glazbi i glazbenicima u našem gradu«, kaže Mišić.

Rad na knjizi

Prema riječima autora, rad na prikupljanju podataka je s jedne strane bio olakšan činjenicom kako je sva tematska građa vezana isključivo za Suboticu, ali je s druge strane otežavajuću okolnost predstavljala činjenica kako je zaborav kod mnogih svjedoka vremena učinio svoje.

»Ljudi se poslije određene vremenske distance od nekoliko desetljeća više ne sjećaju u potpunosti brojnih, za knjigu relevantnih, podataka i onda sam se morao ispomagati s rijetkim pisanim tragovima u tiskovinama koje su pratile glazbena događanja onoga vremena. Primjerice, pouzdano se zna da je 1968. u Subotici održana *Gitarijada* koju je pratilo 15.000 gledatelja, a novine nisu zabilježile niti jedan redak o tom jedinstvenom glazbenom događaju. Zbog svega navedenoga knjiga je nastajala gotovo dva desetljeća, strpljivim prikupljanjem svakojake građe u vidu, prije svega dostupnih starih fotografija i bilježenjem sjećanja aktera scene do kojih se moglo doći. **Ivan Tikvicki** je jedan od rijetkih koji je sačuvao većinu fotosa iz tih davnih vremena, a primjerice iza pokojnog **Karla Kapiste**, koji je bio poznati subotički fotograf i jedan od pionira glazbene scene, nažalost nije ostalo mnogo sačuvanog fotografskog materijala. Drago mi je što smo zajedničkim snagama ipak uspjeli prikupiti 370 dokumentiranih glazbenih 'subjekata' koji će, razvrstani po svojim epohama, ostati zauvijek sačuvani od zaborava«, kaže autor knjige.

I veliki i mali

Iza knjige *Pola veka subotičke popularne muzike*, uz njenog potpisnika Tihomira Mišića, stoji velika podrška internetskog sajta www.svatamuzika.com koji je pokrenuo skupa s **Jugoslavom Ivićem** i **Brankom Kozarićem**. Na gotovo dvije stotine stranica nalaze se brojne fotografije i duže ili kraće natuknice o glazbenicima, glazbenim sastavima, ali i ljudima koji su svojim djelovanjem pridonijeli razvoju glazbene scene u Subotici. Jer ovaj grad je iznjedrio jugoslavenske legende poput **Aleksandra Koraća**, **Kornelija Kovača**, **Gábora Lengyela**, ali i jednu istinsku svjetsku veličinu kakav je **Szilveszter Lévy**, čija glazba se može čuti u velikim hollywoodskim filmovima. Opet, zahvaljujući trudu autora, neće ostati zaboravljeni čak niti oni malo poznati lokalni glazbenici kojih se, u većini slučajeva, sjećaju samo njihovi najbliži. Listajući ovu knjigu imate priliku započeti romantično glazbeno krstarenje kroz Suboticu i njezinu pop-glazbenu povijest. Priča započinje, kako sam autor navodi, 1957. ili 1958. godine na jednoj igranci u *Lojdu* kada su se prvi puta začuli akordi popularnih američkih hitova *Blue Suede Shoes* i *Rock around the Clock*. I potom na stranicama knjige traje sljedećih pola stoljeća...

D. P.

Subotička matica

Subotička matica je bila kulturno-prosvjetna ustanova subotičkih Hrvata. Osnovao ju je 14. siječnja 1934. Humano-prosvjetni odbor katoličkih crkvenih općina u Subotici iz kojega je stajao **Lajčo Budanović**, subotički biskup (točnije administrator Bačke apostolske administrature). Subotička matica je imala sjedište u Ulici Paje Kujundžića 9, koju je katolička biskupija (Bačka apostolska administratura) veljače 1933. otkupila od Bunjevačke prosvjetne matice, koja je ranije ondje bila smještena i potpuno materijalno propala, ne ostavivši iza sebe nikakvog rezultata na kulturno-prosvjetnom polju. Predsjednik Subotičke matice je od osnivanja do ulaska mađarskih postrojbi u Suboticu (1941.) bio **Blaško Rajić**.

Subotička matica razvila je plodnu i raznoliku kulturnu djelatnost. Organizirala je predavanja koja su se zvala »Razgovori«, jer su uključivala i raspravu. Organizirala je izložbu »Smotra bunjevačke prošlosti« (koncem rujna i početkom listopada 1935.), proslavu 250. godišnjice doseljenja jedne skupine Bunjevaca (početkom kolovoza 1936.), promocije knjiga (*Dani hrvatske knjige*, početkom siječnja 1939.) i prijame uglednih ličnosti iz Hrvatske, od kojih vrijedi izdvojiti zagrebačkog nadbiskupa **Alojzija Stepinca** (veljače 1939.), ministra pošta i telegrafa **Josipa Torbara** (13. siječnja 1940.). Subotička matica je imala i svoje nakladništvo, a pružala je prostorije redakciji *Subotičkih novina*.

»Smotra bunjevačke prošlosti« – izložba je priređena po-

dom proslave Dana hrvatske katoličke omladine i 40. godišnjice Katoličkog kruga u prostorijama Subotičke matice od 28. rujna do 4. listopada 1935. Na izložbi je izloženo 283 raznih dokumenata, knjiga, listova i ostalih stvari vezanih za kulturnu povijest Bunjevaca-Hrvata. Od izloženih predmeta dokumentirani su na slici sljedeći: poprsje bunjevačkog pjesnika **Ante Evetovića Miroljuba**, kojeg je izradio i poklonio Bunjevcima hrvatski kipar **Ivan Meštrović** (izloženo na uzvišenom i najljepšem mjestu), slika-portret **Age Mamužića** (utemeljitelja Pučke kasine 1878.), slika-portret **Pavla Matije Rudića**, slika-portret **Ivana Antunovića** (rad **Marka Horvackog**), slika-portret **Paje Kujundžića**, foto-tablon desetorice bunjevačkih omladinaca koji su 10. studenoga 1918. pronijeli Suboticom hrvatsku zastavu i izvjesili je na gradski toranj i drugi.

Cilj izložbe je bio upoznavanje publike s materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom bunjevačkih Hrvata. Osim toga, izložba je trebala pokazati da su Bunjevci-Hrvati dorasli za stvaranje ustanove gdje bi skladištili svoju baštinu – Hrvatskog muzeja. Međutim, većina predmeta izloženih na ovoj izložbi su za vrijeme mađarske okupacije 1941. – 1944. i nakon Drugog svjetskog rata ili uništeni ili razvlačenjem dospjeli na različite strane i u različite kolekcije.

Vladimir Nimčević

Promocija kviza za osnovce

Čitam i skitam u subotičkim školama

Gradska knjižnica Subotica proteklih dana užurbano promovira svoj kviz *Čitam i skitam* koji je namijenjen osnovcima. Svakodnevno posjećuju škole po Subotici, pa je tako 25. i 26. veljače posjetila OŠ Matko Vuković, a 3. ožujka OŠ Ivan Milutinović u Subotici.

Ulazeći u svaki odjel podsjetili su djecu da kviz traje do kraja ožujka i da planiraju podijeliti 250 nagrada na javnom izvlačenju koje je zakazano za 2. tavnja na Međunarodni dan knjige

za djecu. Glavna nagrada će i ove godine biti bicikl, a i ostale će biti veoma vrijedne i atraktivne. Knjižničarka **Bernadica Ivanković** predstavila je učenicima mrežnu stranicu Knjižnice na kojoj se nalazi online upitnik <http://www.subiblioteka.rs/>

hr/kviz-citam-i-skitam/. Skupa su razgovarali o smijehu, dogodovštinama *Pipi Duge Čarape*, pjesmama **Grigora Viteza** i **Luke Paljetka**, stvaralaštvu **Charlieja Chaplina**, pogledali su insert iz njegovog filma *Zlatna groznica*, koristili informacije iz online izdanja hrvatske enciklopedije, a bilo je riječi i o subotičkoj knjižnici koja ove godine proslavlja svoj 130. rođendan. Mnogi su ovako provjerili jesu li točno popunili online upitnik, a svi su se podsjetili da trebaju obnoviti članarinu.

Putovanje po školama nastavlja se i narednih dana. Informatrice Gradske knjižnice Subotica posjetit će sve škole u Subotici i okolici. Do tada čitajte duhovite tekstove, pjesme i događaje koji su tema kviza i zapamtite da smijeh liječi, te se smijte što češće i jače.

B. I.

Mozgalice – razgibalice

1. Koji je najlakši način da od jedne novčanice dobiješ dvije?

2. Ako postoje četiri jabuke i uzmeš tri, koliko jabuka imaš?

3. Što ima palac i četiri prsta, a nije dio tijela?

4. Ako devetki dodamo pet, dobili smo dva. Kako je to moguće?

5. Što treba biti razbijeno da bi se moglo koristiti?

6. Dva oca i dva sina pošli su u ribolov. Svaki od njih je ulovio jednu ribu. Zašto su onda doma donijeli samo tri ribe?

7. Što ima vrat, a nema glavu?

8. Što se jednom pojavljuje u minuti, dvaput u momentu, a nikada u povijesti?

9. Održano je natjecanje u kojem su natjecatelji nešto držali, a da pritom nisu koristili dijelove tijela. Kako je to moguće i što su natjecatelji držali?

10. Što je teže – kilogram željeza ili kilogram perja?

Preuzeto: Lukin portal za djecu

Riješenje: 1. Stavi novčanicu ispred zrcala; 2. Tri; 3. Rukavica; 4. 9 sati ujutro plus pet sati je 2 sata popodne; 5. Jaje; 6. U ribolov su išli djed, njegov sin i unuk; 7. Boca; 8. Slovo M; 9. Natjecatelji su držali dah; 10. Jednako su teški!

ZOVEM SE: Anđela Kutuzov
IDEM U ŠKOLU: OŠ Matko Vuković, Subotica – 6. 4.
IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: trenutno nemam, svi-
 rala sam tamburu u Muzičkoj školi
VOLIM: slatkiše
NE VOLIM: zimu
U SLOBODNO VRIJEME: gledam serije, razgovaram
 s najstarijom sestrom Martinom, koja je na studijama i
 družim se s prijateljicama
NAJ PREDMET: likovno
KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: psihologinja

Too optika
 DR. TOOTH
 551-045
 Subotica, kod glavne pošte.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran-goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marame i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirkó, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne punjene novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 2. 3. 2020. godine nositelju projekta »Telenor« d.o.o. Omladinskih brigada br. 90, Novi Beograd, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta bazne stanice za mobilnu telefoniju »SUBOTICA 30«, na katastarskoj parceli broj 10262/1 KO Donji grad u Subotici, Senčanski put 83 (46.090598°, 19.681439°).

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na sajtu grada Subotice, na adresi www.subotica.rs, odjeljak »životna sredina« – oglasna ploča.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 10. 3. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET +TELEVIZIJA +TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

Slaven Pećerić, hokejaš

Tisuće kilometara radi hokeja

Na nedavno održanom hokejaškom turniru Oleg Peškov u Lipecku u Rusiji, za HK Partizan igrao je i Slaven Pećerić

Sport koji je u Subotici zauzeo visoko mjesto na ljestvici, osobito zimskih sportova, je zasigurno hokej. Veliki broj djece, kako dječaka tako i djevojčica, uživa u ovome sportu, no nažalost vrlo kratko. Naime, u Subotici se u ovome ledenom sportu može uživati samo dva i pol do tri mjeseca, što stvara dodatne probleme roditeljima čija djeca žele trenirati i usavršavati se.

Upravo iz tih razloga naši hokejaši odlaze dalje. Jedan od njih je i **Slaven Pećerić**, koji je na nedavno održanom hokejaškom turniru *Oleg Peškov* u Lipecku u Rusiji igrao za *HK Partizan*, a njegova priča počinje još 2010. godine kada je prvi put zaigrao hokej.

S opremom preko granice

Još kao mali, sa svega tri godine Slaven je stao na led s hokejaškom palicom u ruci i od tada ljubav prema hokeju ne prestaje. Vrlo brzo pokazao se kao izuzetno talentiran igrač, a imao je veliku podršku svoga starijeg brata **Petra**, koji je već bio iskusan na ledu i također jedan od najboljih igrača hokeja u starijoj kategoriji u *HK Spartak* u Subotici.

Nedostatak leda i nemogućnosti treniranja braću Pećerić odveli su preko gradnice u susjednu Mađarsku.

»Obojica su počeli trenirati u *Spartaku* i imali su sjajne trenere i odličnu ekipu, ali vremenski jako kratko. Vole hokej i bilo nam je žao da ne mogu duže trenirati, te smo se odlučili krenuti dalje. Problem je jer u Subotici leda ima dva i pol, najviše tri mjeseca, a u Mađarskoj 11 mjeseci, kao i to što starija djeca ovdje nemaju mogućnosti sudjelovanja na prvenstvima, te smo počeli nositi Petra u Segedin, a onda samim tim kasnije i Slavena«, kaže mama **Marijana**.

Slaven dvije godine trenira u *HK Szeged Goodwill farm*. Treninje imaju svakoga dana osim petkom, a vikendom su utakmice. Pitanje koje se samo po sebi nametnulo: kako putuju?

»Organizirali smo se nas četiri obitelji, te se dogovaramo tko će kad nositi djecu na trening. Nije lako, naporno je, ali oni to vole i žele i onda je sve lakše, pa makar to bilo i čekanje satima na granici, što se također zna dogoditi«, objašnjava Marijana Pećerić.

O tome koliko su kilometara prešli radi hokeja, kažu, nitko nije pisao.

Put u Rusiju

Rad, treninzi i odricanje su se i ovoga puta isplatili, te je tako Slaven pozvan da skupa s **Arminom Dobom**, **Davidom Kuntićem** i **Vasilijem Vučinićem** iz Subotice zaigra s hokejašima *Partizana* na spomenutom turniru u Rusiji.

Slaven, koji je inače učenik 6.4. razreda, hrvatskog odjela u *OŠ Matko Vuković* u Subotici do sada je osvojio brojne nagrade, priznanja, prva mjesta na turnirima i utakmicama, te, kako

je i sam rekao, njegovu sobu krasi više od 50 medalja, a osim toga dva puta je bio i proglašen za hokejaša godine.

HK Partizan je za ovaj turnir pravio selekciju te je, s obzirom na to da nemaju dovoljno igrača u tom uzrastu (od 12 do 14 godina) pozvao i igrače drugih matičnih klubova u Srbiji, među kojima je i *Spartak*.

»Kad sam bio mlađi, igrao sam na *Partizanovom* turniru *Mirko Holbus* u Beogradu i 2015. godine sam proglašen za najboljeg igrača, pa vjerujem da su me upamtili. Put u Rusiju je bio dugačak, ali je to jedno nezaboravno i veliko iskustvo. Igrali smo s jako dobrim timovima, s vršnjacima iz Rusije, Ukrajine i Bjelorusije. U prijateljskoj utakmici smo čak i pobijedili domaćine s 10:3. U toj utakmici sam dao dva gola, a ukupno na ovome turniru tri. Prvi puta sam igrao pred tolikom publi-

kom, u takvoj dvorani sa svjetlima i glazbom, što je doprinijelo da se osjećam kao zvijezda«, kaže Slaven.

U razgovoru s njim saznali smo i da mu je ovo bio prvi put da leti avionom, te da su kako bi sudjelovali na ovome turniru prešli oko 2.500 km.

Osim *HK Partizan* iz Srbije, i domaćina *HK Lipeck*, na turniru *Oleg Peškov*, koji je održan od 22. do 24. veljače u Lipecku, sudjelovali su i *HK Donjeck* (Ukrajina), *HC Shakhtjor Soligorsk* (Bjelorusija), i klubovi iz Rusije: *HK Dinamo* iz Kazanja, *HC Belgorod*, *HC Rossija*, *HK Tajfun* iz Stavropolja.

»Bilo je dosta teško igrati, jer su jako dobri igrači. Igra u Rusiji nije baš kao kod nas, puno je grublja i nema odmah isključenja, pa nam je trebalo da se priviknemo na taj način igre. S obzirom na jaku konkurenciju zadovoljni smo rezultatom«, kaže Pećerić.

Partizanovi hokejaši plasirali su se na šesto mjesto, ali puno važnije od rezultata je to što su imali priliku nešto novo iskusiti, naučiti, vidjeti i doživjeti, a to će im svima ostati u lijepom sjećanju.

Ž. V.

Biciklizam

Somborac među zvijezdama

SOMBOR – Mladi Somborac **Veljko Stojnić**, član talijanskog kluba *Vini Zabu – KTM*, prvorazredno je iznenađenje UAE tura. Čelnici biciklističkog kluba *S tim*, iz kojega je najperspektivniji biciklist Srbije potekao, obavijestili su javnost da je otkazano dalje natjecanje na UAE turu. Natjecatelji su u noći prije pretposljednje etape u Ujedinjenim Arapskim Emiratima iznenađeno probuđeni i upućeni na testiranje, kako bi se utvrdilo imaju li koronavirus. Kako su dvojica natjecatelja bila pozitivna, posljednje dvije etape UAE tura su otkazane. Tako je Stojnić natjecanje završio u crnoj majici, kao najbolji vozač na prolaznim ciljevima. Organizatori su na službenom Twitter nalogu potvrdili navedene informacije. Prisustvo novog koronavirusa, poznatog kao COVID-19, potvrđeno je kod dva člana jednog talijanskog kluba. Odluka je donijeta radi preventivne zaštite ostalih natjecatelja, jer je njihova sigurnost prioritet. Ministar zdravlja UAE u međuvremenu je poručio da će svi natjecatelji, članovi timova i organizatori biti podvrgnuti obvezatnom skriningu, a sve neophodne procedure, u slučaju potrebe uključujući i karantenu, bit će ispoštovane, kako bi se spriječilo širenje virusa i smanjila zabrinutost građana.

Košarka

Druga regionalna liga sjever – A skupina Somborci bolji u derbiju

SOMBOR – Košarkaški klub *Džoker* je na domaćem parketu s uvjerljivih 107:78 (28:22, 34:19, 28:19, 17:18) svladao do sada neporažene susjede, *Dunav 2014* iz Apatina. Somborci su ovom pobjedom preuzeli lidersku poziciju na ljestvici. *Džoker* trenutačno ima jednu pobjedu više, ali i jednu odigranu utakmicu više od Apatinaca. *Dunav* će već ovoga vikenda biti u prilici bodovno se poravnati sa Somborcima, jer u klubu u derbiju 17. kola pred svojim navijačima očekuju pobjedu protiv trećeplasiranog *Srbobrana*. Susjedski derbi, odigran u vrlo korektnoj atmosferi u GH Mostonga ispratilo je više od 500 gledatelja. Pod pretpostavkom da će ova dva kluba na koncu biti bodovno poravnata, zahvaljujući boljem međusobnom skor, Somborci će imati prednost u konačnom poretku. Rivali u baražu za Prvu ligu Srbije Somborcima i Apatincima će biti *Hercegovac* iz Gajdobre i novosadski *KK I came to play*.

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred

Nadvladali probleme

SONTA – Nogometaši sončanskog *Dinama*, i pored ogromnih problema glede igračkog kadra, nastavit će natjecanje u najnižem rangu. Kako Sončanima ovoga proljeća na sezoneke radove u inozemstvo odlazi čak devet prvotimaca, postojala je bojazan da čelništvo neće biti u mogućnosti okupiti dovoljan broj nogometaša za nastavak prvenstva. »Održali smo neformalni sastanak s igračima i uspjeli naći rješenje. Registrirat ćemo nekoliko šesnaestogodišnjaka, pa će oni s iskusnijim kolegama uspjeti

odigrati drugi dio prvenstva. Bili smo u dvojbi glede dovođenja pojačanja sa strane, međutim, danas i onaj koji jedva umije trčati, traži 20 eura po utakmici. Za to sredstava nemamo, tako da ćemo i na proljeće biti ekipa koju će tvoriti isključivo Sončani«, kaže privremeni trener *Dinama* **Lazar Čender**.

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Dugoročno planiranje

SOMBOR – Nogometaši *Radničkog 1912* iz Sombora privode kraju pripreme za proljetnu polusezonu Srpske lige Vojvodina. Trener **Ivan Gvozdenović** zadovoljan je radom tijekom priprema, a u obraćanju javnosti naglasio je da cilj kluba ostaje isti, plasman u Prvu ligu Srbije. »Hoćemo li cilj ostvariti ove, naredne, ili tek sezonu iza, ne znam, u pitanju je malo dulji proces, no, svi planovi su nam podređeni tom cilju, jer Sombor to zaslužuje. Klub nam je na vrlo visokom stupnju organizacije, igrači su u svim

segmentima bezbrižni, pa je na njima samo da se svojim radom nametnu za mjesto u ekipi«, rekao je, među ostalim, trener Somboraca. Gvozdenovićev optimizam potkrjepljuju i zimska pojačanja, iskusni **Davor Rajkovača** (*Bačka 1901*), **Stefan Mirčetić** (*Dunav*, Stari Banovci) **Aleksandar Dimitrić** (*Bačka*, Bačka Palanka) i **Nikola Vemić** (*Sloga*, Čonoplja). O planiranju budućnosti svjedoči i dovođenje omladinaca, **Jovana Bačića** i **Aleksandra Krunića** (*Mladost APA*, Apatin), **Slavka Radovanovića** (*Spartak*, Subotica) i **Nemanje Čvokića** (*Polet*, Sivac). Opremu kluba razdužili su dosadašnji članovi **Lebović**, **Damjanović**, **Kukolj**, **Matić**, **Baćanin**, **Stojaković** i **Bogunović**. Gvozdenoviću će u radu pomagati **Nemanja Žigić**, **Siniša Lazić** i trener vratara **Emir Džinović**. Na startu proljetne polusezone Somborci će gostovati u Perlezu, kod dvanaestoplasirane *Vojvodine 1928*.

Vojvođanska liga Sjever

Lider želi zadržati poziciju

ČONOPLJA – Lider Vojvođanske lige Sjever, *Sloga* iz Čonoplje, u nastavak prvenstva ulazi s najvišim ambicijama. Kako bi osvežili ekipu koja će nastojati zadržati čelnu poziciju i ostvariti povijesni uspjeh, plasman u Srpsku ligu – Vojvodina, čelništvo kluba je tijekom zime angažiralo čak deset novih nogometaša. Klubu su pristupili **Stojaković**, **Matijević**, **Cvetković** (*Radnički 1912*),

Vuković i Makar (*Bratstvo 1946*), **Rančić** (Hrvatska), **Marinković** (*Radnički*, Bajmak), Krstić (*ŽAK*), **Jajić** (*Omladinac*, Bukovac) i **Žu-
nić** (*Sport*, Bezdan). Redove Čonopljanaca napustilo je 11 nogo-
metaša. **Lapčić, Kemenj i Rajčani** su našli angažman u inozem-
stvu, **Vemić** se preselio u *Radnički 1912*, **Čovini i Đorović** u *Tisu*
iz Adorjana. Klub su napustili još i **Sekulić, Rebić, Stojšić, Kova-
čević, Lučić i Žeželj**. Čonopljanici su pokazali zavidnu efikasnost
u odigranim pripremnim utakmicama, što im je dodatni razlog
za optimizam. »Svi bismo željeli da puleni trenerskog tandema
Lazarević – Vuković zadrže jesensku titulu Vojvođanske lige –
Sjever. Situacija bi mogla biti jasnija već nakon prvog kola, jer
proljetnu polusezonu počinjemo 7. ožujka, derbijem s drugo-
plasiranim ČSK-om iz Čelareva. Doprvak za nama zaostaje devet
bodova, a u slučaju naše pobjede očuvanje liderske pozicije bi
nam bilo znatno olakšano«, kažu čelnici *Sloge*.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Ispit

Svi sportaši, neovisno o sportu kojim se aktivno bave, redo-
svito imaju svojevrzne ispite vještine kojoj su posvetili svoj
život. I tako iz tjedna u tjedan, godinu za godinu.

Nogometaši tako, kroz prvenstvena kola 1. HNL, iz susreta u
susret moraju polagati rezultatske ispite do ko-
načne sezonske ocjene – plasmana na tablici. Prošloga vikenda najbo-
lji hrvatski klubovi imali su one najteže, tzv. derbi
ispite, a dva najbolja klu-
ba svih vremena (*Dinamo*
i *Hajduk*) položili su ih
uspješno. Istina, *Dinamo*
je dobio bolju ocjenu
(uvjerljiva domaća po-
bjeda protiv *Rijeke* 4:0),
dok je *Hajduk* (na teškom
gostovanju u Osijeku 0:0)
ostao neporažen i zadr-
žao dobre izgleda za oču-
vanje drugog (euro) mje-
sta. Ali, do konca sezone
2019./20. u nacionalnom
klupskom nogometnom
natjecanju ima još dosta ispita, no predstojećeg vikenda pred-
stoji jedan ozbiljan i nadasve važan ispit za hrvatske tenisače.

Naime, u subotu i nedjelju Zagreb je domaćin kvalifikacijskog
duela novog formata Davisova kupa u kome se sastaju Hrvatska
i Indija. U nekim drugim okolnostima svi bi samo odmahnuli ru-
kom i rekli: »Pa to je samo formalnost«.

Ali, s obzirom na novonastale okolnosti (lošija forma **Marina
Čilića** i otkaz zbog ozljede **Borne Ćorića**), mala dvorana Doma

sportova svjedočit će teškom ispitu za novoga izbornika **Vedrana
Martića**. Objektivno gledano, Hrvatska je favorit jer **Čila** je ipak
za klasu bolji igrač od svih igrača Indije (nemaju niti jednog u TOP
100), ali ljepota najstarijeg i najmasovnijeg momčadskog teniskog
natjecanja krije se u neizvjesnosti svakoga meča koji se igra u na-
cionalnoj majici. Jer to nije samo običan pojedinačni susret, to je
ispit na nacionalnoj razini igranja za svoju državu.

Podsjetimo, Hrvatska je 2018. godine osvojila posljednje izdanje
staroga formata Davisova kupa, da bi već sljedeće godine na na-

tjecanju po novim pravilima završila na posljednjoj poziciji (24.) i
sada je primorana nastupiti u kvalifikacijama.

Veliki ispit svoje dosadašnje karijere imat će dva mlađa hrvatska
tenisača: **Borna Gojo** i **Nino Serdarušić**, koji sa svojim trenutač-
nim pozicijama na ATP ljestvici (276. i 295.) tek moraju pokazati
svoje znanje i položiti možda i najvažniji test svoje dosadašnje
igračke karijere.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Miloš Miloš,
čuvar baštine sončanskih Šokaca

Iz Ivković šora

Postit

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jeto nama i korizme. Ta nisam se dobro ni obazro, a već došla korizma – triba postit. Otkad je svita i vika, naš svit siroma posti. Te zbog onog te zbog ovog, te čerez tog što se nema, a često se nema, i tako u nedogled postimo. A kako sad gledim po novinama i televizijama još ćemo više postit. Sićam se oni stari vrimena: ode kod nas u Ivković šoru se posli poklada oma spremalo za tu veliku post; na Čistu sridu se šikarili sudi lušijom – ne daj, Bože, da bi zaostalo koje zrnce masti, ta to je bio samo taki gri. Divenicu nisi vidio za astalom čitave korizme, borme. Ilo se samo soparna čorba, nasuva sto fela pa i s kupusom, a to nisam volio, pa gomboca, ručalo i večeralo se pekmezom kruva, naprazno soljom i paprikom posuto, maščom sačuvaj, Bože! To si dobio u korizmi samo kad si bio bolesan. Mi dica nismo volili korizmu nikako, jedva smo čekali da prođe i da dođe Uskrs. E, ondak je bilo svega. Tako smo se znali naist da nam dođe rđavo. Sad kad to ispriповidaš unučadima, oni se smiju i sve niki ne viruju. Sad su, vele, drugačija vrimena: nije dobro ni za zdravlje toliko se odricat i minjat navike u ilu. Ha, ta ko je nas pito za te navike. Ako nisi tio ist šta ima na astalu, dobio si nuz uvo jal dlanom odastrag po turu pa se češi i nema ila do drugog sidanja za astal. E, ondak više nisi biro, bome. Trbu ne pita i ne promizgiva kad je skroz prazan. A sad ovi naši: »Ne volim ovo, neću ovo, triba mi da je ovako jal onako začinjeno jal ispečeno«. Pomodili se i razmazili, ja vam kažem. Ta, kadgod se meso vidilo samo nediljom. I nije bilo samo bilo meso neg si dobio šta nana izvadi u tanjir, a ni pilež nije bio Bog zna kaki. Kad ujutru zorom pušta pilež, uvati pivčica domaćeg, mršavog kugod da je godinu dana bio na hrono-dijeti: noge ko dvi tačke, samo mu perje naraslo. E, ondak si tako slatko oglabo taj komadić što ti doteko, nisi promizgivo. Bila su to teška, al lipa vrimena. Ni se bižalo u svit zbog dvi krajcare više, ostajalo se na svojem salašu pa šta Bog da. Al, ni se ni vrhuška razbacivala novcima po svitu a svojoj čeljadi otimalo, što jeste – jeste. Sad vidim na televiziji mi dajemo ovim dva, onim jedan, onim tri milijuna..., a svojem svitu ni zarađenu penziju neg stalno odižemo tu granicu samo valjda zato da čovik umre u čekanju pa da ni ne dobije ništa. A i kad se dođe do tog da je mož dobit, bolje čovik da ode s advokatom jal neće se vazdan iskobeljat iz papira i zaktiva i uvirenja i potvrda. Sad će vokšovanje, čujem od ovi što idu i nude med i mliko od kuće do kuće da bi čovik za nji glaso. Samo, ne ide mi u glavu, kad smo mi u selu iskali da imamo obdanište, jal tušta mladi rade pa nema ko čuvat dicu, niki direktor je kazo da ga ne interesuje Mala Bosna. A sad i kandar interesuje kad idu prosit glasove. Niki dan sam se moro i smijat. Veli mi jedan pajdaš da je on obećo već njima četverima da će za nji, a kaže na taj dan će ić kod sina u Nimačku. Svašta ode mož, kandar. Al eto ima svega. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Ne zna se jal prelo jal bal

piše: Ivan Andrašić

Dan po dan, unišlo se i u korizmu. Pokladno vrime prošlo, koiakaka prela i balovi ostali za nama. A ko ji sve ni pravijo? Na koliko se samo mista moglo čut: »Dobro nam došli na drugo tradicionalno šokačko prelo, jal treće tradicionalno bunjevačko prelo«. Za večeru bi se napravilo jal paprikaša, jal gulaša, jal kompirače, za popit nema šta nema, a svako bi gledao kako dovest što bolju bandu, jal odvuda, jal isprika. A bome, lipo i koštalo, svudam se tako lipo zapelo, ko da ni što pravu prelo nemu na čemu drugomu zaradit, pa velu, ko dojde, nek plati, samo nek nama bude dobro. Ako bi čeljade povelu ženu, pa ako imaš u kuće još kakoga derana i curu, povedeš i nji, taki je red. E, onda zono što ti odadru za taku večeru, mogo bi cilu kuću misec dana ranit i kompiračom i paprikašom i gulašom. O svi ti silni prela, bać Iva bijo samo na jednomu. Koliko čo o više nji dobri, na svima bilo isto ko i notomu, jedino bila malo drugača jila i druge bande. Za jednim dugačkim astalom, nuz naj zid na kojemu kadgoda tribale visit prilike, sidu gosti što idu o prela do prela, digoda i kažu koju, al nigdi ne platu. Plaća samo sirotinja. Potli kako jim bude. Novomu prelu što bijo, bać Ive bilo lipo. Astal nuzid bijo ofanj dugačak, za njim ni ostalo ni jedno prazno misto. Gosti sve veći o večega, a više nji vidi, zastalom sidu u šešira. Vada bi se malo pokazali, znadu da se sve bešteluje i za novine i za televiziju. A vada se i mislu, kaki bi to mogo bit Šokac jal Bunjevac, ako nema šešir. Jedino ne znu da stari Šokci, a viruje i Bunjevci, nikada zastal nisu sidali ni u šešira, ni u šubara. Okupilo se tu i ofanj svita, taman koliko moglo stat u salu. Jedino mu niko ni mogo rastolmačit kakoj to prelo, a ne vidi nikoga ni da prede, ni ekluje, ni štrika. Zoto tako štogoda njegovi zvali bal. Na balu se znalo lipo najist, dobro popit, do zore igrat i pivat. I, što bila veća sala i više svita, bal bijo lipši. Prela se držala u kuća, a najlipša mu bila na ko očeve sestre na salašu. I znalo se, na prelu se radilo. Žene se još izmeđ sebe otecavale koja će imat lipšu mustru za vez jal ekleraj, znalo se malo i zapivat, al nako nuz posov, ko se šta siti. Najviše svete pisme. Jedino, ako bi na prelu bilo više divojaka, tu bi zno nait i gajdaš i nekoliko momaka, pa bi se malo uvatilo i u kolo. Al eto, vrimenta se minju, pa se tako minju i adeti. Znade on to, al se sotim ne može pomirit u duše. Dok je živ, za njega će prelo bit prelo, a bal će bit bal. Gleda bać Iva i kako se sad navlaču. Svi u novomu, sve se sjaji, udara oči. Gleda i kako beštelovano i ko Šokaca i ko Bunjevaca nosu se starovircke nošnje, sjajne, izdaleka se vidi napravite o novi materijala. Muški skoro svi u čizama. A ne čudi se, danas je malo dice, a sve se daje na nji. U kuće di se poštivu starovircki adeti, svaka cura i svaki deran ima svoje ruvo i svoje za obut. Ko stari, ako bi se i mogle kupit čizme, nosili ji muški iz nekoliko kolina. A bać Ive, kadgod se projde kroselo, sve više izgleda da kros koju godinu čizme više neće imat ko nosit.

NARODNE POSLOVICE

- Ne postoji tako mekan jastuk kao što je mirna savjest.
- Kako to da imamo toliko inteligentne djece, a toliko glupih ljudi.
- Jedna radost odagna stotinu briga.
- Čim upoznamo bolest, bliže smo ozdravljenju.

VICEVI, ŠALE...

Kaže žena mužu:

- Idi, molim te, u trgovinu i kupi margarina. Ako ima jaja, kupi 10.

Muž se vraća iz trgovine s 10 margarina i kaže:

- Ima jaja.

Pacijent u ordinaciji pita liječnika:

- Što se dogodi ako se sastanu gornji i donji tlak?
- Pa, onda ti se obično sastane i rodbina.

Učitelju, želio bih živjeti vječno. Što mi je činiti? – pita učenik svog učitelju.

- Oženi se!
- I onda ću vječno živjeti?
- Ne, ali proći će te volja!

MUDROLIJE

* Strpljenje nije čekati i ne raditi ništa. Strpljenje je kad ne prestano radite najbolje što možete, ali ste strpljivi zbog rezultata.

* Ponekad vam život neće dati ono što želite, ne zato što to ne zaslužujete, već zato što zaslužujete više.

* Da bismo se slagali, ne trebaju nam iste ideje, potrebno nam je isto poštovanje.

Vremeplov – iz naše arhive

Jezični seminar, 2005.

**PETAK
6.3.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:22 Gorski liječnik
11:10 Riječ i život: Što čitaš?
12:00 Dnevnik 1
12:28 Divlja zemlja
13:18 Dr. Oz
14:06 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
20:05 Zlatni studio, dodjela medijskih nagrada, prijenos
21:30 5.com s Danielom: Danijela Martinović i Vojo Šiljak, zabavni talk show
22:31 Dnevnik 3
23:03 Šetnja po šumi, američki film
00:46 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
01:32 Dr. Oz
02:16 Dnevnik 3
02:42 Imperij, telenovela
03:27 Zaljubljena u Ramona
04:54 Skica za portret
04:59 Eko zona
05:23 Dnevnik 2
06:06 Divlja zemlja

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
10:05 Učitelj Kees, serija za djecu
10:30 Sve o životinjama
11:05 Vjetar u leđa
11:55 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsh
12:49 Odredište Tokio
12:50 Istina ili mit: Ugradnjom bypassa ili stenta srce će postati zdravo 4:10
13:05 Premalo i prekasno, američki film
14:29 Odredište Tokio

14:40 Zagreb: Tenis, Davis cup 2020.: Hrvatska - Indija, uvodna emisija
15:00 Zagreb: Tenis, Davis cup 2020.: Hrvatska - Indija, prijenos 1. meča
17:30 Zagreb: Tenis, Davis cup 2020.: Hrvatska - Indija, prijenos 2. meča
19:30 POPROCK.HR
20:05 Veronica Guerin, film
21:45 Endeavour, mladi Morse
23:14 Odredište Tokio
23:20 Ubijanje Eve, serija
01:00 Premalo i prekasno, američki film
02:25 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
7.3.2020.**

07:09 Klasika mundi: Susanna Yoko Henkel i Zagrebačka filharmonija pod ravnanjem Dmitrija Kitajenka, 2.dio
07:54 Istinita priča o Jesseju Jamesu, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:28 Veterani mira
13:19 Zdrav život
13:46 Zajedno u duhu
14:22 Prizma
15:11 Istrage prometnih nesreća
15:39 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:15 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:18 Manjinski mozaik: Kada reći Da
17:38 Lijepom našom: Popovača
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Sedmorica veličanstvenih, američki film
22:16 Loto 7 - izvještaj
22:20 Dnevnik 3
22:58 Probudena savjest, američki film
01:35 S njim i na kraj svijeta, američki film
03:09 Dnevnik 3
03:39 Istinita priča o Jesseju Jamesu, američki film
05:07 Manjinski mozaik: Kada reći DA
05:23 Skica za portret
05:36 Dnevnik 2
06:18 Veterani mira

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
09:40 EBU drama: Patka na Lucyn način, drama za djecu
10:00 Šetnje krajolicima britanskog slikarstva
10:50 Vrtlarica
11:19 Odredište Tokio
11:20 Život u parku
12:14 Odredište Tokio
12:20 Dom na kvadrat
12:50 Špica, riva, korzo
13:45 Auto Market
14:15 Odbrojavanje do Tokija
14:40 Zagreb: Tenis, Davis cup 2020.: Hrvatska - Indija, uvodna emisija
15:00 Zagreb: Tenis, Davis cup 2020.: Hrvatska - Indija, prijenos parova
16:30 Zagreb: Tenis, Davis cup 2020.: Hrvatska - Indija, prijenos 1. meča
18:35 NBA Action
19:03 Inspektor Gadget
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Utočište - Priče o opstanku u Alpama
20:55 Jedan dan u životu Zemlje Počinje dan
21:40 Sto dana, serija
22:34 Odredište Tokio
22:40 Brooklyn 99
23:00 Košarka, NBA liga: Houston - Charlotte, prijenos
01:25 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
8.3.2020.**

07:25 Priča sa zapadne strane, američki film
09:48 Biblija
09:58 Legrad: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:00 Sister Cities, američki film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:25 Garage Sale Mystery: Četiri sestre i jedna tajna, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša
20:35 Loto 6/45 - izvještaj
20:40 A Porina dobiva... lvo

Robić, dokumentarni film
21:35 Isusov život - Marija: Prva čuda
22:20 Dnevnik 3
23:00 Priča sa zapadne strane, američki film
01:20 Nedjeljom u 2
02:15 Dnevnik 3
02:50 Isusov život - Marija: Prva čuda
03:30 Carmine Street Guitars, glazbeno-dokumentarni film
04:50 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
05:15 Skica za portret
05:23 Dnevnik 2
06:05 Split: More

06:00 Regionalni dnevnik
06:29 Juhuhu
06:30 Vrtuljici, crtana serija
08:25 Top-lista DTV-a
09:05 Luka i prijatelji: Staklo
09:35 Potraga za blagom
11:10 Velečasni Brown
12:00 Lidijina kuhinja
12:25 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:25 Sjedni, odličan
13:55 Rukomet
16:05 Sto dana, dokumentarna serija
16:55 Košarka, PH: KK Zabok - KK Cibona, prijenos
17:45 Odredište Tokio
17:46 Izradi sam:
17:55 Košarka, PH: KK Zabok - KK Cibona, prijenos
18:40 Magazin LP
19:05 Đani Stipaničev - To je tvoja zemlja, snimka koncerta
19:59 Odredište Tokio
20:05 Indiana Jones i posljednji križarski rat, američki film
22:05 Odredište Tokio
22:10 Jadnici, serija
23:05 Graham Norton i gosti
23:50 Carmine Street Guitars, glazbeno-dokumentarni film
01:10 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
9.3.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:12 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja

13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Predsjednik
21:00 Novine
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:40 Shakespeare i Hathaway
01:30 Dr. Oz
02:15 Dnevnik 3
02:41 Sleeping in the Nature, dokumentarni film
03:25 Imperij, telenovela
04:10 Zaljubljena u Ramona
04:55 Skica za portret
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja
05:00 Peti dan

06:00 Riječ i život: Što čitaš?
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
10:00 Anadroidi
10:30 Sve o životinjama
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Vjetar u leđa
12:25 Viktorijanska kuća umjetnosti i obrta
13:19 Odredište Tokio
13:30 Svadbena zvona, američki film
14:54 Odredište Tokio
15:00 Velika europska avantura Paula Hollywooda, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Sleeping in the Nature, dokumentarni film
17:40 Auto Market
18:10 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:14 Odredište Tokio
18:20 TV Bingo
19:00 Inspektor Gadget, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion, emisija
21:00 Mali veliki život, američko-norveški film
23:20 Babilon Berlin
00:15 Zločinački umovi
00:55 Svadbena zvona, film
02:20 Noćni glazbeni program

**UTORAK
10.3.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:12 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:00 Klub 7
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5

00:15 Istrage prometnih nesreća
00:40 Shakespeare i Hathaway
01:30 Dr. Oz
02:15 Dnevnik 3
02:41 Kesterels at Close Quarters, dokumentarni film
03:31 Imperij, telenovela
04:16 Zaljubljena u Ramona
05:01 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
10:00 Anadroidi
10:30 Sve o životinjama

11:35 Vjetar u leđa
12:25 Viktorijanska kuća umjetnosti i obrta
13:19 Odredište Tokio
13:25 Nesnosni pacijent, njemački film
15:00 Velika europska avantura Paula Hollywooda, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Kesterels at Close Quarters, dokumentarni film
17:54 Odredište Tokio
18:00 Mladi glazbenik za Euroviziju 2020, prijenos
20:05 Obiteljski zločini
20:50 Odredište Tokio
21:00 Kolovoz u okrugu Osage, američki film
23:00 Babilon Berlin
23:55 Zločinački umovi
00:35 POPROCK.HR
01:05 Nesnosni pacijent, njemački film
02:35 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 11.3.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7

20:05 Mijenjamo svijet: Sjeme pobune, dokumentarni film
20:59 Loto 7 - izvještaj
21:00 Destinacija: Hrvatska
21:25 Kultura s nogu
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Posljednje putovanje Romanova
00:20 Shakespeare i Hathaway
01:10 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3
02:21 Langau - High Life at Low Temperatures, dokumentarni film
03:05 Imperij, telenovela
03:50 Zaljubljena u Ramona
04:35 Kultura s nogu
05:05 Skica za portret
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
10:00 Anadroidi
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Luka i prijatelji:
11:35 Vjetar u leđa
12:25 Viktorijanska kuća umjetnosti i obrta
13:25 Moj izgubljeni brat, njemački film
14:54 Odredište Tokio
15:00 Velika europska avantura Paula Hollywooda
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Langau - High Life at Low Temperatures, dokumentarni film
17:29 Odredište Tokio
17:40 Nogomet: Liga prvaka, snimka
19:05 Inspektor Gadget 19:29

Odredište Tokio
19:30 POPROCK.HR
20:05 Nogomet: Liga prvaka, emisija
20:50 Nogomet, Liga prvaka: Liverpool - Atletico Madrid, prijenos
22:55 Nogomet: Liga prvaka, emisija + sažeci
23:45 Babilon Berlin
00:40 Zločinački umovi
01:20 Moj izgubljeni brat, njemački film
02:50 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 12.3.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Zaviri ispod
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja,
13:15 Dr. Oz
14:05 Novi susjedi 2019. - Belgija: Daniellin izbor, dokumentarni film
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
20:55 Loto 6/45 - izvještaj
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Druga strana luksuza, dokumentarni film
00:20 Shakespeare i Hathaway

01:10 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3
02:21 Divlja Uganda, dokumentarni film
03:05 Imperij, telenovela
03:50 Zaljubljena u Ramona
04:35 Skica za portret
04:40 Korizma u Rogotinu, emisija pučke i predajne kulture
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
10:00 Anadroidi
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Pozitivno
11:34 Odredište Tokio
11:35 Vjetar u leđa
12:28 Viktorijanska kuća umjetnosti i obrta
13:16 Odredište Tokio
13:27 Zaustavite vjenčanje, američki film
15:00 Avionima na kraj svijeta, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlja Uganda, dokumentarni film
17:40 Bitange i princeze
18:20 Život na 8 bitova, dokumentarni film
19:10 Inspektor Gadget
19:29 Odredište Tokio
19:30 POPROCK.HR
20:05 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
21:05 Mali, hrvatski film
22:40 Babilon Berlin
23:35 Zločinački umovi
00:15 Zaustavite vjenčanje, američki film
01:40 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretna informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Blizu, bliže i drago blago

Ovčarsko-kablarska klisura

Kada bih se malo poigrala s izrekom »Daleko od očiju, daleko od srca«, zavrtjela bih je pa rekla »Blizu srca, daleko od pameti« i to obrazložila time da često ne primjećujemo stvari, predjele, činjenice, ljude koji su nam pred očima. I često ćemo čuti kako nam se ljudi koji vole putovati žale da najmanje putuju u mjesta koja su im blizu, najmanje žude za destinacijama u svojoj zemlji i najviše nepoznanica imaju upravo o njima. Odmah dižem ruku, svrstavam se u ovu kategoriju i pokušavam se iskupiti željenom destinacijom.

Onaj period je godine kada nas planine i prostranstva posebno nagrađuju čistim zrakom, beskonačnim pogledima i divnim večerima uz kamin. Zapravo, ne znam je li svima asocijacija na planinu večer uz kamin, ali meni posebno jeste. Godinama maštam o nekoj zavijanoj kućici i odabranoj ekipi unutar nje, smještenoj uz topli kamin. No, ne želim pisati o tome, nego o Ovčarsko-kablarskoj klisuri, koja se smjestila u centralnoj Srbiji i koja razdvaja visoku Šumadiju, na sjeveru, od Dragačeva i Starovlaško-raške visije na jugu. Nikad, baš nikad mi nije palo na pamet obići je. Sve do sada.

Zašto Ovčarsko-kablarska klisura?

Zato što kažu da je pogled s vrha Kablara na meandre, najljepši u Srbiji. Zato što ima predivne ukliještene meandre. Zato što je čine upečatljivi masivi Ovčara i Kablara. Zato što ima ljekovite termalne izvore. Zato što ima raznovrsnu floru i faunu, ali i mnoge povijesne spomenike.

Ovčarsko-kablarska klisura je usječena između planinskih masiva Ovčara i Kablara, kao što joj i ime kaže. Njena širina je od 50 do 100 metara, a dužina oko 16 km. Glavna njena odlika su visoke i strme krečnjačke stijene i u njima se vide otvori špilja, kao i ukliješteni meandri koje pravi Zapadna Morava, a veoma značajno obilježje su jedinstvena flora i fauna. Najviši vrh Ovčara je 710 metara iznad rijeke i to je najveća dubina

Klisure. Ipak, padine Ovčara se blaže spuštaju do rijeke, prekrivene zelenim, šumskim masivima, dok nasuprot njima goleme litice i grebeni Kablara izgledaju kao val koji juri zapljusnuti Ovčar.

Red aktivnosti, red banjanja

Klisura je idealan teren i područje atraktivnih lokacija za sve ljubitelje prirode, sporta i rekreacije. Bilo da ste planinari, alpinisti, ribiči, sve od navedenog ili samo zaljubljenik u prirodu bez afiniteta deklariranja ovdje ćete naći nešto za sebe. Posebno mi je interesantna priča o termo-mineralnim izvorima i podatak da mineralni izvori Ovčar Banje potječu iz dubinskih tektonskih razloma, a temperatura vode im dostiže od 35 do 38 Celzija i po svom sastavu je jodna i slabo sumprovita. To bi u prijevodu značilo kako je Ovčar Banja idealno mjesto za sve one s reumom, sportskim ozljedama, ali i kožnim bolestima. Sudeći po onome što je u ponudi, mogla bi ovo postati priča o banjama jer se na ovom području nalazi i takozvana Atom-ska Banja ili Banja Gornja Trepča daleko poznata po ljekovitoj termomineralnoj vodi vulkanskog podrijetla, koja uz reumatske, liječi i neurološke probleme i potiče regeneraciju živčanih tkiva.

Red aktivnosti, red banjanja je dobio deset redova banjanja, a u sjenu su pale brojne planinarske staze koje planine Ovčar i Kablar imaju za ponuditi. Staze su označene i različitog su stupnja težine, a najljepše od svega je što pružaju nevjerovatne poglede na klisuru. A aktivnosti ne prestaju pješačenjem, nego tek počinju. Tu su i sportski ribolov, vožnja čamaca, splavarenje, kajak, mountain bike, alpinizam, paraglajding, pa čak i tečaj ronjenja u Ovčar Banji.

Rubrika zašto Ovčarsko-kablarska klisura je popunjena odličnim sadržajima, a propust zvan »Daleko od očiju, daleko od želje« je doživio prevrat i prva destinacija je upisana u rubriku »Blizu, bliže i drago blago«.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

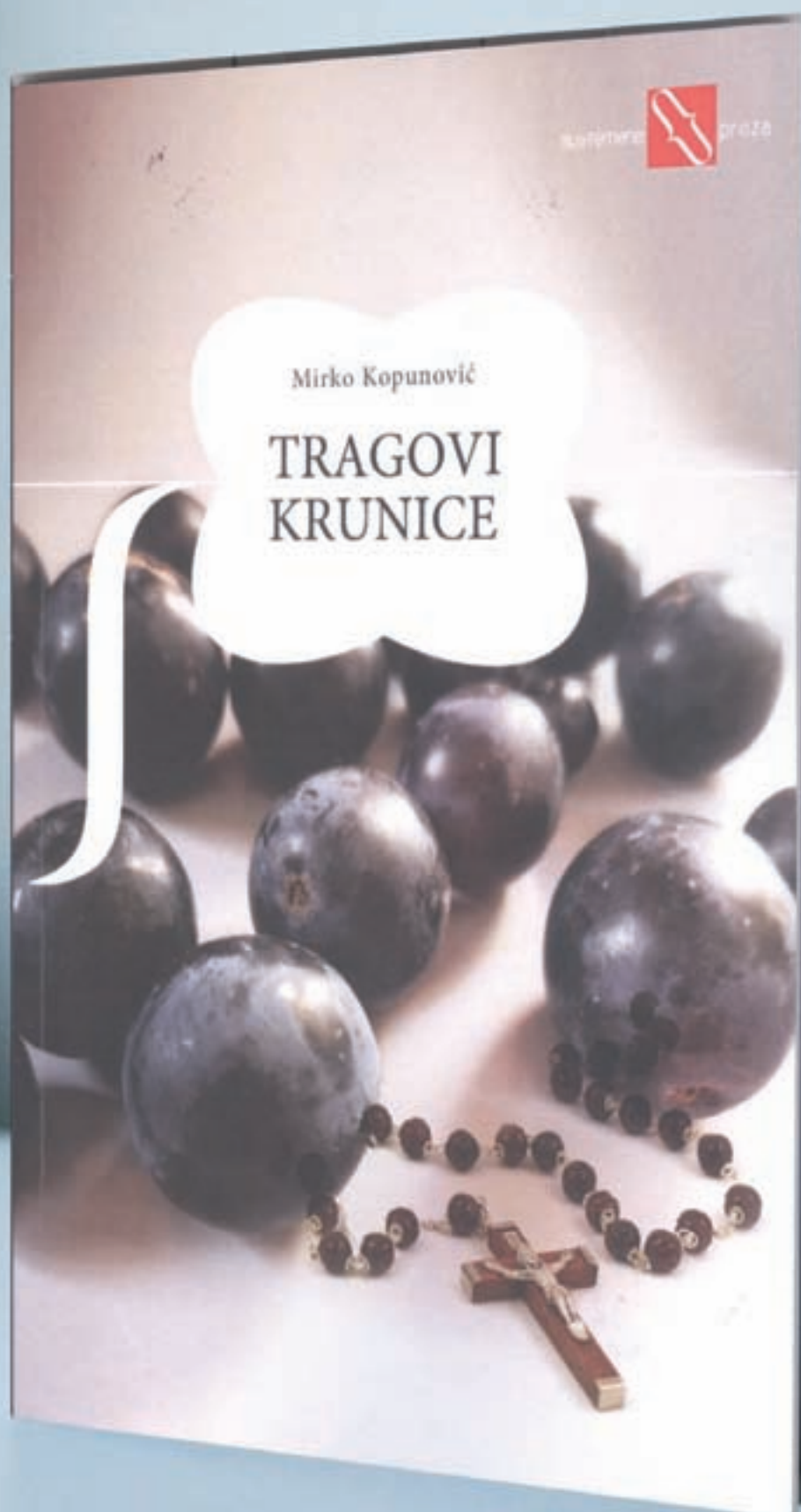
JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

**Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.**

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 500 dinara.